

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

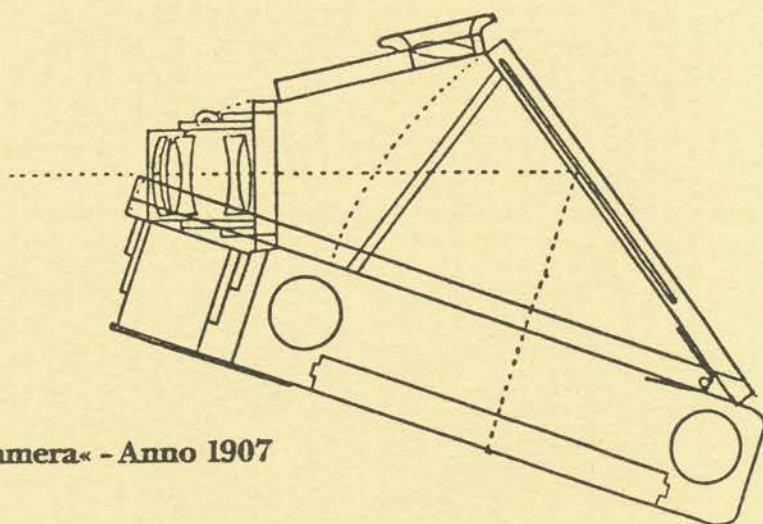
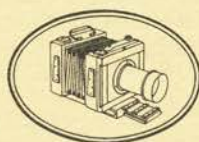
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

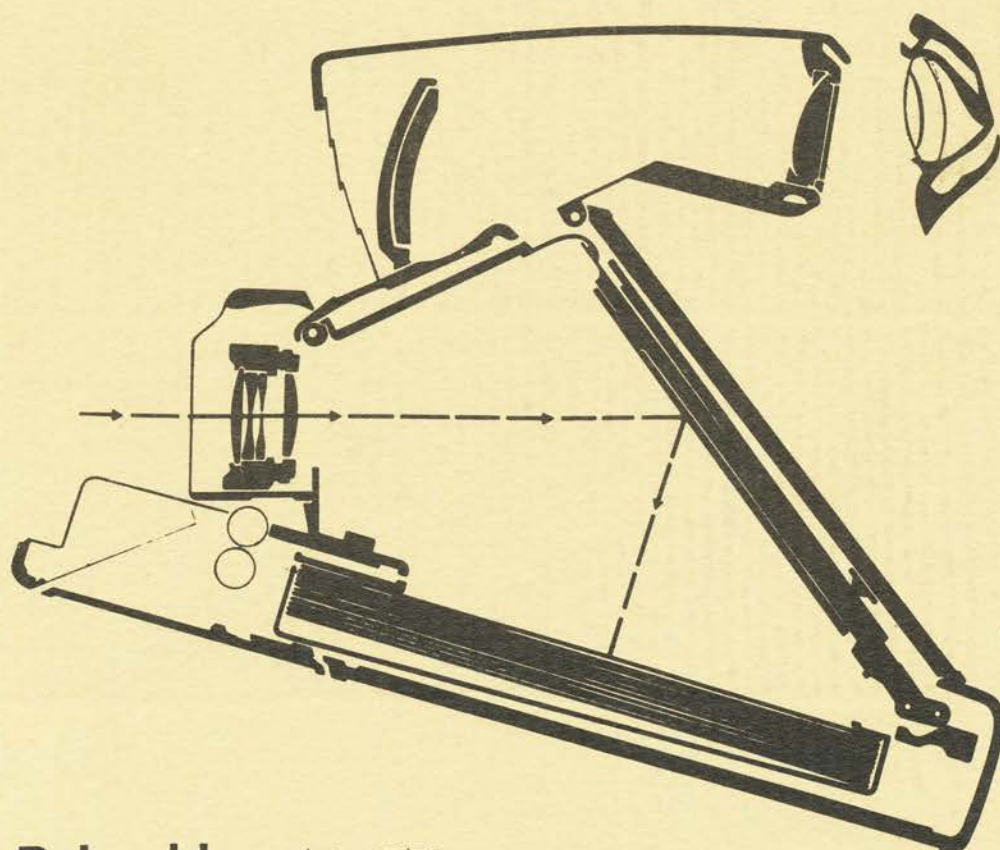
OBJEKTIV

Nr. 57

April 1992

»Back-View Hand Camera« - Anno 1907

Polaroid SX-70 1972

Dansk Fotohistorisk Selskab

Indhold

- 1 AMATØRFOTOGRAFEN Israel Berendt Melchior
og H.C.Andersen.
Flemming Berendt.
- 13 DE NYOPDUKKEDE H.C.ANDERSEN BILLEDER.

POLAROID.
Et industrielt eventyr af dimensioner ...
Sigfred Løvstad.
- 16 "GIGANTEN DER FORSVANDT". III DEL.
Den afsluttende historie om Zeiss Ikon
og om de skelsættende småbilledkameraer
CONTAX, CONTAFLEX og CONTAREX.
Lars Schönberg-Hemme.
- 36 SAMLER-DILLEN.
KUK-I-KASSEN.
Flemming Berendt.
- 47 KONTAKTEN.
Redaktion: Gert Pedersen.
- 50 FOTO MEKANISK MUSEUM PÅ SEJERØ.
- 51 EFTERLYSNING.
Jesper Johnsen.
- 52 DIT OG DAT.
FORMIDLINGSSALGSLISTEN.
EKSKURSION TIL SORØ AKADEMI.
- 54 SPALTELUKKEREN.

Dette nummer er udgivet med velvillig
bistand fra Kodak Grafisk Division

Forside: SX-70 Polaroid kameraets utraditionelle kameraopbygning var allerede
forsøgt konstrueret 65 år tidligere.

Omtalt i "The British Journal Photographic Almanac 1908". (side 24).

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er kun tilladt
efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.
No part of this publication may be reproduced in any form, without prior permission in writing from the Copyright hol-
der. Copyright D.F.S. all rights reserved under international Copyright Conventions ISBN 0107-6329 Denmark.

Amatørfotografen

Israel Berendt Melchior

Flemming Berendt

Det kgl. Bibliotek

"Vor Tid er Opfindelsernes Guldalder!
O, kunde jeg dog som en Daguerre
opfinde at give Hjerternes Speilbillede!"
HCA. 24. februar 1839.

Hvem var I.B.M.?

Israel Berendt Melchior blev født den 12. maj 1827. Hans bror var Moritz Gerson Melchior (1816-1884), som yderligere den 3. marts 1867 blev hans svigerfader - idet han giftede sig med den ældste af døtrene, Johanne Melchior.

I.B. Melchior blev civilingeniør i 1851. Efter nogle års studierejser i England og Frankrig, hvor han studerede sæbefabrikation, blev han fra 1854-1873 associé i sine to brødres handelsfirma. Han etablerede en papirfabrik i Køge, som nedbrændte i 1875, hvorefter han levede af sin formue i København.

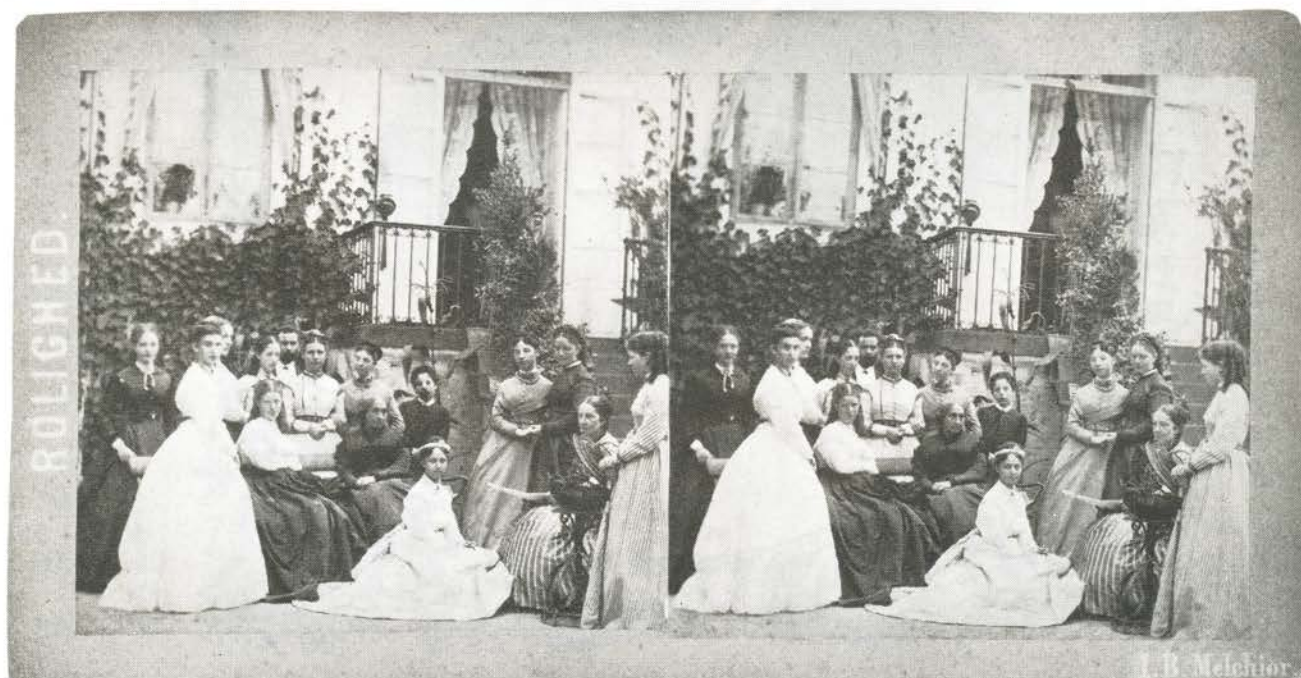
Han begyndte sin fotografiske karriere omkring 1861. Det skulle hurtigt vise sig, at han var den "fødte" fotograf. Efter at have vundet en del præmier, bliver han medlem af Dansk Fotografisk Forening i 1865. På sine rejser rundt i Europa, bl.a. Italien og Schweiz, optager han mange fine fotografier - mættet med folkløse. Det bliver igennem årene til mange hundrede optagel-

ser med rejsekamera og vådplade-teknik. Danske købstæder bliver også hjemsøgt af hans fotografiske øje. Odense, Århus, Ålborg, Viborg bliver fastholdt på de fotografiske plader. Kun eet er at beklage: at han ikke har taget endnu flere billeder. Ordene kommer fra den kendte museumsmand Victor Hermansen!

På et tidspunkt bliver han grebet af den stereoskopiske teknik og erhverver sig et apparat. Desværre kender vi hverken fabrikat eller dets skæbne. I.B.M. skænker i øvrigt forskellige fotografiske effekter til D.F.F.'s samling.

Et rejsekamera fra de våde pladers tid kan ses på Danmarks Tekniske Museum deponeret fra Nationalmuseet.

I.B. Melchior efterlod sig en anseelig produktion af optagelser især fra de mange udenlandsrejser. Produktionen var så omfattende, at han fik fremstillet karton'er med litograferet navn.

Den store, og børnerige familie har taget opstilling foran I.B.M's stereoapparat. Billedet er på originalt karton. 1868.

Samlings: A.T.M.

I.B.M.'s lønkommer. Et usædvanligt billede af et fotografisk arbejdsrum, hvor kemikalier, bade, retouchepult og alverdens hjælpemidler står til "mesters" rådighed.

Johanne Melchior og barn
1867

Samling: Peter Randlov

Kongelig hoffotograf Peter Elfelt erhvervede efter I.B.M.'s død en del stereoskopiske glasplader, hvorefter der blev lavet papirbilleder, som indgik i Elfelts "Stereoskop-Galleri" under numrene 5449-5456. I dag er samlingen placeret i Danmarks Radio.

Det stereoskopiske billede

H.C. Andersens begejstring for stereoskopbilledets plastiske og naturtro virkning skulle i en kort årrække blive hans egen person til stor glæde takket være amatørfoto grafen I.B. Melchior!

Første gang han nævner stereoskopbilleder er i dagbogen for den 28. maj 1861, hvor han opholdt sig i Rom: "Var oppe paa Monte Pincio og saae sidste Gang ud over Rom og Borgehsernes Have. Kjøbte Stereografi Billeder".

Senere kan vi i et brev, dateret den 27. juni 1861 til salmedigteren B.S. Ingemann, læse:

"Jeg gjensaa igjen de herlige Gallerier, anskaffede mig der ligesom allerede i Rom, en Deel Stereoskop-Photographier, som jeg glæder mig til at mine Venner skulle see, jeg vil i disse ret gjenkalde mig hvad jeg har seet".

Senere på året ved hjemkomsten til København den 5. september 1861 hedder det: "Min Stereoskop-Kasse som har holdt paa hele den store Reise er gaaet itu paa den lille Tour fra Sorø til Kjøbenhavn".

Stereoskopkasser

og Stereoscophilleder forefindes i rigt Udvalg i C. G. Iversens Boghandel, store Kjøbmagergade 9, ligefor Postgaarden.

Illustreret Tidende den 9. oktober 1859. Denne annonce har muligvis inspireret H.C.A. til at erhverve sig en ny stereoskopkasse.

Vennekredsen fotograferes

Mange af tidens kendte personligheder var I.B. Melchiors venner, heriblandt eventyrdigteren H.C. Andersen, som havde sit egentlige hjem om sommeren på Moritz Melchiors landsted "Rolighed" i Rosenvænget på Østerbro.

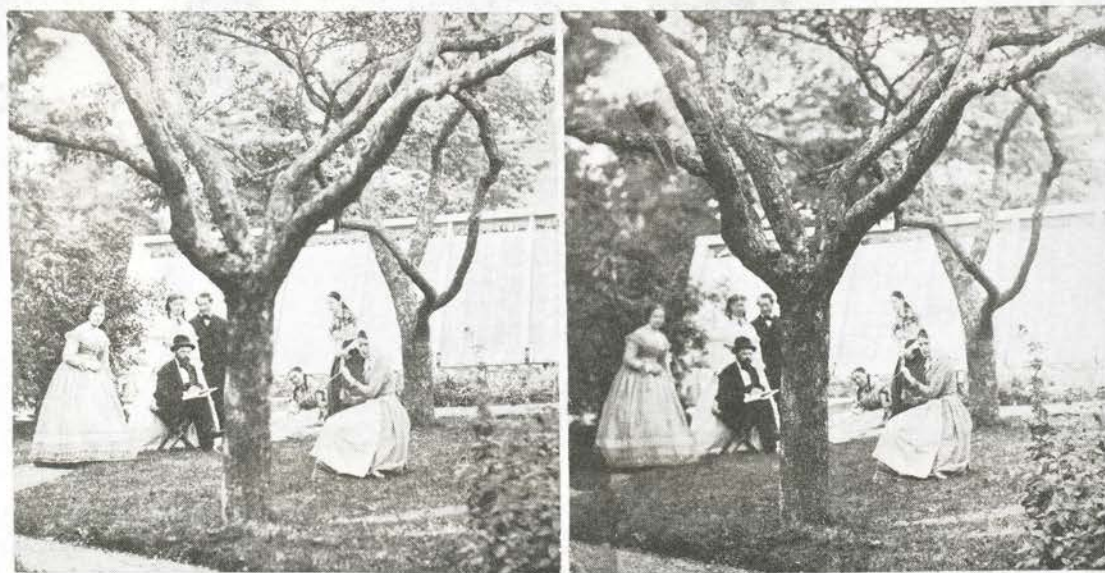
Sommeren igennem var landstedet rammen om forretningsmæssige og kulturelle sammenkomster, hvor tidens notabiliteter samledes.

H.C. Andersen skriver ofte, at han nødes til at lade sig fotografere, men har uden tvivl været nem at lokke. Han har sikkert fornøjet sig gevaldigt under disse optagelser, de fleste foretaget i årene 1866-1868.

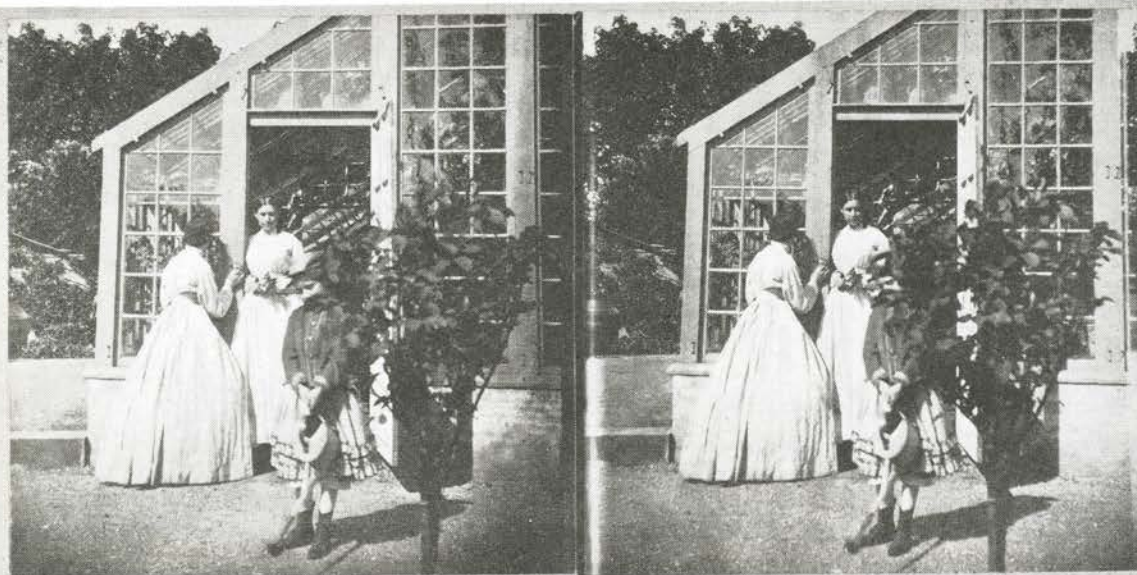
Johanne Melchior og M.M.
Rolighed 1867

Samling: A. T. M.

1868 Rolighed sammenkomst

Samling: A. T. M.

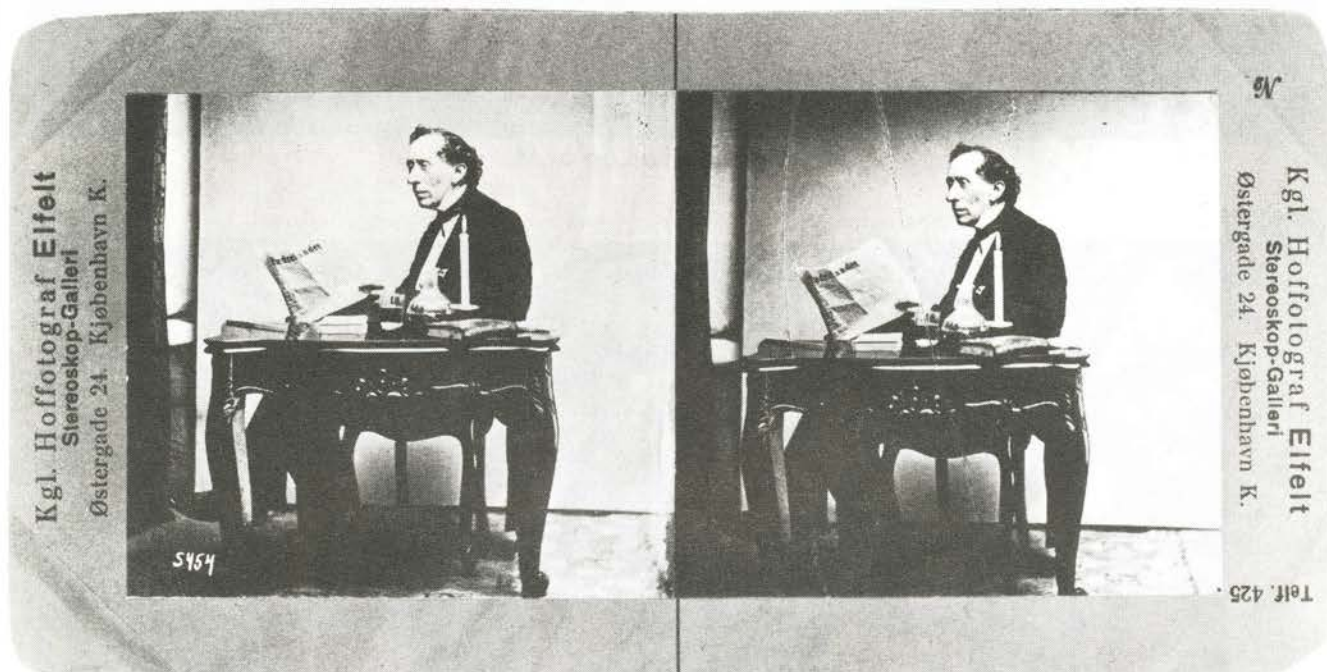
Drivhus 1867

Samling: Peter Randlov

H.C. Andersen bliver på et meget tidligt tidspunkt klar over, at han tager sig "bedst ud" fra højre side. På de billeder, hvor digteren bærer overfrakke, er den knappet op, således at man ser skødefrakken inden under, oftest er frakkens revers vippet frem, så den dækker overfrakkens, og man ser hans ordensbånd. Han var glad for ordener og viste dem med glæde frem!

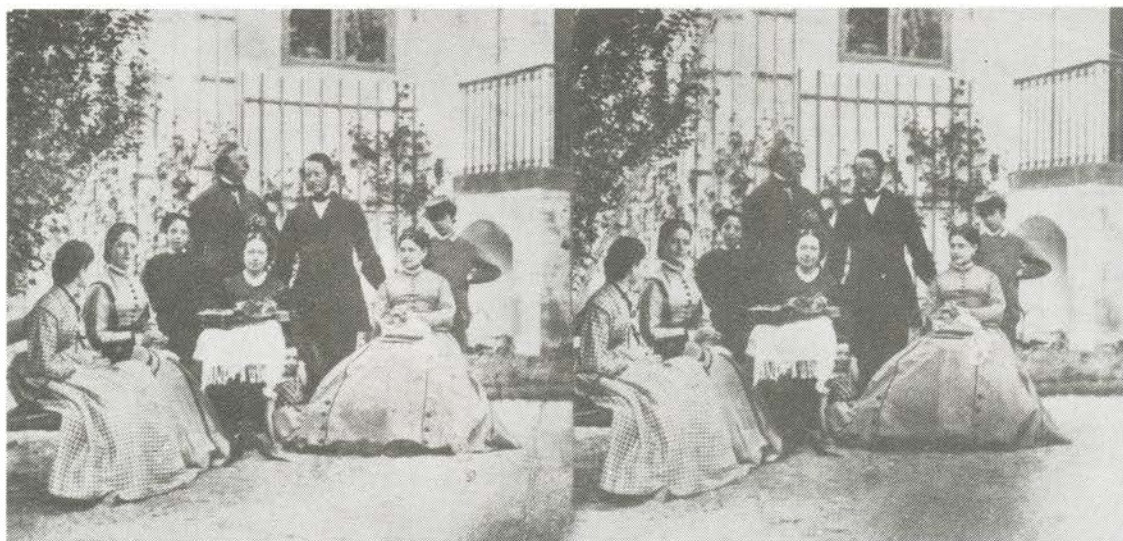
Det var her amatørfotografen I.B. Melchior optog nogle fortrinlige situations-billeder med sit stereoskopkamera.

På de følgende sider præsenteres en del af I.B. Melchior's smukke stereoskopbilleder af kendte og ukendte personer - med H.C. Andersen som midtpunkt - optaget på landstedet Rolighed.

Samling: Danmarks Fotomuseum

H.C. Andersen er her arrangeret bag et spillebord med tændt lys, karaffel og glas samt diverse bøger. Digteren læser "FÆDRELANDETS" bagside - formålet kunne være at understrege digterens store fædrelandspatriotisme. 1867. (Elfelt no. 5454)

Fra venstre ses Harriet Melchior, Louise Melchior, Emil Melchior, Dorthea Melchior, H.C.A., Moritz G. Melchior, Anna Kjellerup, Carl Melchior. 1867.

Hans Christian Andersen rejser fra Bordeaux over Blois, Paris og Køln til Hamburg. Den 9. september 1866 ankommer H.C.A. til "Rolighed". Modtagelsen var festlig og hjertelig. Indgangsdøren var smykket med slyngende blomster omkransende et skilt, hvorpå der stod skrevet "Velkommen". Husets børn strøede blomster for hans fødder, og i gården var Dannebrog hejst. Vært og værtinde havde netop hentet ham på jernbanestationen og kørt ind på gårdspladsen. I.B. Melchior stod klar med sit stereoapparat.

På billedet ses Melchiors stuepige, husjomfru, tjener Jens og kusken Christian. H.C.A. sidder på trinet af kalechevognen, i hvilken skimtes frk. Harriet Melchior. (Elfelt no. 5456). I dagbogen skriver H.C.A.: "Hjemme paa Rolighed blev min Skaal Drukket i Champagne, Broder Melchior Fotograferede Folkene opstillede i Gaarden; jeg satte mig paa Vogntrinet og kom med paa Billedet. Før Bordet fotograferedes jeg med Familien i Haven".

Der blev festet til langt ud på natten, og de næste tre uger var, som H.C.A. skriver, "en Tid fuld af Lykke og Solskin". Hver dag læste han eventyr for husets børn - det var med tungt hjerte han tog afsked i slutningen af september måned.

H.C.A. poserer foran espalierklædt mur på Rolighed. I hånden holder han sin hat og en buket blomster. 1867.

H.C. Andersen var uhyre forfængelig. Vi kan i hans dagbog læse om, hvorledes han har bestilt herrefrisør Minét, hvis salon var beliggende på Østergade, til at møde op på Rolighed klokken syv om morgenen for at få sat sit hår.

Takket være den morgenduelige frisør kan vi beundre de smukke krøller, som pryder Andersens hoved - det er tydeligt, at på fotografier optaget i udlandet, mangler denne prydelse! (Elfelt no. 5451)

Samling: A. T. M.

I begyndelsen af juni 1867 er H.C.A. atter tilbage i København efter en rejse til Paris. Han indlogerer sig på "Rolighed", hvor han opholder sig en måned. Den 23. juni noterer han i sin dagbog: "Vi var hele familien Melchior desuden søofficeren del Garde. ... blev i dag fotograferet".

H.C. Andersen og maleren Carl Bloch, som kort forinden var blevet Ridder af Dannebrog, i samtale med Moritz G. Melchior. (Elfelt no.5453).

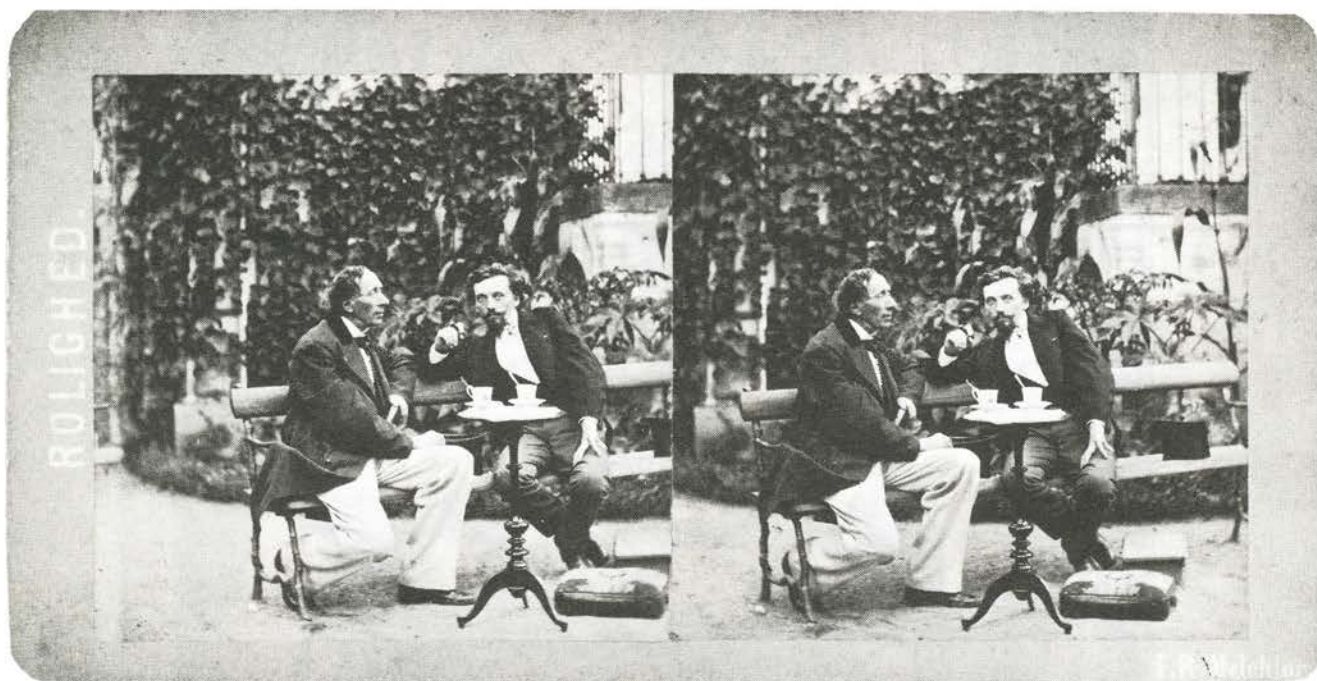

H.C.A. på repos'en foroven på havetrappen flankeret af Carl Bloch, L.I. Brandes, Minna Fraenckel og Johanne Melchior.

Ved bordet: J.A. Hägg (el. Alfred Jürgensen?), Petrea Schæfer (el. Axelline Lund), O. Schousboe, Pouline Drucker, Harriet Melchior, Thora Andersen?, N.N., Anna Melchior, Dorthea Melchior, Martin R. Henriques (el. F.C. Lund, el. Carl Andersen), Emil Melchior, Thea Melchior., Ruben Henriques, Louise Melchior.

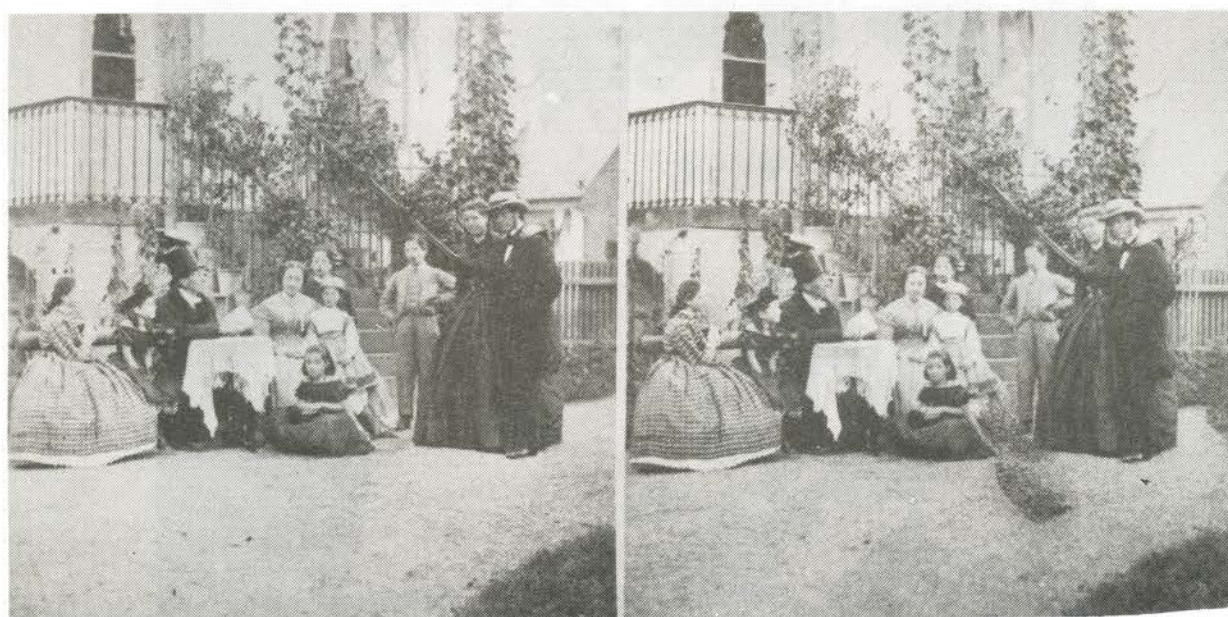

Gruppeoptagelse med Anna Melchior, Minna Fraenckel, Louise Melchior, Pouline Drucker, Carl Bloch, Dorthea Melchior, O. Schousboe og foran Johanne Melchior.
H.C.A. liggende på plaid med buket i højre hånd.

H.C.A. og maleren Carl Bloch fotograferet i haven til Rolighed. I digterens dagbog for 9. august 1868 kan vi læse følgende:

"Til middag på Rolighed var Bloch og kone her. Vi skulle efter bordet fotograferes; der blev kaldt på mig, jeg greb min hat, da surrede det inden i den, jeg troede det var en flue, tog den af og fik et bi-stik lige i øjet, det var som af en nål, og brændte stærkt. Jeg fik eddikevand og senere kold jod derpå. Hele aftenen brændte det. Den ældre søn Melchior tog brodden ud af huden. Jeg læste dog til aften".
H.C. Andersen og Carl Bloch fotograferet i haven.

H.C. Andersen har taget plads foran havetrappen ved tæppebelagt guéridon. Digteren læste ofte højt for familien børn. Fra venstre ses Harriet Melchior, Birgitte Melchior, H.C.A., Dorothea Melchior, Augusta Melchior, Emil Melchior, Thea Melchior, Carl Melchior, Johanne Melchior og Moritz G. Melchior.

På den ombyggede hovedtrappe til Rolighed ses fra venstre Louis Trier, Fernanda Henriques, Ida Melchior, Ruben Henriques, Edmond Henriques, Tyge Rothe, Carl H. Melchior, Martin R. Henriques, Theodor Melchior og Robert Henriques. H.C.A. har placeret sig til højre op ad trappens pille.

Den 19. juli 1870 tager H.C.A. ophold på Rolighed, hvor han forbliver til den 19. september samme år. Hans livsmød er dalende, trods den gode omsorg, som kom ham til del. Han giver udtryk for at han "ikke har Lyat til Noget" og "glæder sig til Intet". Den "blodfyldte" krig mellem Frankrig og Tyskland piner ham. Hans "hænder tyster" og længere gåture er ham imod. "Vanvids-Phantasier" og hyppige fejlluskninger plager hans sind. Der bliver stadig længere imellem de selkabelige sammenkomster på "Rolighed", og dette billede er sandsynligvis et af de sidste, I.B. Melchior har taget af H.C. Andersen.

Den store digter sover ind i 1875.

I.B. Melchior's dygtighed i mørkekammeret kommer til udtryk i denne spøgefulde fotomontage. Udkast til H.C. Andersen monument med tiltegnet sokkel. Foto af H.C.A. (nr.159). I baggrunden, Herkulespavillonen i Kongens Have. Visitkortbillede. 1875.

De nyopdukkede H.C.A. billeder

I 1989 erhvervede H.C. Andersen Museet i Odense et antal "nyopdukkede" glasplader fra en slægtning til Israel Berendt Melchior. Det er lykkedes Objektiv at få tilladelse til at publicere disse billeder.

Tak til museumsinspektør Niels Oxenvad og Erling Gormsbøl.

Samtlige optagelser er af I.B. Melchior, men må betragtes som "kasserede" plader fra kendte optagelser.

Nummeret henviser til Bjørn Ochsners bog: Fotografier af H.C. Andersen. H.C.A. Hus 1957.

Stereooptagelse fra "Rolighed" 1867. To sekundære plader med anden opstilling. (115 og 116).

Stereooptagelse fra 1868. Tilsvarende billeder, hvor H.C.A. sidder ved bordet og læser i en bog. (123). Elfelt nr.5452.

Visitkortbillede 1870. Danmarks Fotomuseum og H.C. Andersens Hus, Odense har tilsvarende optagelse nr.A827, sidstnævnte med følgende på bagsiden:

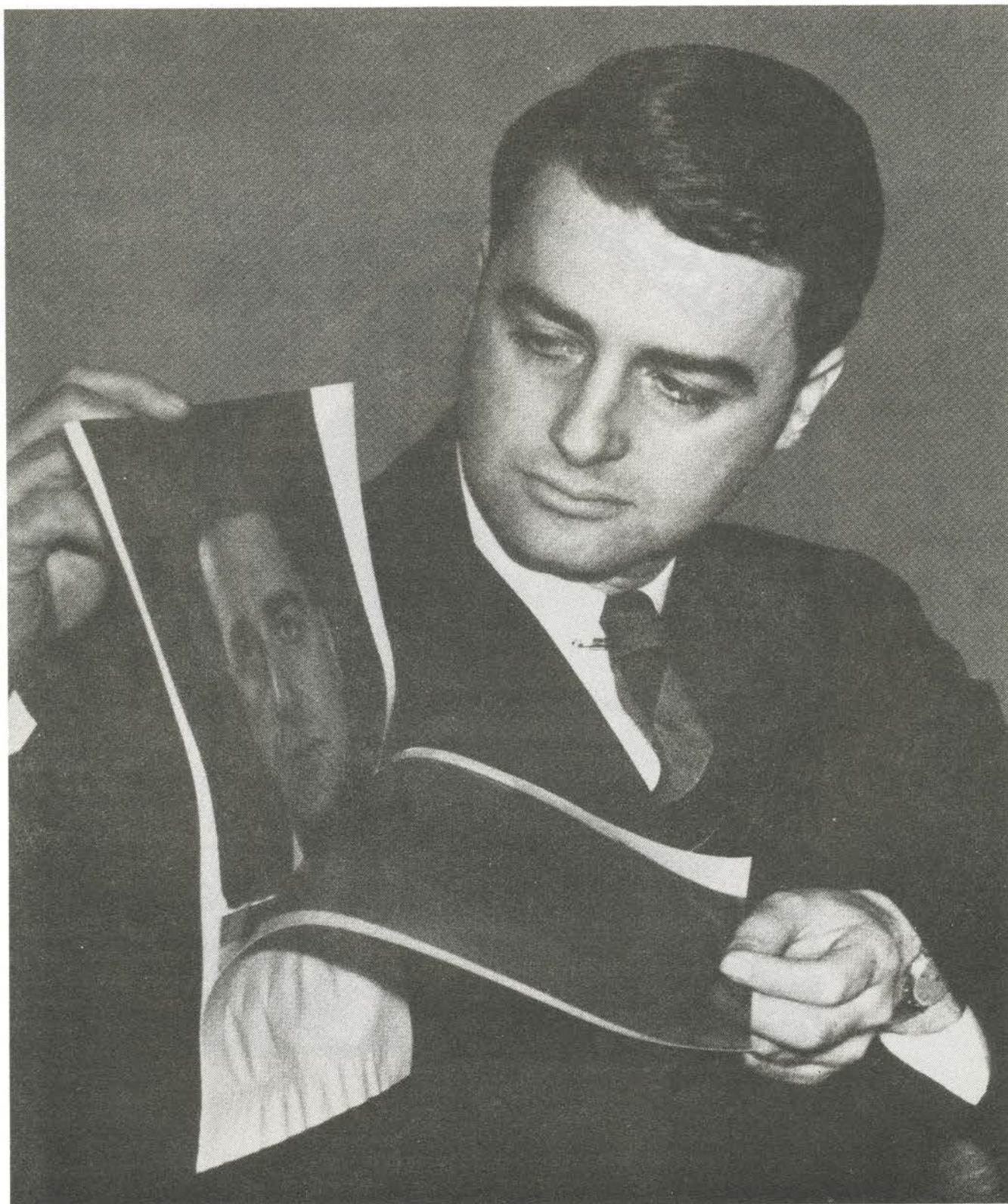
Slagelse.

I hellig Anders By glemmer ei
den Digter som gik der sin Skole vei.

H.C. Andersen. (142 og 142a D.F.)

Visitbillede 1870. H.C. Andersens Hus i Odense har tilsvarende optagelse.
Stereooptagelse fra "Rolighed" 1867?
Parantes nummer henviser til: Bjørn Ochsner: Fotografier af H.C. Andersen. H.C. Andersens Hus. 1957. (145).

Edwin H. Land, founder of the Polaroid Corporation, is shown here holding a self-portrait that he has just projected and fixed onto a flexible material. This was a demonstration of his work on the development of the first practical instant camera, the Land camera, which was introduced in 1948.

På årsmødet i "The Optical Society of America" den 21. februar 1947 i New York fremviser den 38 årige Edwin H. Land et selvportræt - eksponeret, fremkaldt og fikseret på 60 sekunder. Dette skulle blive grundlaget for et verdensfirma i milliard-klassen!

Polaroid®

Et industrielt eventyr af dimensioner....

Sigfred Løvstad

Den 1. marts i fjor døde Edwin Herbert Land (1909-1991) i Cambridge, USA.

Det stod bl.a. at læse i Herning Folkeblad - mellem lokale dødsfald! Adskillige læsere af lokalavisen har formentlig undret sig over, hvorfor denne amerikaner skulle omtales netop her, så fjernt fra sit hjemland. Sagde navnet "LAND" dem ikke noget, så har måske "Polaroid" gjort det - hvilket der også stod noget om.

En succes-historie

Ikke mindst USA kan fremvise mange personer, der har opnået en komet-karriere. Men selv efter amerikanske forhold er tilfældet Edwin H. Land bemærkelsesværdigt.

Når man hører om en amerikansk succes-historie, er man ofte tilbøjelig til at henvise til de store markeder, det højtudviklede tekniske apparatur, de store forskningscentre etc.

Sandheden er imidlertid, at hemmeligheden bag en succes er universel og ligger inden for rækkevidde overalt.

Det har først og fremmest mest med menneskets fantasi, kreative evner og udholdenhed at gøre. Det er historien om grundlæggeren af mammutforetagendet POLAROID et godt eksempel på!

Medvirkende årsag var også, at det produkt han slog sig op på, passede godt til amerikanernes psyke.

En ekstrem kreativ tænkning, kombineret med stærk vilje bragte Dr. Land frem. Han evnede at få nye idéer omsat konstruktivt. Han besad en forunderlig evne til at få øje på latente behov. Hvem havde i øvrigt bedt om et kamera, der kunne aflevere et færdigt billede 60 sekunder efter det var taget? Enhver med forstand på de dele, vidste jo, at dette var en umulighed.

Siden Daguerre's opfindelse for over hundrede år siden havde man været nødsaget til at vente på den fotografiske proces's færdiggørelse. Fotohistorien har dog eksempler på sporadiske forsøg med at forkorte ventetiden fra eksponering til det færdige billede.

Men, der var i hvert fald én, som ønskede et billede HER og NU.

Det var Dr. Land's lille datter, som han fotograferede engang i 1940'erne.

"Hvorfor kan jeg ikke få billedet at se med det samme"?

Sådan lød datterens spørgsmål. Hun var ikke tyngt af viden eller fordomme. Og hendes naturlige spørgsmål satte tanker i sving hos Dr. Land.

Alle andre moderne tekniske produkter - fra automobiler til TV - yder deres præstation i det øjeblik, man forsyner dem med energi eller trykker på en startknap. Men når man bruger et kamera, er det nødvendigt at vente fra én time til flere dage, før resultatet foreligger.

Dr. Land resonerede, at der måtte kunne findes en måde, hvorpå dette problem kunne løses. Han begyndte at se sig om i den fotografiske verden. Han var jo hverken fotograf eller kemiker. Men han var klar over, at det var spild af tid, at opfinde noget, der måske allerede var tilvejebragt. Ret hurtigt fik han kendskab til en opdagelse, der var gjort af to forskere, André Rott (Fa. Gevaert), og Edith Weyde (Fa. Agfa) i 1938, om sølvsaltdiffusionsprocessen.

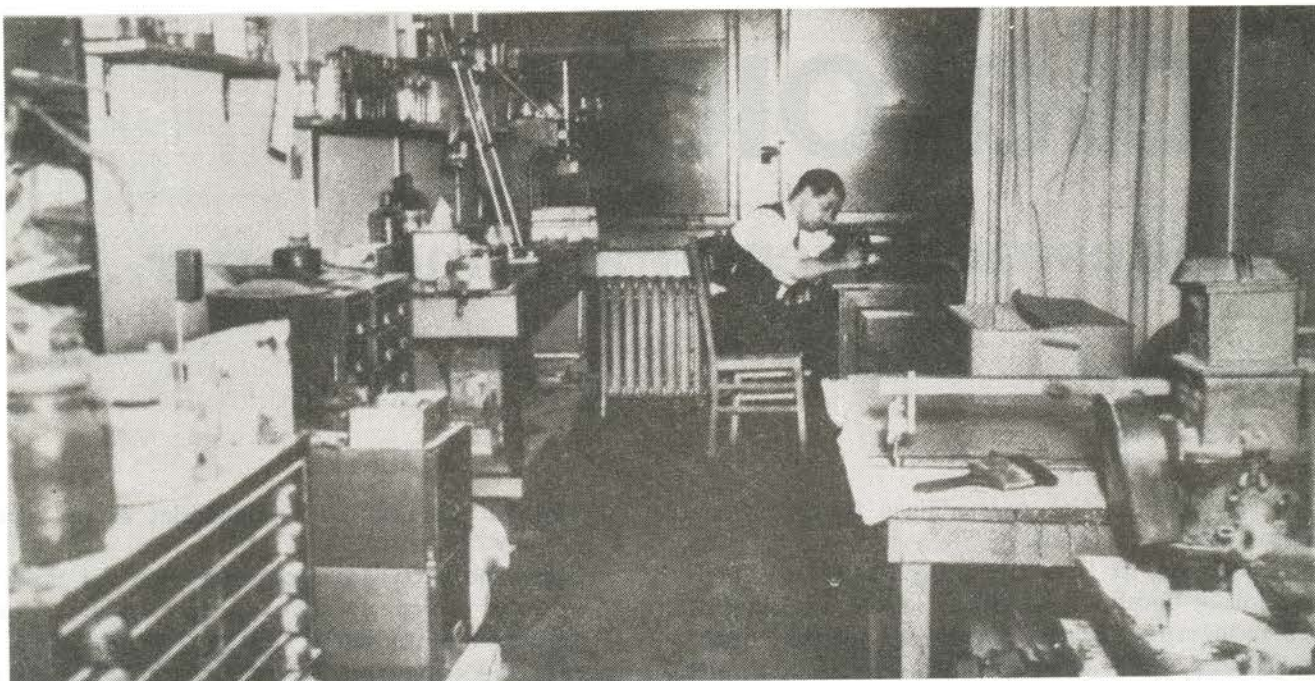
Kort fortalt den egenskab, at frigjort fotografisk sølv kan diffundere (spredes). I korthed kan vi kalde det "smitte af" på et modtageliggjort materiale. Hos Agfa blev dette udnyttet i forbindelse med fotokopiering (copyrapid).

Den grundlæggende proces

Det var denne teknik Dr. Land gik i gang med at udvikle således, at der ikke blot kunne gengives hårde kontraster (skrift på dokumenter), men også gråværdier, som i s/h billeder.

Kort sagt udnyttede Dr. Land det som sker i et fotografisk negativ bestående af et gennemskinnelig materiale, hvorpå der er gydt et emulsionslag, der indeholder lysfølsomme salte. Når denne lysfølsomme film er belyst, og derpå anbringes i fremkalderen, vil de belyste sølvkorn blive sortsværtede i forhold til hvor meget, eller hvor lidt lys, de har været udsat for. De ubelyste eller kun delvis belyste sølvkorn frigøres i fikseren og forlader negativet.

Dette, mere eller mindre belyste sølvbillede, som vi normalt "smider ud" gennem fikserbadet, lader Dr. Land så at sige "smitte af" på et dertil præpareret stykke papir.

Det lykkedes Mr. Land i løbet af 1928 at udvikle et polarisationsfilter og indgive patentansøgning.

Der ligger naturligvis en lang række kemiske eksperimenter bag dette. Men i princippet er processens forløb så enkel, at det ligner et columbusæg.

Dr. Land arbejdede hurtigt!

Men én ting er princippet, noget helt andet den praktiske udførelse. Ikke blot skulle det latente billede fremkaldes inde i kameraet. Det overførte positive billede skulle også gøres bestandigt over for lysets påvirkning, samt fremtræde tørt og klart med alle gråtoner. Og så i løbet af ét enkelt minut!

Dr. Land forfulgte med stor iver sin idé. Han arbejdede utrolig hurtigt. I løbet af et halvt år havde han skabt alle de grundlæggende kemiske og tekniske processer, der var nødvendige. Resultat: 60 sekunders kameraet – det mest revolutionerende fremskridt siden George Eastman lancerede rullefilmen i 1884.

Polaroid-kameraet var klar til præsentation for offentligheden den 26. november 1948. Men historien om personen Dr. Edwin Land begynder langt tidligere.

Forskersjælen Edwin H. Land

En aften i 1926 spadserede den da 17-årige Edwin på Broadway i New York. Det slog ham, at polarisationsfiltre måtte kunne borteliminere blænding fra automobillygter.

Han afbrød sit studium ved Harvard universitet og kastede sig over virkeliggørelsen af sin idé. Han læste 8-10 timer dagligt alle de bøger, som omhandlede polarisation.

Desuden eksperimenterede han i et lille laboratorium, som han havde indrettet i et lejet lokale.

Det lykkedes i løbet af 1928 at udvikle et polarisationsfilter, og han indsendte en patentansøgning. Patentafgørelsen trak imidlertid ud i årevis. Den lange ventetid forhindrede ham dog ikke i at gøre fremskridt.

Dr. Land har langt senere udtrykt sin mening således: "Der er en regel, du ikke kan lære på Harvard. Hvis noget virkelig er værd at gøre, så er det også værd at gøre til overdrivelse".

Dr. Land gjorde virkelig noget til overdrivelse. Historien om Polaroid-firmaet, et af de største industrielle eventyr overhovedet, byggede på én eneste idé: at færdiggøre fotografiske billeder umiddelbart efter, at de er optaget.

Det lykkedes at bringe firmaets omsætning op fra 1.5 million dollars i 1948 – i en stejlt stigende kurve – til over 1 milliard dollars 30 år senere i 1977. I 1991 var omsætningen hos Polaroid på over 2,07 milliarder dollars!

Hvordan kunne det lade sig gøre?

Det var hverken enkelt eller ligetil. Vi går lidt tilbage i historien til 1932, hvor han etablerer sit første firma "Land-Wheelright Laboratories". Formålet var at lave polarisatorer og forskningsstudier på området.

Dr. Land havde undfanget den geniale idé, at hvis man forsynede alle bilers forruder og lygteglas med polariserende glas, ville bilisterne kunne færdes efter mørkets frembrud UDEN at blænde hinanden, og vel og mærke stadig køre med langt lys.

Den nuværende Polaroid Corporation blev stiftet i 1937. Den da 28-årige Edwin Land overbeviste nogle fremtrædende finansfolk i Wall Street om det

Et model-værksted i 1943. Næsten 1000 personer er ansat!

store perspektiv i hans opfindelse med polariseret glas til automobiler. Disse finansfolk har siden finansieret ham.

Den førømtalte patentsag blev først afgjort i 1938 til en helt anden patentansøgers fordel. Det lykkedes imidlertid Dr. Land at købe det af vedkommende, som endnu ikke havde fremstillet et praktisk anvendeligt filter.

Bilindustrien sprang fra

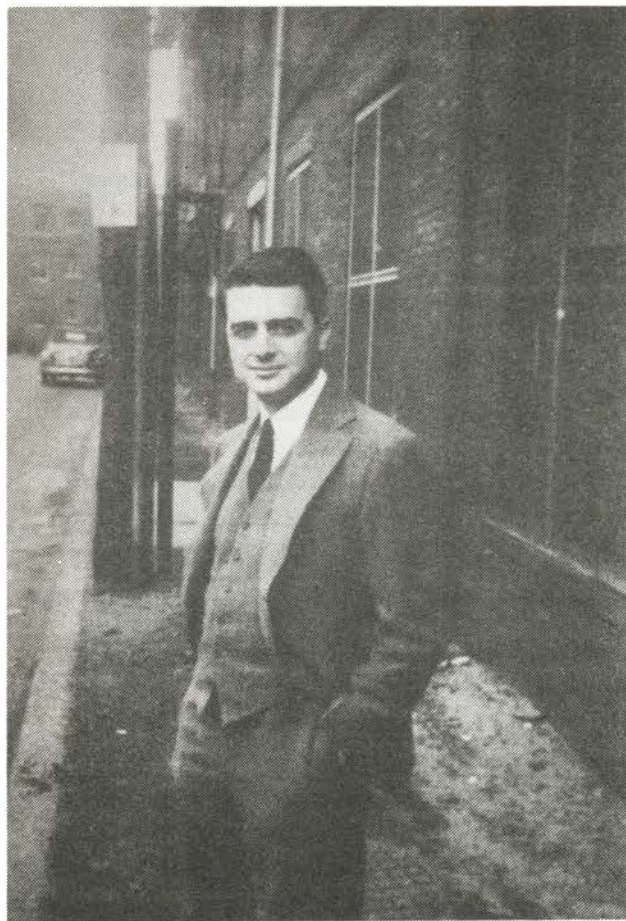
Finansieringen var på plads. Patentet i hus. Nu skulle bilindustrien i Detroit vindes for sagen. Men her mødte Polaroidselskabet den store skuffelse! Før Den Anden Verdenskrig havde der ikke været tid nok til at få overbevist bilfabrikkerne om at indbygge polarisations filtre i de nye vogne, og under krigen var man optaget af at løse militære opgaver. Efter krigen regnede man så med at kunne få en egentlig produktion i gang.

1947 gennemprøvedes polaroidfiltrene på General Motors laboratorier og opfyldte alle krav. Alligevel afslog bilindustrien med den begrundelse, at de ingen praktisk mulighed så for at forsyne de 33 millioner biler, der på dette tidspunkt kørte på vejene, med det nye system, hvilket var en forudsætning for at undgå trafiksammenbrud.

Dette var et hårdt slag for Dr. Land. Samtidig var der tale om faldende ordrer på militære produkter, kendsgerninger som tilsammen bevirkede, at Polaroid Corporation styrede direkte ind i en økonomisk krise.

Året var 1947, hvor man måtte notere et underskud på hele 2 millioner dollars. Heldigvis havde Dr. Land i mellemtiden udviklet Polaroid-kameraet og undgik en økonomisk katastrofe.

Nu gik han for alvor ind for at placere 60-sekunders-kameraet på det amerikanske marked så hurtigt som muligt.

Edwin H. Land fotograferet udenfor sit laboratorium i Cambridge 1946.

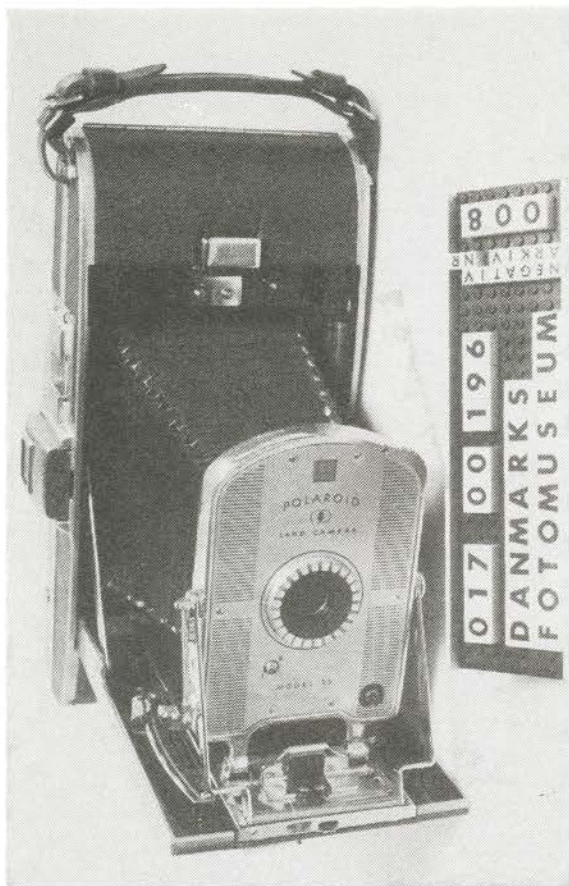
Da han ikke kunne fremskaffe 350.000 dollars til værktøj og maskiner, måtte han klare sig med underleverandører, som turde tage den risiko, at producere kameraer uden garanti for salget. Dette blev begyndelsen til Polaroids politik gennem mange år:

"Man ville ikke fremstille noget, som kunne købes hos en underleverandør til en acceptabel pris".

Samtidig dansk kommentar - en aprilspøg?

Dr. Land valgte at lade bomben springe i februar 1947 - længe før, der var kameraer klar til salg. I Dansk Fotografisk Tidsskrift for april 1947 læser vi følgende:

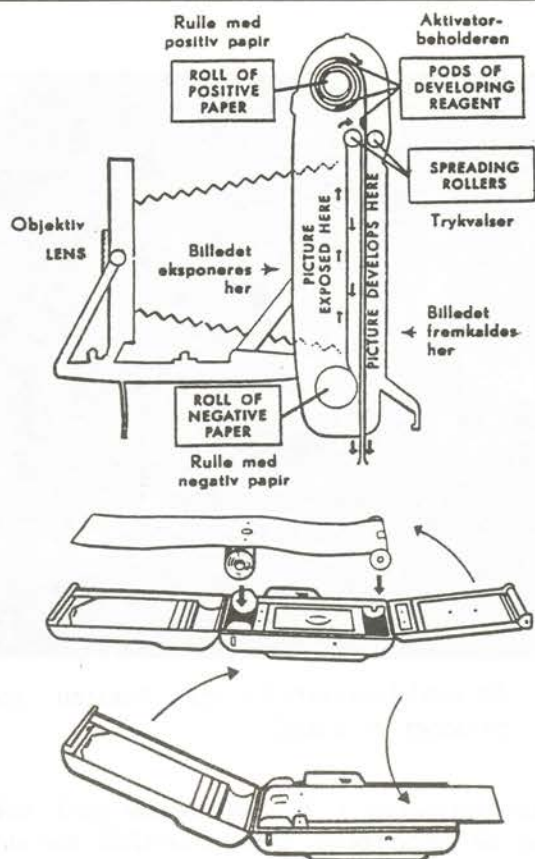
"Vi har i The New York Times og i Newsweek fundet omtale af en ny sensation på fotografiets område, der, hvis virkeligheden holder, hvad referenterne lover - på sin vis kan komme til at betyde en total omvæltning af hidtil kendte fotografiske metoder. Det, de amerikanske publikationer i flerspaltede artikler, med store illustrationer, underretter deres læsere om er, at en Mr. Edwin H. Land fra det i øvrigt i Staterne velrenomerede firma "The Polaroid Corporation" har opfundet intet mindre end et kamera og en metode, ved hvis hjælp man ét minut efter eksponeringen kan tage det færdige, tørre papirpositiv ud af apparatet.

Første Polaroid model 95/1948.

Polaroid model 110 A Pathfinder, (1957-60) med flash Wink-Light (1959-66). Model 80 A og 110 A var de første, som kom på markedet i Danmark. Priserne var kr. 660,- og kr. 1.525,-. Den gennemsnitlige timeløn var i 1959 kr. 5,71!

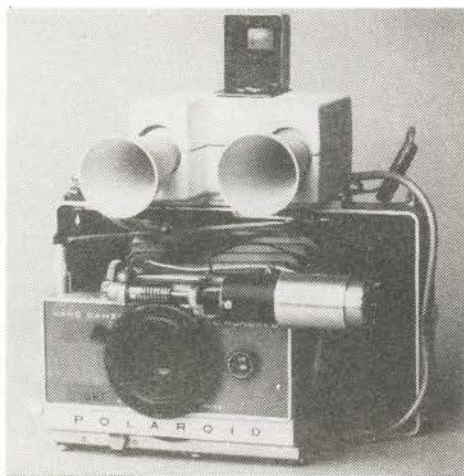
Det lyder faktisk som en 1. april spøg, men hævdes altså at være rigtigt nok. Opfindelsen blev lanceret og demonstreret i forbindelse med "The Optical Society of Americas" årsmøde den 21. februar på hotel Pennsylvania i New York". Også fagbladet FOTO-SPECIALHANDLEREN for april 1949 har en kommentar til det første Polaroid-kamera. I en udførlig omtale afslutter man med følgende konklusion: "Om dette kamera vil have skygge af chance for at vinde indpas i Europa, det turde vel være mere end tvivlsomt. Når vi har ment, det dog kunne have nogen interesse for vore læsere at høre om dette - skal vi sige "KURIOSUM" indenfor fotobranschen - da er det fordi, der har været skrevet en del om dette kamera i dagspressen, og det vil være hensigtsmæssigt at kunne give kunderne så korrekte oplysninger som muligt".

Salget starter

I tillid til den endelige succes startede Polaroid salgsarbejdet med at introducere det dengang helt nye, uprøvede kamera til en pris på omkring 80 dollars.

Dr.Land fandt hos "Bell & Howell" den rette topledere, J. Harold Booth. Hans opgave gik ud på at sælge kameraet uden nogen salgsorganisation, og med et reklamebudget, der var så lille, at det næppe syntes tilstrækkeligt til at indføre kameraet blot i Boston-området.

Harold Booth fattede den plan, at tilbyde et stormagasin i hver større by en 30-dages eneforhandling, forudsat at stormagasinet ville gennemføre en kraftig avisreklame med kun beskeden hjælp fra Polaroid.

Arbejdsmodel til det automatiske sonar kamera, som siden blev til det sammenklappelige SX-70 Polasonic kamera. (1967).

Polaroid kameraet kom i handelen den 26. november 1948 hos stormagasinet "Jordan Marsh" i Boston. Efterspørgslen var så stor, at sælgerne i farten kom til at sælge udstillingsmodeller, hvori der manglede dele. Polaroid måtte stoppe salget, indtil lagrene var fyldt op igen.

I januar 1949 gjorde H. Booth et blændende fremstød i Miami. Han var klar over, at kameraer, der blev solgt til feriegæsterne i denne ferieby, snart ville spredes over hele Amerika. Hver ejer ville blive en indirekte sælger.

I løbet af et par uger havde de fleste forhandlere i Miami udsolgt, og således bredte det sig fra by til by.

Medens fotohandlerne modtog det nye kamera med reservation, nåede Polaroid i 1949 en omsætning på 5 millioner dollars.

Løbende udvikling af produkter

Dr. Land hvilede ikke på laurbærrene. Der blev arbejdet hårdt på forbedringer af såvel film som kamera, ligesom nye anvendelsesområder søgtes opdyrket.

Instant eller "One-Step-Kameraet" syntes som skabt for den amerikanske mentalitet. Billedet færdigt - HER og NU !

Det kneb dog meget med at få fodfæste i Europa. Den første Photokina messe afholdtes i København 1950. Derefter var der messe i 1951, 52, 54, og 1956.

Først ved fotomessen i 1958 var Polaroid repræsenteret med en stand. Deres deltagelse blev en sensation for mange. Ja, det var faktisk Photokina-messens samtaleemne.

Over 4.500 besøgende gik hjem med et billede af sig selv, der var blevet til på ét minut. Ved fotograferingen blev benyttet en kulisse, så det på det færdige billede så ud, som om personen var forsidebillede på LIFE, dengang verdens største illustrerede blad!

Forfatteren til denne artikel stod faktisk også i kø - men fik ikke noget billede med hjem. Det tog alt for lang tid, at komme til.

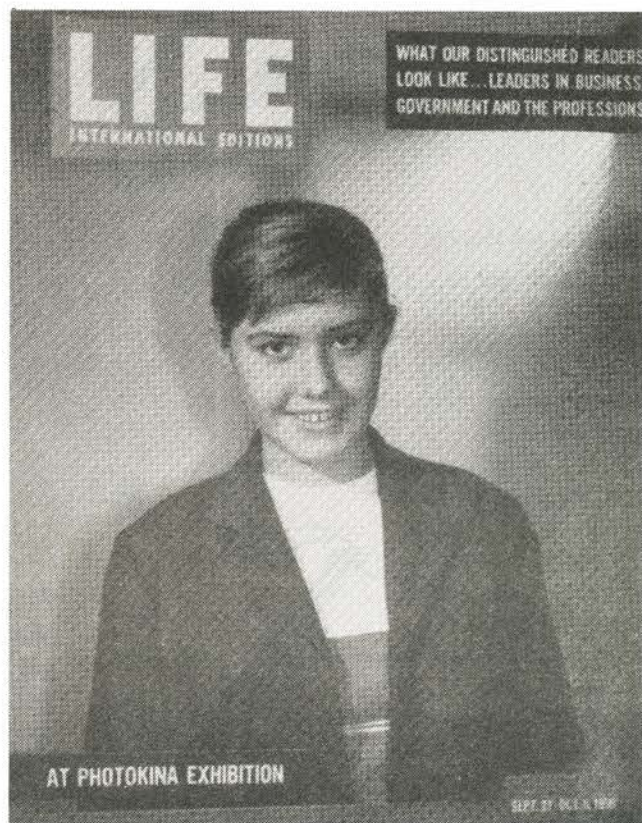

Transduceren i Polaroids Polasonic kameraer optræder både som højtaler og mikrofon ved at udsende og modtage millisekund-lange "bib"s.

Ved at måle den tid der går, når disse ultralydbølger rammer fotoemnet og sendes tilbage til kameraet igen, kan den avancerede elektronik automatisk indstille kameraets objektiv på den korrekte afstand.

Transduceren, som er 3,5 cm i diameter, er fremstillet af en rund, rillet aluminiumsplade, over hvilken der er lagt en 3 my tynd, guldbelagt plastfolie. Foliet bevæger sig og omdanner elektrisk energi til lydbølger, og det tilbagesendte ekko til elektrisk energi.

Man kan fokusere manuelt med Polaroids Polasonic kameraer ved at koble det automatiske sonar system fra. Fotografen benytter f.eks. manuel fokusering, når der skal tages billeder gennem et vindue.

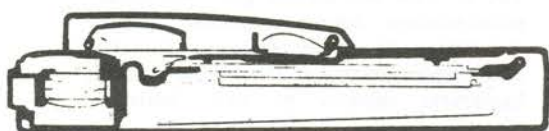
LIFE - forside-kulisse. Photokina 1958.

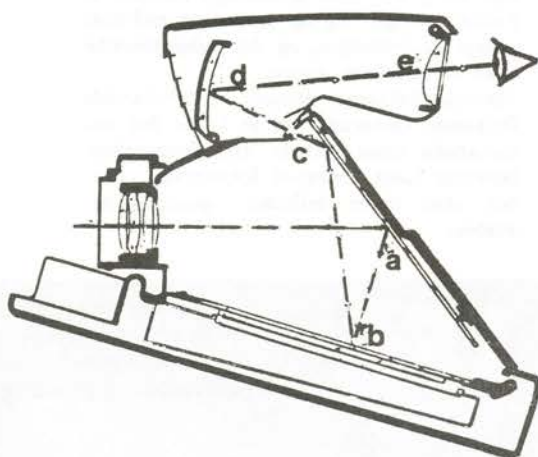
Arbejdsmodel til SX-70 kameraet i træ.
1965.

Polaroid SX-70 Land Camera
Alpha 1.

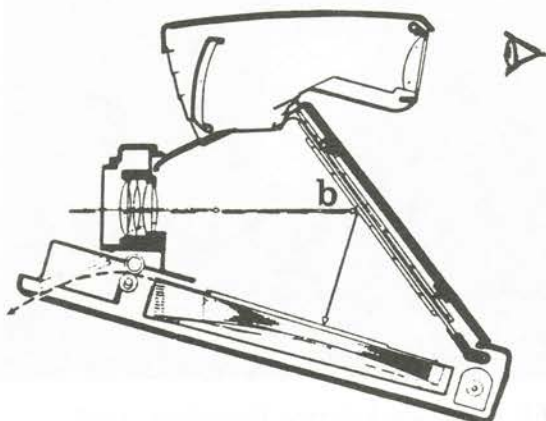

Det sammenklappede kamera

Søgerfunktionen

Motivet spejles fra spejlflade a til b,
c, og d.

Eksponeringsfladen.

Spejlet b er vippet op og lysstrålerne går nu direkte ned på filmen der ligger i kameraets bund, idet b også er spejlbelagt på undersiden. Ved denne funktion lukkes lyset ude fra søgeren. Efter eksponeringen vipper spejlet tilbage, og påny kan søgerbilledet betragtes.

Dr. Land på forsiden af LIFE
1972. SX-70 systemet demonstreres.

Negativ/positiv i ét, billedet
tonede ganske simpelt frem af
sig selv!!

Kritiske fagfolk studerede resultaterne, og deres anerkendelse var énstemmig; "ét-minut kameraet var en realitet". Denne "nyhed" var ganske vist 10 år gammel, og der blev årligt anvendt 25 film i hvert af den halvanden million Polaroidkameraer, der dengang var i brug i USA.

Men det vidste de fleste af det europæiske publikum i Køl'n ikke noget om. Man troede at stå over for et nyopfundet trylleapparat.

De, som havde fulgt med i de amerikanske tidskrifter og fotografiske årbøger, kendte godt eksistensen af Dr. Land og hans kamera, men man havde jo været afskåret fra at købe såvel kameraer som film på denne side af Atlanten.

Den videre udvikling

1959 introducerede man 3000 ASA-filmen, der satte ejere af Polaroidkameraer i stand til at fotografere indendørs, uden brug af flash. Den 29. september meddelte firmaet, at nye sort/hvid film nu kun skulle fremkaldes i 10 til 15 sekunder, i stedet for 60 sekunder.

I 1963 blev POLACOLOR-filmen bragt på markedet over hele verden. I 1961 lancerede man det første kamera med automatisk blændestyring.

Der blev fremstillet film på 10.000 ASA til brug for oscilloscop samt infrarød- og røntgenfilm. Hospitalet kunne i 1966 få færdige røntgenbilleder på kun 45 sekunder.

Løbende blev der sendt nye kameraer på markedet. Størst opsigt vakte introduktionen af SX-70 kameraet i 1972/73. En hel ny teknik blev taget i anvendelse. Negativ og positiv skulle nu ikke mere skilles fra hinanden.

Billedet tonede ganske simpelt frem af sig selv. En fantastisk kemisk udvikling lå bag denne film. Tænk blot på, at idet billedet skydes ud af kameraet, skal den flade, der for et kort øjeblik siden var lysfølsom, være dækket af en hinde, som ikke tillader lyset at trænge igennem. To til tre minutter senere skal den være glasklar, således at vi kan iagttage billedet.

Betegnelsen; SX-70 blev brugt som kodebetegnelse for det oprindelige HER og NU kameraprojekt fra 1940'erne. Mere end 20 år efter bliver betegnelsen taget op af Dr. Land og benyttet som betegnelse for den helt ny type kamera og film.

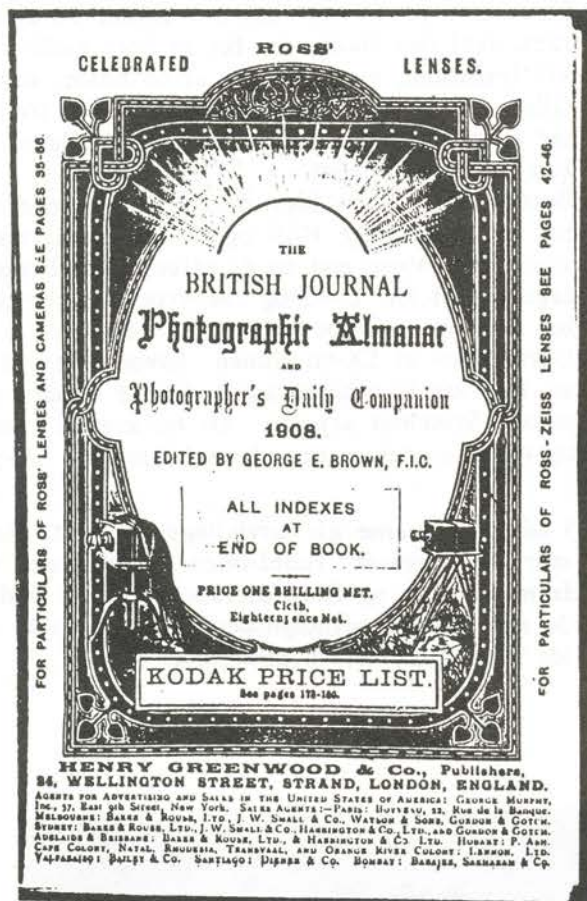
Udviklingen af SX-70 filmen havde stået på i 15 år. Der var investeret 250 millioner dollars i projektet. Systemet sejrede. De nuværende Impulse- og Image-systemer er videreudviklet fra SX-70.

I løbet af 70'erne går udviklingen hastigt. Man har stort set forladt rullefilmen. Packfilmen vinder frem på flere og flere områder. I 1971 godkender de amerikanske myndigheder anvendelsen af Polaroids film, Type 58, til pasbilleder m.v.

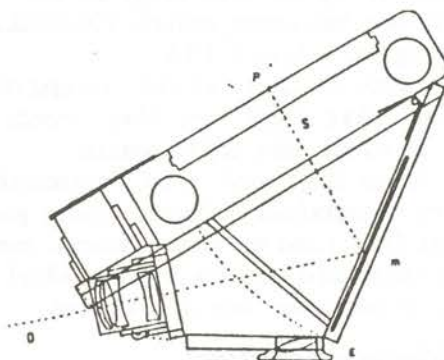
Ved 25-års jubilæumsfesten den 21. februar 1972, fotograferer Dr. Land med SX-70 kameraet, medens en skeptisk dame ser undrende på.

Back-View Hand Camera.

A Back-View Hand Camera.—Nelson K. Cherrill has devised a reflex camera, the mirror in which is so placed that the camera is pointed in a direction almost the reverse of that in which the view is taken. O is the objective, the image from which is received upon the plain mirror M, whence it is reflected to the plate P. In front of the plate is stretched a focussing screen S, which acts both as a focussing screen and shutter. S is, in fact, purely and simply a "focal-plane shutter" so made as to pass as near as possible to the sensitive surface. This focal-plane shutter is naturally of black material, but when it is "set" a white patch, the exact size of the

plate, is seen in position opposite the mirror, and on this white patch the image falls in focussing. This image is seen—and magnified—by the eye lens E. A small shutter should be provided which would

automatically close the eye lens at the moment of exposure and re-open it when the focal-plane shutter is set.

The advantage of the camera is its facility for making figure studies unknown to the subjects, but the negatives are reversed as regards right and left.—"B.J.," June 28, 1907, p. 484.

»Back-View Hand Camera« - Anno 1907!

Polaroid SX-70 kameraets særegne konstruktion har en forgænger. I en omtale i "The British Journal Almanac 1908" læser man, at Nelson K. Cherrill har konstrueret et "Back-View Hand Camera" (bagud-kik-kamera). Konstruktionstegningen er besynderligt nok vendt på hovedet, men kan ses retvendt på bladets forside. I artiklen hedder det bl.a.:

"Ved bogstavet (P) er filmplanet. Tæt over denne er anbragt et lukkergardin (S). Lyset kommer ind ved objektivet (O) rammer spejlet (M) og reflekteres ned mod filmplanet (P). Ved at kikke ned i søgeren (E) - skråt bagud, kan man se det billede som objektivet danner, idet der ovenpå lukkergardinet er anbragt et hvidt felt svarende til negativformatet".

På den tids kameraer var det almindeligt at indstille på en matskive. På dette kamera finder man sit motivudsnit, og stiller skarpt ved at betragte billedet på den hvide flade. Umiddelbart før eksponering lukkes okularet (E) med en lille klap, for at hindre uvedkommende lys i at ramme filmen.

Som et særligt fortrin ved kameraet angives, at man kan optage personer ubemærket. Man kikker jo lidt bagud, når apparatet betjenes. Negative blev spejlvendte - men det klares ved kopieringen.

Polaroid storformat

Ved fremkomsten af Polaroid Instant-fotografering oplevede man en vis afstandtagen fra de professionelle fotografers side. Kunne dette anvendes til andet end at imponere familie og venner med?

Det gjaldt selvfølgelig om, at finde områder, hvor materialets egenart havde fortrin fremfor de konventionelle materialer. Blandt fagfotografer benyttes Polaroid nu i stor udstrækning som støtte til bestemmelse af lys, og vurdering af opstilling m.m., før slutoptagelsen på konventionelle fotomaterialer foretages.

At materialet kan anvendes som SELVSTÆNDIGT billede, endda være alle andre fotografiske materi-

aler overlegne - specielt i store formater - har Polaroid selv bevist!

Det hele begyndte med, at man i 1977 byggede et kamera i "værelsesformat" i Boston kunstmuseum til udstillingen "En middelaldergobelin i skarp focus". I 1979 gentog man eksperimentet ved at af-fotografere maleren Raphaels (1483-1520) store maleri "Forklarelsen på bjerget" i Vatikanet. Dr. Carlo Pietrangeli, som er direktør for Vatikan-museet, beretter:

"Den fotografiske teknologi - på sit allerhøjeste stade - tjener malerkunsten ved at fremstille et arbejde af stor videnskabelig betydning: nemlig den korrekte reproduktion af et berømt maleri. Det fo-

tografiske øje kan undersøge og afsløre skjulte hemmeligheder og gøre dem tilgængelige for kunstkritikere. Nu, da det er blevet muligt at lave en absolut perfekt reproduktion af et mesterværk, som er vanskeligt tilgængeligt p.g.a. dets placering og dårlige lysforhold, vil alle få mulighed for virkelig at studere det i detaljer".

Praktisk talt alle vigtige dele af mesterværket blev affotograferet 1:1 (50x60 cm). Men der var også tale om forstørrelse af detaljer i selve optagelsen. Et areal på f.eks. 10x12 cm kom på det færdige Instant-billede til at fylde 50x60 cm, herved blev de allermindste enkeltheder synlige.

Dr. Fabrizio Mancinelli, som er konservator for middelalderlig og moderne kunst i Vatikan-museet, og ledede optagelserne udtaler:

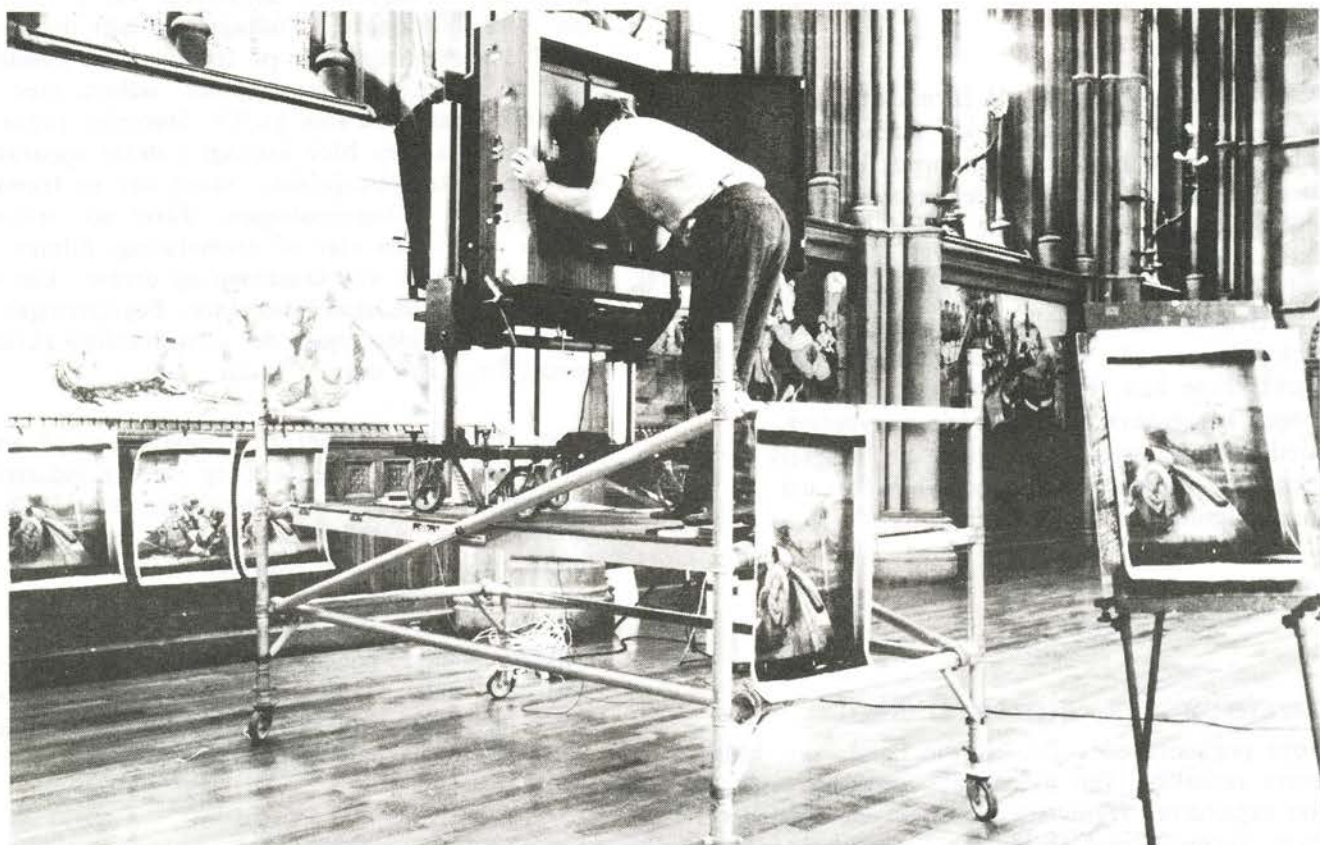
"Med et maleri så stort som "Forklarelsen på bjerget" - det er 410 cm højt og 279 cm bredt - vil den lange synsafstand til maleriet hindre tilskueren i at få den fulde glæde af Raphaels utrolige præcision og tekniske udførelse af detaljer - nu er det muligt for tilskueren virkelig at undersøge maleriet for første gang".

Han fortsætter: "Fotografier i forholdet 1:1, sublim i farvegengivelse og reproduktion, giver os mulighed for at nyde de mest betydningsfulde detaljer. At observere Raphaels mesterlige teknik og se maleriets tilstand. Fotografierne er ikke forstørrelser fra et negativ - med det dermed følgende tab i kvalitet - men direkte reproduktioner fremkaldt i løbet af 60 sekunder".

50 x 60 cm kameraet har også været anvendt til portrætfotografering bl.a. her i Danmark i Bella Centret.

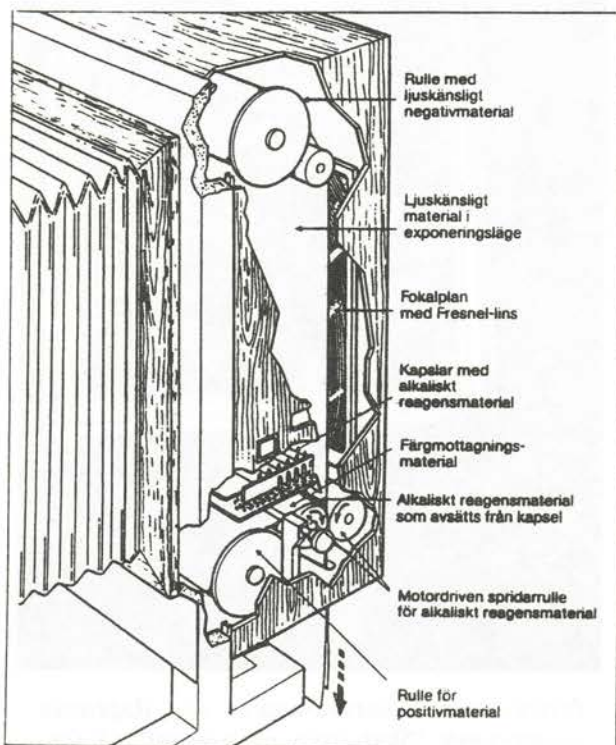
Autor foran Polaroid-kopien af Raphaels mesterværk "Skabelsen på bjerget". Køln 1980. Foto: Per Ask Nielsen.

Her arbejdes der med 50 x 60 cm's kameraet for at restaurere de 100-årige vægmalerier af Ford Madox Brown på rådhuset i Manchester, England.

En mere fyldestgørende beskrivelse af et lignende, men endnu større restaureringsprojekt, vil blive beskrevet i en efterfølgende artikel.

Disse mammut-opgaver, som Polaroid har resurser til at igangsætte, har, foruden den videnskabelige interesse, en kolossal PR værdi for firmaet!

Principskitse til Polaroids 50x60 cm storformatkamera.

Polaroids specialkamera til formatet 50x60 cm har en vægt på ca. 90 kg. Kameraets mål er 147 cm højt, 102 cm bredt og 62 cm dybt og udstyret med den nyeste digitale elektronik. Den optiske grundudrustning består af tre Fujinon objektiver type A, med brændvidden 350, 600 og 1200 mm. Objektiverne kan kombineres med andre objektivtyper af varierende brændvidde. Objektiverne kan tiltes op til 15°, herved forøges kameraets motivområde betydeligt. Billedformatet 50x60 cm giver et negativ og positiv på 3000 cm². 24x36 mm er til sammenligning på ca. 9 cm².

Største succes - største fiasko!

I 1977 præsenterede Dr. Edwin Land sin hidtil største sensation. For øjnene af verdenspressen og 4000 aktionærer fremviste han levende billeder i farver, fremvisningsklar blot 90 sekunder efter at sidste scene var taget.

POLAVISION hed det nye system. Firmaets pressemeddelelser betegnede det som: "den anden revolution indenfor fotografien" eller "dette nye fotografiske system har en avanceret teknologi, der aldrig før er set i fotografiens historie". Polaroid havde sat alle sejl til, og den næsten pågående PR-ind-sats slog alle rekorder.

Det norske Aftenpostens søndagstillæg bringer den 30. juli 1977 en skildring skrevet af bladets medarbejder, Terje Gustavsen, som havde deltaget i Dr. Land's møde med verdenspressen i en enkel lagerbygning uden for Boston. På en fornøjelig og charmerende måde beretter han om det vældige sceneri, der er iværksat i forbindelse med præsentationen:

"På en kæmpescene foran de 4000 spændt ventende aktionærer sætter "Guden Land" sig sammen med selskabets præsident, William McCune Jr. i to røde lænestole. Under en blå dug skjuler der sig "noget" - nemlig det nye revolutionerende, som alle er kommet for at overvære afsløringen af.

Der er opbygget fyrretyve scener, hvorpå 80 artister vil optræde. Alt er badet i kraftigt lys. Her kan hver enkelt aktionær selv prøve at filme med Polavision - efter Dr. Lands præsentation".

Polavisions-systemet, en genial idé

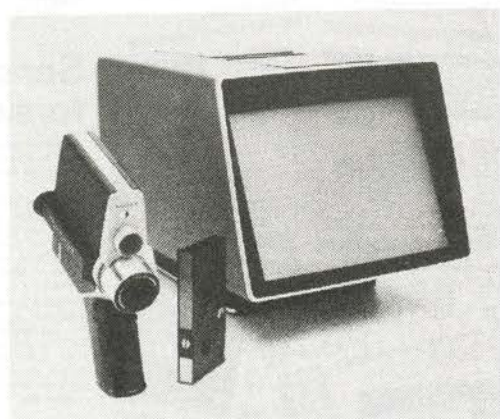
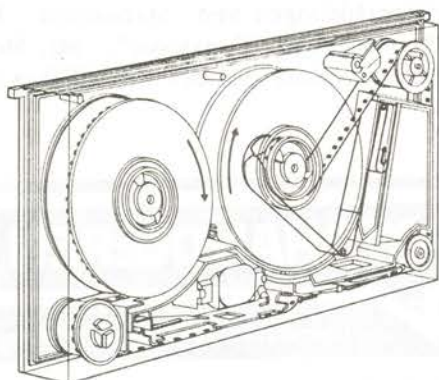
Som ethvert Polaroid-produkt var det meget enkelt i brug, men kompliceret indeni. Optageren lignede enhver konventionel super 8 optager på den tid. Filmen var indesluttet i en kassette, der blot skulle lægges ind i optageren.

Efter endt optagelse - spilletiden var 2 min. 35 sek. - blev kassetten udtaget og lagt ned i en dertil indrettet sprække på fremviseren. Denne bestod af en aflang kasse, smukt udført, med en fremvisningsskærm som et TV. Størrelse 18x24 cm. Når filmkassetten blev anbragt i dette apparat første gang efter optagelsen, skete der en fremkaldelse under tilbagespolingen. Efter 90 sekunders forløb var filmen klar til fremvisning. Filmen kunne ikke udtages af kassetten og derfor kun vises på den specielle skærmpjektor. Begejstringen nåede enorme højder under det usædvanlige aktionærmøde. Dr. Land udtaler bl.a.:

"Der skal være vidner til begyndelsen på en ny videnskab, en ny kunstart, og en ny industri - Polavision. Dette er ikke smalfilm, ikke fjernsyn. Dette er en ny teknologi, som kan knytte os nærmere til livet og til hverandre. Det vil blive en del af din dagbog".

Dr. Land tryllebinder generalforsamlingen. Han stikker hånden nonchalant i bukselommen, taler med den anden, taler med hele kroppen, vandrer frem og tilbage, medens han udfolder en hjertevarm charme - nøler aldrig.

Polaroid Polavision

Polavisions-systemet. Optager, kassette og fremviser.

Generalforsamlingens formelle procedure overstås på ti minutter - det er ikke derfor aktionærerne er kommet. Nej, de er her for endnu engang at opleve det tavse, sky geni, som, når han skal vise noget nyt, kan iscenesætte en forestilling, som ville få Broadway til at rødme.

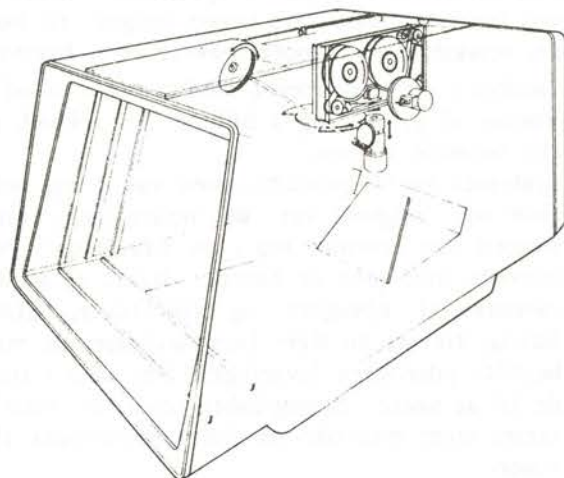
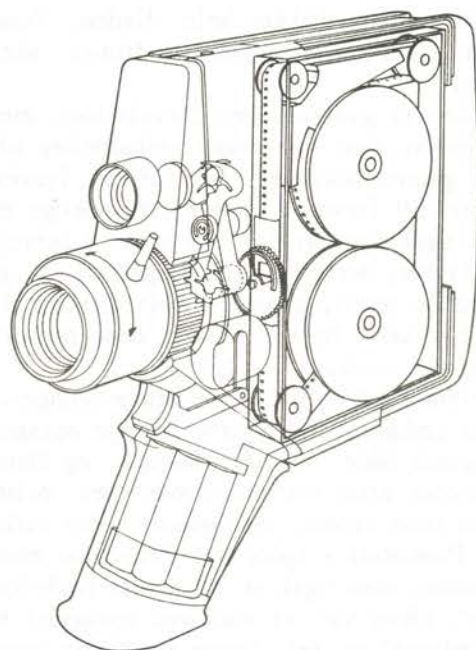
Hans tale var ikke videnskabsmandens. Mere er det en filosof, som stod frem. Hans budskab er aldrig teknisk, men menneskeligt. Derfor får ingen at vide den dag, hvad der sker inde i kassetten.

Det lykkedes ikke den norske reporter at få et interview med Dr. Land. Han slutter sin skildring på denne måde: "Jeg har mødt en gud ved navn LAND. Jeg kom nær nok til at fotografere ham med et gammelt raslende kamera. Nær nok til at stille ét spørgsmål, da han bøjede sig ned på knæ og tog imod folkets håndtryk og lovprisninger. Jeg spurgte: "Du er vel tilbage i laboratoriet i morgen" ?

Da blev han smilende jordnær - "Ja"!

Polavision på Photokina 1978

At instantfotograferingen nu også omfattede levende billeder blev hovedattraktionen på Photokina-messen 1978. Polaroids udstillingsstand bestod af scener, hvor en række artister optrådte i farverige kostu-

mer - samtidig med, at det blev optaget på Polavision, hvorefter publikum kunne gense optagelserne efter kun 90 sekunder.

Fotohandleren kunne afgive ordre til levering kort efter hjemkomsten fra Photokina. Polavision-udstyret blev kun solgt sætvis, og ved køb af tre sæt fik man en særlig rabat. Prisen til forbrugeren var kr. 4.985,-, filmen kostede ca kr. 80,-, spilletid 2 min. 35 sek. uden lyd.

Købsinteressen var behersket. Nok var det nemt at bruge, men man var hæmmet af, at filmen ikke kunne køres på en traditionel 8 mm projektor. Det der hindrede dette, var ikke filmens format, for den var konfektioneret i det kendte super 8. Filmens kemiske opbygning var således, at den fremtrådte meget mørk. Der kunne på en almindelig 8 mm gengiver, selv med godt lys i, ikke laves større billeder end ca. som et postkort.

Filmens virkemåde

Kort fortalt var filmens farver "indbagt" ved fabrikationen. Dette princip kender vi fra Lumières Autochrome-plader fra 1907. Hvor Brdr. Lumière brugte farvede stivelseskorn, anvendte Dr. Land smalle farvestriber lagt ganske tæt. Disse farve-

striber, som dækker hele fladen, fungerer som filtre, idet belysningen af filmen sker gennem dem.

Filmen er gydt med en farvefølsom, men sort/hvid emulsion. Ved omvendefremkaldelsen bliver filmen kun gennemsigelig ud for de farvestriber der svarer til farverne i det oprindelige motiv. Man kan også sige, at den del af de i forvejen indlagte farver, der ikke skal bruges til at gengive det aktuelle motiv, ganske enkelt dækkes af sort fotografisk sølv. Herved bliver den projektfærdige film ret mørk.

Systemet havde alvorlige begrænsninger. Man kunne ikke redigere eller fjerne dårlige optagelser. Salget svigtede både i USA, Europa og Danmark. Få måneder efter introduktionen blev prisen reduceret med 1000 kroner, men ganske uden virkning.

På Photokina i 1980, var Polavision endnu med på standen, men også en ny model High-Speed "Mekel 300". Ideen var, at man ved optagelse med større billedantal pr. sek. kunne opnå slow-motion effekt ved fremvisningen. Det kunne bruges til instruktion, selvkritik for sportsudøvere m.v. Fremviseren fandtes i en modificeret model, som tillod fremvisning af 9, 6, 4 og 2 billeder pr. sekund, samt det normale 18 bps.

Systemet var veludviklet, men var i sig selv ikke godt nok. Salgbart var det heller ikke, man var simpelt hen kommet ind i en "blindgyde". Polaroid brændte inde med et kæmpe lager, og underleverandøren af optagere og projektorer, EUMIG i Østrig, fik sig en slem forskrækkelse, da man afbestilte yderligere leveringer. Det kom i sidste ende til at koste Eumig-fabrikken livet. Man havde satset stort med håb om kæmpeleveringer af Polavision.

Drømmen om levende billeder "HER og NU" havde udviklet sig til en fiasko. Der lå en genial tanke bag. Hvad var der gået galt?

Set i bakspejlet, ved vi i dag, at det nok havde været bedre om de mange ressourcer var blevet anvendt til udvikling af elektroniske billeder (video). Tiden efter Polavision viste, at videobåndet var løsningen, og vejen frem!

I mange år var det ventet at Polaroid skulle lancere lysbilleder, som fremkaldtes omgående. I stedet blev det "øjeblikkelig levende film" - deri lå en langt større udfordring. Det umulige. Det kunne således se ud til, at Dr. Land's egenskaber, der så rigt havde båret frugt hidtil, i Polavisions-problematikken blev en hæmsko. Dr. Land burde måske nok, som allerede nævnt, have interesseret sig for det, som var på vej indenfor udviklingen af video. Men han har åbenbart været fuldstændig optaget af en "kemisk" løsning på problemet.

Fremtiden var til stede

I et lille montre på Photokina 1980 kunne man opleve en verdensnyhed. Det japanske firma MATSUSHITA præsenterede et CPD-kamera. Hvad har det med Polaroid historien at gøre?

Ikke så meget. Men her, hvor Polavision vistes for

sidste gang, kunne fremtiden svagt skimtes for "det levende billede" til folkeligt brug.

Som redaktør for Fotohandlerforeningens medlemsblad bad jeg fotohandler Per Ask Nielsen fra Herning foranledige et interview med en ansat ved forskningsafdelingen ved Matsushita, bedre kendt som "National" og "Panasonic", Mr. Motoi, som begejstret fortalte om det nye CPD-system.

FOTOHANDLEREN

Udsendt af Danmarks Fotohandlerforening

4
Novbr.
1980
8. ÅRGANG

Videoapparatur - Videoprogrammer

Video-Institut ber oprettes i Danmark

Video In Deutschland

TV-kameraet vil afløse småfilmeren

verdens største film-hits

VIDEO-CASSETTERÅND

VIDEO-ENTRET

photokina
1980

Ser denne forside...

glæmmerende ud? Eller trækker du på skuldrene med et: -Det kommer da vist ikke os i fotobranschen ved.

Hvor meget det vedkommer os lige nu, er måske nok et spørgsmål, men at det vil komme os ganske meget ved i de kommende år, må være høvet over al tvivl, hvis vi fortsat vil være beskæftiget i den branche.

FOTOHANDLERENS udsendte medarbejdere, og navnlig fotohandler Per Ask Nielsen, Herning, bærer lidt - ja, slet ikke så lidt endda - i den Video-problematik, der med lidt ihærdighed var muligt at grave frem på photokina-messen i Köln i september.

S. L.

LÆS I DETTE NR.:

Leder	Side 2
Data for kredsmøder	Side 2
Delegerationsvalg	Side 2
Braun/Bosch huslen	Side 2
photokina-rapport	Side 3
SLR Autofocus	Side 9
Elektroniske billeder	Side 10
Elektroniske billeder	Side 11
Nye sort/hvide film	Side 12
uden selv	Side 12
Er der film efter Video?	Side 13
Farsæl - Goddag - (Hj Forbrugerskudmand)	Side 14
Personalia	Side 15
Bauer 75 år	Side 15
Computeret kvalitetskontrol	Side 16

Om 3-5 år, spæde han, ville det være muligt at indbygge kassetterekorderen i et videokamera, så det hele ikke fyldte mere end en småfilmoptager. (CPD - Charge Priming Device, afløser for det hidtil benyttede billedrør). Han mente også, at et sådant lille videokamera ville kunne rumme en båndkassette til 12 minutters optagelse af billede og lyd. En utrolig tanke i 1980. I et videokamera i dag rummer kassetten op til 180 min. (8mm SP), samt hi-fi lyd. Og kvaliteten på en TV skærm overstiger langt det, der kunne opnås med Polavision!

Dr. Land forlader toppen

Skuffelsen må have været stor hos Dr. Land. Men firmaet havde styrke nok til at klare den økonomiske øretæve.

I 1982 forlod Dr. Land firmaets øverste toppost og helligede sig forskning på andre områder end det fotografiske. Det er ikke noget, man har hørt så meget om, men Dr. Land var ikke blot forret-

1947 38 år.

1964 55 år.

1967 68 år.

En karakteristisk

William McCune Jr., som blev præsident for Polaroid i 1975 og havde arbejdet tæt sammen med Dr. Land siden 1939, gav i 1977 følgende karakteristik af Dr. Edwin Land:

"Han er et menneske med stærke overbevisninger. Han er i stand til at underkende alle slags fornuf-tige indvendinger og indlysende grunde til, hvorfor

noget ikke kan gennemføres. Alt dette er nødven-digt for overhovedet at kunne lancere så dristige fantasibegreber, som han kan - og så gennemføre det. Bare tanken om at lave et farvebillede, som kommer ud af et kamera, og som derefter frem-kaldes i sollyset, er absolut crazy. Hvem ville ha-ve mod til blot at nævne det for nogen, eller endnu mindre gøre det".

ningsmand. Han var i gang med forskning på man-ge områder.

Instant-diafilm

På trods af det enorme tab på Polavision, havde udviklingsarbejdet ikke været helt spildt. Den tek-nik, man havde udviklet ved fremstilling af selve filmen, blev benyttet til færdiggørelse af Polaroids Autoprocesssystem. Hermed udvidedes instantfotogra-feringen til også at omfatte 35 mm film markedet. Dette system blev introduceret i 1983.

Mange nye produkter blev udviklet og allerede ek-sisterende forbedret. Bortset fra Image-systemet, en videreudvikling af SX-70-kameraet (1986) sker de fleste projektudviklinger inden for sektorer, der ikke henvender sig til den almindelige forbruger. Polaroid satser på handel, industri, sundhedssektoren samt forskning. Et eksempel er Freeze Frame, en ny instant video-filmrecorder, som opfanger og digitaliserer et billedfelt fra æteren, enten fra et videokamera, videoafspiller eller fra en anden standard videokilde. Dette system er udviklet i samarbejde med Toshiba koncernen i Japan.

I 1986 donerede Polaroid videoprintere model 48, tillige med film og teknisk assistance, til de rum-agenturer og universiteter over hele verden, som samarbejdede i forsøgene på at studere Halleys ko-metbane.

Blandt deltagerne var rumagenturer i USSR, USA,

Frankrig, Ungarn, DDR, Forbundsrepublikken og Ja-pan. Samt universiteterne i Arizona og Chicago. Det internationale computertidskrift "PC Magazine" har i 1991 givet Polaroid-produktet CI-3000 prisen "Editor's Choice". I januar 1992 gav samme blad CI-3000 endnu en pris, idet det er kåret til "Årets bedste produkt", en fornem titel i den in-ternationale computerverden.

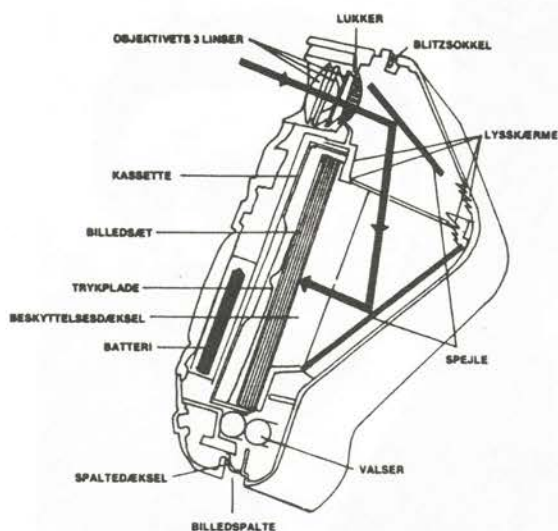
CI-3000 er et udstyr der på få minutter kan for-vandle computer-producerede farvebilleder til 35 mm farvedias, overheadfilm eller farvepapirbilleder.

Ikke alene - og dog!

Polaroid var i mange år alene om "Instant" eller "HER OG NU" fotograferingen. Bemærkelsesværdigt at dette kunne fastholdes. Men i 1976 skete der noget. Kodak gik ind på markedet med en række kameraer og efter samme princip.

Det eksponerede billede rullede ud af kameraet, som det var kendt fra SX-70 systemet. Der var dog tale om en delvis anden kemi og fremgangs-måde. Det vil vi vende tilbage til.

Polaroid følte sine patenter gået for nær og stæv-nede straks Kodak. Men juristeriet arbejder lang-somt, og rettens endelige afgørelse er først faldet i 1991! Kodak er blevet dømt til at betale Pola-roid en erstatning på 925 millioner dollars. Den største enkelterstatning i Amerika's historie.

Kodak Instant-kamera.

I de største modeller af Kodak Instant-kameraer er lysgangen den samme som i ethvert andet kamera. Skal kameraet gøres mindre er det nødvendigt at spejle billedet to gange (kun én gang ville give billeder, hvor højre/venstre var ombyttet). Årsagen hertil er, som forklaret i teksten, at lyset går ind på bagsiden af den film, der bliver til det færdige billede. Hos Polaroid SX-70 kameraet er dette forhold omvendt. Der er filmmaterialet konstrueret til at lyset falder ind fra den samme side, hvor billedet efter fremkaldelsen betragtes. Dette kræver én spejling, for at undgå ombytning af højre og venstre. Kameraet kan derved også gøres mindre.

Kamera og filmproduktionen ophørte i 1986. Kodak tilbød tilbagekøb af alle deres Instantkameraer indenfor en nærmere fastsat frist.

Hvorfor gik Kodak ind på markedet?

Umiddelbart kan det undre, at Kodak's advokater ikke gennemanalyserede Polaroids patenter og sammenholdt dem med det produkt, de selv kom med - eller gjorde de?

Det er også lidt uforståeligt, hvorledes Polaroid har kunnet føre bevis for et tab. Det må vi, efter danske retsbegreber, gå ud fra er forudsætningen for at få erstatning. Men amerikansk retspraksis er på mange områder noget ganske andet.

Kodak som underleverandør

Der er et interessant aspekt i sagen, idet Kodak gennem mange år havde været underleverandør til Polaroid.

Da Dr. Land bragte det første instantkamera på markedet, havde man ikke egen filmfabrik og filmens negativ blev fremstillet hos Kodak frem til 1974. Resten hos Polaroid! Men hvori bestod forskellen?

Kameraets funktion var, at en SX-70 film bliver belyst ved at billedet bliver spejlet én gang. Det sker, fordi lyset går ind fra den side, hvorfra det færdige billede senere skal betragtes. Hvis ikke denne spejling var skudt ind i strålegangen, ville det færdige billede komme til at fremtræde spejlvendt.

Ved Kodak-Instant-systemet belyses filmen fra bagsiden (i forhold til det færdige billede), ganske som i et traditionelt kamera. Det skal altså ikke spejles for at blive retvendt, men det indebærer også, at kameraet bliver ret stort. Der skal en lang brændvidde til for at få et HER og NU billede i album-format.

I Instant-kameraet er det selve filmen, som udgør slutproduktet - det færdige positive billede. Kodak ville også gerne lave mindre kameraer - uden at gå ned i billedformat. Dette problem løste

man ved at lade strålegangen spejle to gange. (se tværsnit af de 2 kameratyper).

Trods denne løsning blev Kodaks instant kameraer aldrig så små og smarte, som dem fra Polaroid. Kodaks billeder havde til gengæld de bedste farver, men blegede dobbelt så hurtigt som Polaroid SX-70 billederne.

Nyt samlerområde

Ved udgangen af 1991 var der ialt fremstillet 3.9 millioner Polaroid-apparater, trods dette begynder de første kameraer at blive interessante.

Polaroid-kameraerne kan opdeles i tre hovedgrupper efter filmtype. De første modeller (indtil 1970) brugte rullefilm (produktionen ophørte i 1980). I 1963 kom de første apparater til Packfilm (1963-1979).

I 1972 kom SX-70, hvor negativ/positiv ikke kan adskilles, bruges i dag i samtlige håndkameraer. Til hel- og halvprofessionelt brug er det stadig Packfilm. Andre kameraer anvender specialkassetter for Packfilm.

I 1981 præsenteredes 600-serien, der var en ny kamera- og filmtype. Sidste skud på stammen er filmen Impulse og Image-kameraet, som kom på markedet i 1986. Polaroid er i dag verdens næststørste fotofirma efter Kodak!

Muligheden for at erhverve sig en komplet samling til en billig pris er endnu til stede, dog er de tidlige kameratyper nok lidt svære at finde uden for USA.

I Danmark blev Polaroids produkter forhandlet af Kodak efter præsentationen i Köln 1958. I 1969 blev agenturet overtaget af James Polack A/S, og i 1972 dannedes Polaroid A/S Danmark, som stod for salget fra den 1. april 1973.

HISTORISK KRONOLOGI:

- 1926** Edwin Harold Land forlader Harvard universitetet i Boston for at foretage videnskabelige undersøgelser vedr. polariserende filtre.
- 1928** Første patentansøgning på polarisatorer, der reducerer det blændende lys fra billygter.
- 1932** Den 8. februar offentliggøres den lypolariserende plade på Havard universitetet. Land-Wheelright laboratoriet oprettes sammen med George Wheelright III i Wellesley Hills.
- 1934** Land-Wheelright introducerer fotografiske lysfiltre "Polascreens" i licenssamarbejde med Kodak, som køber og bruger polarisatorer til optiske filtre.
- 1935** Navnet POLAROID offentliggøres, og varemærket med de to sammenføjede ringe skabes. Land-Wheelright underskriver en handelsaftale om at fremstille Polaroid brilleglas. Gennem "The American Optical" blev Bausch & Lomb også licensindehavere.
Den første Polaroid annonce bringes i et videnskabeligt tidsskrift.
- 1936** Land-Wheelright markedsfører polariserende solbriller, kamerafiltre og undervisningssæt.
- 1937** Polaroid koncernen dannes! Land-Wheelright opkøbes. Datterselskabet Polaroid Lighting dannes.
- 1938** Artikler i LOOK, FORTUNE, og LIFE roser Polaroid og skaber stor interesse omkring firmaet - som nu har 60 ansatte!
- 1939** Over en million Polaroid solbriller sælges på et år.
- 1940** Polaroid fremstiller 3D briller og vektografer, som anvendes til luft-rekognoscering under anden verdenskrig.
- 1941** Polaroid går i underentreprise med US-Navy. Fremstiller special filtre m.m. til flåden.
- 1942** Polaroid koncentrerer sig udelukkende om krigsproduktion og udvider kraftigt.
- 1945** Krigen er slut og den civile produktion genoptages.
- 1947** Ved et møde i "The Optical Society of America" offentliggør Dr. Land den 21. februar opfindelsen af instantbilled-processen.
- 1948** Den 26. november kan det første Polaroid Land kamera, Model 95 købes i Jordan Marsh stormagasinet i Boston.
- 1949** Polaroid koncernen modtager "The U.S. Camera Achievement Award" for ettrinsfotograferings-processen. Ansel Adams ansættes som konsulent.
- 1950** Den første s/h rullefilm type 41, giver instant-billeder på 60 sekunder. Første kamera til professionelt brug. Polaroid Pathfinder model 110. Rullefilms-bagstykke udviklet.
- 1952** I november opføres den første 3D-film "Bwana Hill" ved brug af Polaroid engangsbriller.
- 1953** Polaroids ultraviolette mikroskop udvikles.
- 1954** I Waltham, Massachusetts færdigbygges en ny fabrik.
- 1955** Nettoomsætningen er på 26 millioner dollars.
- 1956** Den 27. september fremstilles Land-kamera nr. 1 million, et model 95A.
- 1957** Polaroid introducerer sin transparentfilm. (Type 46 på 800 ASA).
- 1958** Polaroids produkter sælges i 45 lande. 4x5" filmholder nr. 500 sendes på markedet. Nu kan man også anvende instantfilm til konventionelle, professionelle kameraer.
- 1959** Den hurtigste instantfilm type 47 3000 ASA sendes på markedet.
De to første internationale datterselskaber dannes: Polaroid GmbH i Frankfurt, og Corporation of Canada Limited i Toronto.
- 1960** Polaroid Nippon Kabushiki Kaisha oprettes. Polaroid Italia S.P.A. dannes.
- 1961** Land-filmen type 55 P/N, introduceres. Det er en positiv/negativ 4x5" planfilm, negativet kan bruges flere gange.
- 1962** Over 4 millioner kameraer er nu solgt. Et fransk og britisk datterselskab oprettes. MP-3 Land-kameraet introduceres til makrofotografering.
- 1963** Polacolor instantfilmen lanceres. Model 100 præsenteres. Verdens første kamera med elektronisk lukker. Filmpakke med otte eksponeringer ser dagens lys.
- 1964** D. 15. maj fremstilles kamera nr. 5 million!
- 1965** Polaroids Swinger kamera kan købes for 20 dollars. Nye datterselskaber oprettes.
- 1966** Koncernens hovedkvarter flytter til Technology Square i Cambridge ved Boston.
- 1968** D. 26. nov. fejres 20 års dagen for lanceringen af det første Polaroid kamera.
- 1969** Colorpack II kameraet introduceres som det første i en række af ikke-sammenklappelige, automatiske plastkameraer til packfilm.
- 1970** Den årlige omsætning når en halv milliard dollars.
- 1971** I april måned demonstrerer Dr. Land en arbejdsmodel af Polaroid "lommekamera" (det kommende SX-70), og det nye prisbillige "Big Shot". Miniportrætkameraet til s/h og farve til pas og kørekort præsenteres.
- 1972** Dr. Land præsenterer SX-70. Fuldautomatisk, motoriseret, sammenklappeligt spejlreflekskamera med tilhørende selvfremkaldende film.
- 1974** Packfilmholderen 405, introduceres og muliggør derved anvendelsen af Polaroid packfilm i de fleste 4x5" kameraer og videnskabelige instrumenter.
- 1975** SX-70 Model 3 præsenteres.
- 1976** Dr. Land præsenterer Polacolor 2-filmen i nye eksperimentale storformater: Instant farvebillede i høj kvalitet i størrelser fra 20x24" til 40x80". Model 1000 et "billigt kamera", der tager SX-70 billeder introduceres.

1977 Den årlige omsætning når en milliard dollars! Dr. Land udtager patent nr. 500. Det første 8x10" system og OneStep, et fix focus kamera, som tager SX-70 billeder introduceres.

1978 SX-70 sonar instantkameraet, som anvender ultralyd til afstandsmåling kommer på markedet, samt Polavision-systemet - levende billeder, HER og NU introduceres.

1979 Verdens hurtigst fremkaldende instant farvefilm, Time Zero præsenteres. (SX-70 systemet).

1981 Polaprinteren, som kan lave s/h papirbilleder samt negativer fra dias præsenteres samt Colorgraph-filmen, der giver 8x10" transparenter til overhead-projektion. 600-systemet med bl.a. verdens hurtigste instantfilm på 600 ASA.

1983 Polaroid Palette. En billedrecorder, som fremstiller høj kvalitets computergrafik på 35 mm dias og instant farvepapirbilleder præsenteres. To billige instant-kameraer sendes på markedet. Sun 600 LMS (LysMixerSystemet) og OneStep 600.

1984 Model 640 LMS og 660 Autofocus-kameraerne med genopladelig flash.

1985 Massachusetts distriktsret giver Polaroid medhold i den patentsag mod Eastman Kodak, der har stået på længe. Det koster Kodak-koncernen næsten 1 milliard dollars!

1986 Image-systemet, Polaroids mest avancerede, fotografiske system, introduceres. Det består af et computeriseret kamera med fuldautomatisk kontrol af både focusering og eksponering, en instant farvefilm, der benytter en helt ny kemi, samt et bredt tilbehørsprogram bl.a. en fjernbetjeningsenhed. Samtidig introduceres Polaroids laserprint service: en service, der giver forstørrelser af Imagebillederne.

1987 Polaroid fejrer 50 års jubilæum i september!

DATA OVER POLAROID

-KAMERAER M.M.

År	Nr.	Model	Periode
1948	95		1948-1953
1952	110	The Pathfinder	1952-1957
1954	A	The Speedliner	1954-1957
1955	700		1955-1957
1957	95B	Speedliner	1957-1961
	80A	Highlander	1957-1959
	150		1957-1960
	800		1957-1962
	110A	Pathfinder	1957-1960
1959		Flash Wink-Light	1959-1966
	80B	Highlander	1959-1961
1960	110B	Pathfinder	1969-1964
	900	Electric Eye	1960-1963
1961	850	Electric Eye	1961-1963
	J66		1961-1963
	120		1961-1965
	J33		1961-1963

1962	160		1962-1965
1963	100		1963-1966
1964	101		1964-1967
1965	20	The Swinger	1965-1970
		The Swinger II	
	103		1965-1967
	104		1965-1967
	180		1965-1969
1967	250	220-230-240	1967-1969
	210		1967-1969
1968	225		1968-1970
	215		1968-1970
	3000	The Big Swinger	1968-1970
1969	360	330-340-315-325	1969-1971
	320	335	1969-1971
1970		Colorpack M6	1970-1971
		Colorpack III	1970-1971
1971	420		1971-1977
	430		1971-1977
	440		1971-1976
	450		1971-1974
		Big Shot Portait	1971-1973
		Colorpack 80	1971-1976
		Colorpack 82	1971-1975
		Colorpack 85	1971-1975
		Colorpack 88	1971-1975
		Zip	1971-1975
1972		SX70	1972-1977
1973		The Color Pack	1973-1975
1974		SX70 II	1974-1977
	195		1974-1976
	195	SE	1974-1976
	190		1974-1977
1975		SX70	1975-1977
		SX70 BC	1975-1977
		Color Pack 100	1975-1976
	455		1975-1976
	355		1975-1979
		Electric Zip	1975-1978
1976	EE22		1976-1978
	EE33		1976-1978
	EE44		1976-1978
	EE55		1976-1978
	EE60		1976-1978
	EE66	Sup.Col.Swinger III	1976-1978
	EE88		1976-1979
	2000		1976-
1977	EE100		1977-1980
		Color Pack 200	1977-1978
		SX70 Alpha II	1977-
	1000		1977
1978		Polavision	1978-ca.1982
		Camera Polavision	1978
		Polavision Player	1978
		SX70 Sonar one Step	1978-
		SX70 Sonar Autofocus	1978-1979
	5000	Sonar Autofocus	1978-1979
1979		SX70 Alpha (special)	1979-?
1980		Polasonic 4000	1980-
		Combi 5000 Polas.	1980-
		Instant 1000 Delux	1980-
		Polavision High-Sp.	

FILM-OVERSIGT 1990

Hvilke film bruges til hvilke kameraer?

Kamera	Image	600 Plus	SX-70 Super Color	87	88	107	665	667	668/ 669	T-691	42	47
Image, Image Onyx, Image E	●											
ImpulseFF, ImpulseAF		●										
680, 670, 660, 650, 640, 635CL, 635, 630, 620, 610, 600		●										
SX-70, 500, 1000, 1500, 2000, 3000, 3500, 4000, 5000, Pronto, One Step			●									
EE100, EE100 Raster, ProPack, Instant30, ProPack Raster, EE66				●	●	●	●	●	●	●		
EE55					●		●		●	●		
EE44, CP80, CP82, Instant20				●	●							
EE33, CP88, Instant10 Colour Swinger					●							
EE22, ZIP				●								
CPII, CPIII, CP100						●	●	●	●	●		
Aut.Serierne 100, 200, 300, 400						●	●	●	●	●		
180, 190, 195						●	●	●	●	●		
Big Shot							●		●	●		
Big Swinger 3000						●		●				
95, 110, 120, 150, 160, 700, 800, 850, 900											●	●
J66												●
600, 600SE						●	●	●	●	●		

Kamera: Swinger model 20 / specialfilm - fremstilles ikke mere.
Model 80, 80A, 80B / rullefilm "30", fremstilles ikke mere.

Kildeangivelser:

Danmarks Fotomuseum.
The History of Polaroid One-step Photography.
1978.
Francis Bello: The Magic that made Polaroid.
Fortune april 1959.
Pressemeldelser fra Polaroid.
Særnumre af ZOOM.
Dansk Fotografisk Tidsskrift, april 1947.
Foto Specialhandleren, april 1949.
Fotohandleren, nr.4/1980.
Diverse kataloger og brochurer.

Liste over samtlige Polaroid-kameraer (incl. tekniske), samt film (1948-1980, fransk tekst) kan rekvireres fra Danmarks Fotomuseum, Museumsgade 28, Herning. Telefon: 97 22 53 22, ved fremsendelse af check på kr. 30.-

Polaroid®

Fotomuseets Polaroid-samling
under registrering

Sæson 1992

“Lyset over Jerusalem” 14/5 - 2/8

Sidsel Ramsons dejlige billeder fra Israel var på plakaten i fjor. Der kom imidlertid hindringer i vejen, så udstillingen ikke kunne vises. Vi forventer at åbne den 14. maj og billederne vil kunne ses frem til den 2. august. Sidsel Ramson traf iøvrigt sin mand, kunstneren Carl Henning Pedersen i Israel, hvor de begge har hentet inspiration.

“En flittig mand” 7/8 - 30/10

Fotografen Kaj Bergstein Nielsen var selskabs-, friluft- og kanonfotograf i 20' og 30'ernes København.

Museet fik af familien overdraget hans efterladte fotografiske effekter. 600 glasplader skulle vise sig at være et kulturhistorisk klenodie uden sidestykke.

I et samarbejde mellem Danmarks Fotomuseum, Arbejdermuseet i København, og medlemmer af Dansk Fotohistorisk Selskab blev udstillingen første gang vist i 1991 i København.

De mange fotografier, heraf ca. 75 stk. i helark, er fremstillet con amore af et medlem af D.F.S.

Årets Pressefoto 15/4 - 3/5

I påsken viser vi “Årets Pressefoto”. Vi har tidligere vist årets pressebilleder, men da Herning Hallerne i 1988 arrangerede påskeudstilling igen, ville man gerne overtage “Årets Pressefoto”. Nu har man imidlertid opgivet at arrangere disse påskeudstillinger. Vi har derefter besluttet igen at vise de populære pressebilleder. En stadig større og større del af pressebillederne tages i farve. 51 % af årets udstilling omfatter farvebilleder.

Såvel fotogalleriet, som de 3 store vægge i rum 5, tages ind til Årets Pressefoto 1992.

“MUREN” 12/6 - 2/8

Når man blot siger “Muren”, kan der kun være tale om een ganske bestemt mur. Det, Jens Bækdal her har indfanget i de billeder vi viser fra den 12. juni til 2. august, er dele af den mur, der delte Berlin gennem mange, mange år.

Jens Bækdal (der er fra Herning) besøgte Berlin i perioden før muren faldt. Nogle af kollektionens motiver er hentet i tiden lige efter.

En MUR set fra en billedkunstners vinkel - med et kamera.

DANMARKS FOTOMUSEUM

Museumsgade 28, 7400 Herning

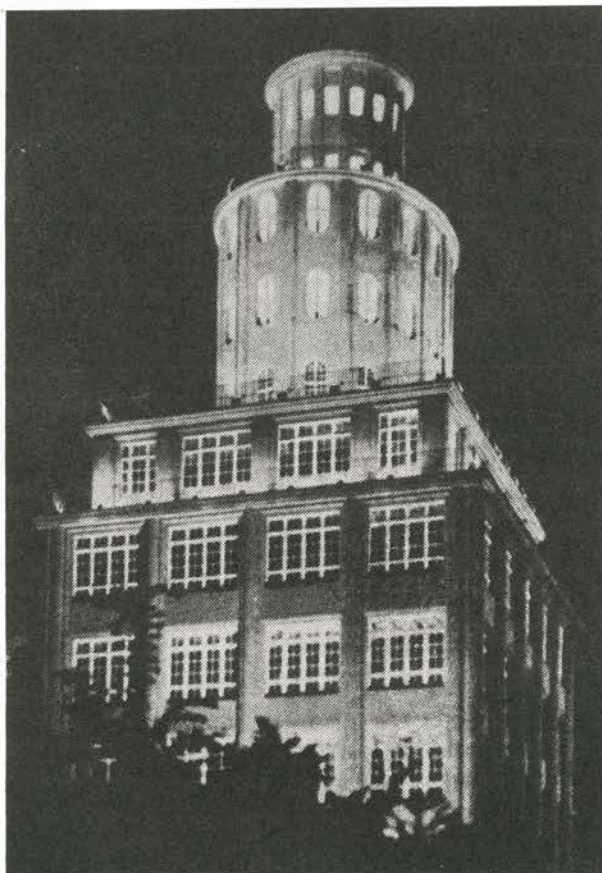
Fotomuseet er åben tirsdag-søndag kl. 13-17. I juli åbent alle ugens dage.

Giganten der forsvandt

Den afsluttende historie om Zeiss Ikon
og om de skelsættende småbilledkameraer
Contax, Contaflex, og Contarex

Lars Schönberg-Hemme

3. del

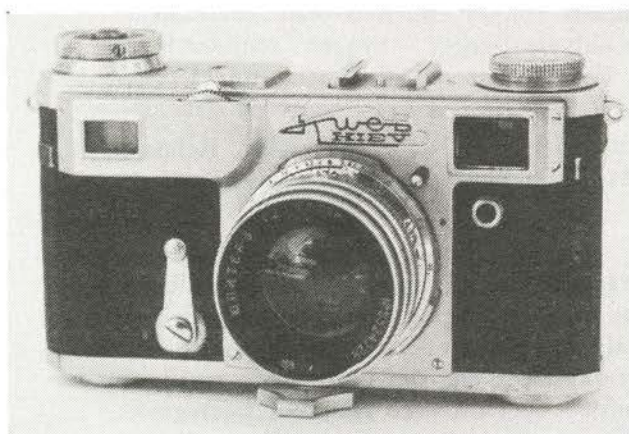
Hovedkvarteret i Dresden.

Ved 2.verdenskrigs slutning er alt i den tyske fotoindustri kaos. Adskillige fabrikker ligger i ruiner, andre bliver ramt af "den deutschen Reparationen". De få heldige, der har undgået ødelæggelse eller demontage må slås med råvaremangel og tvangsaflevering af de producerede varer til besættelsesmagten. Dertil kommer at det tyske pengevæsen er under hastig nedbrydning.

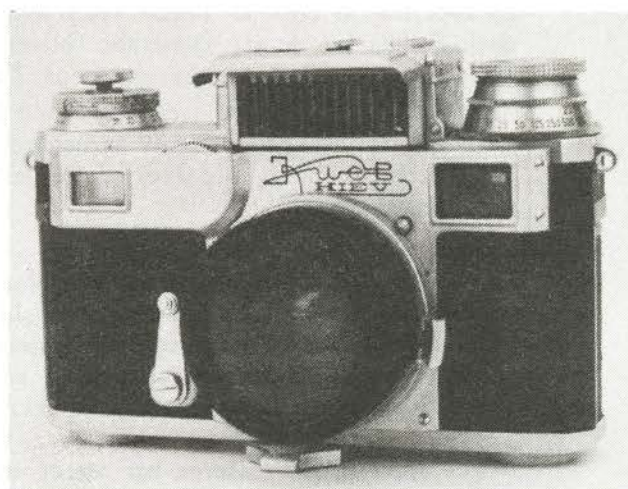
Zeiss Ikon bliver hårdt ramt. **Contessa**-fabrikken i Stuttgart og den lille, ubetydelige afdeling i Kiel er de eneste, der kommer helskindet ud af krigen. **Goerz**-fabrikken i Vestberlin er fuldstændig ødelagt. Men væsentligst er det at de to hovedfabrikker - **Contaxwerke** i Dresden og **Carl Zeiss** i Jena - både bliver udsat for betydelige ødelæggelser og en udstrakt demontage af produktionsanlægget (94%).

Andre kendte kamerafabrikker bliver ramt ligeså hårdt. F.ex. bliver **Agfas** noget nær fuldstændig ødelagt. Det særlige for **Zeiss Ikon** består i koncernens spredning ud over hele Tyskland og i at fabrikkerne kommer til at ligge i forskellige besættelseszoner - dog ingen i områderne øst for det nuværende Tyskland.

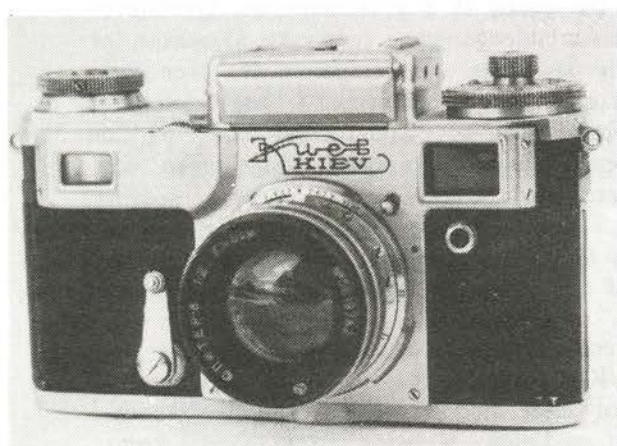
Zeiss Ikons første tiår, efter at krigens værste gru er overvundet og dagligdagen er begyndt igen, kan egentlig bedst beskrives ved at skildre topmodellens - **Contaxes** - stærkt splittede skæbne:

KIEV II (1947).

KIEV III (1947-48).

KIEV IIII

KIEV 4M (ca.1969).

Den 4-delte periode 1948-1958

Den originale Contax

Den sidste helt igennem legitime, originale **Contax** forlader samlebåndet i Jena i 1947 som skildret i 2.del. Den russiske besættelsesmagt har derefter som led i 4-magts-aftalerne med fuld international ret bag sig overført hele **Contax**-produktionsanlægget til Sovjetunionen. Den nye østtyske stat anerkender fuldt ud denne disposition og de følgervirkninger den har for den østtyske fotoindustri. Rettighederne til **Contax** er nu russiske, og der skal aldrig mere på **Contax**fabrikken i Dresden fremstilles et kamera af **Contax**-type eller bare noget, der ligner. Det gælder også de øvrige modeller i **Contax**-programmet, **Nettax**, **Super-Nettel**, og **Contaflex**, selv om det ikke ser ud til at russerne har benyttet sig af deres rettigheder til disse modeller.

Det eneste fra **Contax** russerne ikke ønsker at overføre til den nye fabrik i Ukraine er selve navnet. Da produktionen begynder i 1948, får videreførelsen af den ægte, skrue for skrue originale, **Contax** navnet **Kiev** (**Kiev II** og **Kiev III**).

Produktionsprogrammet indbefatter de almindeligste objektiver i brændvidderne 3,5, 5, 8,5, og 13,5cm af **Biogon**- og **Sonnar**-type. Men de bliver omdøbt til **Jupiter 12**, **8**, **9**, og **11**. **Jupiter 3** (**Sonnar** 1:1,5/5cm) glider ejendommeligt nok ud af programmet meget hurtigt, selv om det er et af de to normalobjektiver tyskerne producerer sammen med **Contax** ved prøveopstillingen i Jena i 1947. Derudover bliver der til **Kiev** fremstillet et **Topogon**-lignende vidvinkelobjektiv **Orion 15** 1:6/2,8cm.

De samme objektiver bliver desuden ombygget til **Leicastandard** og brugt til de russiske **Leicakopier Fed** og **Zorki** sammen med det hidtidige standardobjektiv **Industar 22/26/50** - en kopi fra 30'erne af **Tessar 1:3,5/5cm** (eller **Elmar 1:3,5/5 cm**, hvis man foretrækker det). Fælles for de tre kameraer bliver **Zeiss**'s universal-søger - bygget spejlvendt, så den ikke støder ind i tidsknappen på **Zorki** og **Fed. Sonnar 1:2/8,5cm** og **1:4/13,5cm** (**Jupiter 9** og **11**) bliver - sammen med **Biotar 1:2/58cm** (**Helios 44**) - brugt på det russiske spejlreflekskamera **Zenit** og senere med lidt andre brændvidder på **Kiev, Helios 103 1:1,8/53mm** (målesøgerudgave) og **Helios 65** og **81 1:2/50mm** (spejlrefleksudgave uden og med springblænde).

Alt i alt får russerne meget ud af deres demontage af **Zeiss**anlæggene i Dresden og Jena. Man må tænke på at produktionen bliver helt gigantisk og at den giver sovjetborgeren mulighed for at fotografere med virkeligt kvalitetsgrej. Der er nemlig ikke tale om at det russiske **Kiev**-målesøgerkamera er af dårligere kvalitet end det oprindelige tyske. Det gælder både mekanik og optik (men ikke helt finish - specielt ikke læderbeklædningen).

Noget tyder på at russerne har været endog meget glade for deres nye kamera. **Kiev II/III** fremstilles helt uændret til 1963. Efterfølgermodellerne **IV** (med lysmåler) og **IVa** (uden lysmåler) har fået ændret bundstykket og, for model **IV**'s vedkommende, lysmåleren til et design helt magen til den på dette tidspunkt hedengangne vesttyske **Contaxes** (se afsnit 4. Det Nye Zeiss Ikon), men er ellers helt uændrede. I de følgende år sker der løbende småændringer af designmæssig art, men også enkelte tekniske. I begyndelsen af 70'erne ændres omridset af objektivbrættet fra kvadratisk til trapezformet (som på **Contarex**) og, der indføres en lille smule plastic på selvudløserknappen. I slutningen af 70'erne gøres okularet stort og objektiverne sorte, og i begyndelsen af 80'erne indføres med de nye modeller **IV M** og **IVa M** håndsving i tilbagespolingsknappen og et nyt standardobjektiv **Helios 103** til afløsning af **Jupiter 8** (større volumen, men bedre optiske egenskaber). På dette tidspunkt koster **Kiev IV M** 150 rubler og **IVa M** 136 rubler.

Egentlige forbedringer indføres ikke i den mere end 40-årige produktionstid. Det kan man undre sig over. Selv om målesøgeren i **Contax/Kiev** er meget avanceret for sin tid (1936) og den dag i dag må betragtes som en god søger med en meget tydelig afstandsindstilling falder den igennem sammenlignet med en **Leica M-søger** (1954). Dertil kommer at den kun er beregnet til én brændvidde og at den ikke har parallaxeudligning. Med andre ord: **Kiev** har været fortidig i mere end 35 år set med vestlige øjne.

Til gengæld kan den nysgerrige **Contax**-fan få afløb for sine tilbøjeligheder ved at fotografere med f.ex. en **Kiev IV**. Her har han den ægte **Contax**-fornemmelse som han ikke kan opnå med en **Contax** fra 30'erne, fordi de gamle apparater i reglen har så mange skavanker at de ikke længere er tjenlige til fotografering.

Dertil kommer at kvaliteten på de russiske **Zeiss**-objektiver er meget fin. Der er vel ikke mange danskere, der i dag kunne finde på at fotografere vedvarende med en **Contax** eller **Kiev**, selv om objektiverne er gode. Men netop i Danmark er de russiske **Zeiss**-objektiver med **Leica**-fatning langt hyppigere forekommende end dem med **Contax**-fatning. Og et sådant russisk "**Leica**-objektiv" er bestemt ikke at kimse ad - ikke på en **Zorki**, for det er et elendigt apparat - men på en moderne **Leica**. Det gælder specielt **Jupiter 12 (Biogon 1:2,8/3,5cm)** og **Jupiter 9 (Sonnar 1:2/8,5cm)**.

Contaxfabrikken og Carl Zeiss, Jena

Den nye stat DDR nationaliserer i 1948 det meste af sin fotoindustri. Det gælder bl.a. **Zeiss Ikon**-fabrikkerne i Dresden (det oprindelige **Ernemann** og **Ica**), som nu får betegnelsen **Zeiss Ikon VEB** (Volkseigener Betrieb) og **Carl Zeiss, Jena**. For det store personale har der været brug for entusiasme. De skal bygge to store, halvt udbombede fabrikskomplekser op. De skal bistå russerne med at opstille og anvende det meste af produktionsapparatet, for derefter at begynde forfra med et program, der i følge aftalen med russerne ikke må omfatte det hidtidige kameraudvalg.

Denne aftale gælder tilsyneladende ikke objektiverne; for fra 1948 og frem til midten af 50'erne fremstiller **Carl Zeiss, Jena**, et meget stort antal **Contax**-objektiver, dels til hjemmemarkedets mange gamle **Contaxes**, dels på bestilling til **Zeiss Ikon**-fabrikken i Stuttgart (1950-52, for de lange teleobjektivers vedkommende helt frem til 1955). Der udvikles 3 nye **Contax**-objektiver: **Topogon 1:4/25mm**, **Biometar 1:2,8/35mm**, og **Biotar 1:1,5/75mm**, som ikke hører med i leverancen til Stuttgart og derfor er svære at finde i dag. De er ikke i produktion ret længe (som **Contax**-objektiver).

Contax-fabrikkens vej ud af krisen er at bygge et helt nyt kamera **Contax S**, et avanceret enøjet spejlreflekskamera fra 1948, verdens første med indbygget pentagonprisme. Der er tale om realiseringen af en prototype fra Zeiss' udviklingsafdeling i 1930'erne (se Objektiv nr.55, side 26).

Med **Contax S** (og den ligeledes nationaliserede **Praktiflex**) introduceres en ny universalfatning, 1x42mm skruegevind til spejlreflekskameraer. Den lanceres som en enhedsfatning for hele verden - og bliver det faktisk. Op gennem 1950'erne får et meget stort antal nye spejlreflekskameraer fra Tyskland og Japan 42mm standardgevind.

Contax S og efterfølgermodellen **Contax D** fra 1953 er smukke, enkle kameraer med udpræget, kantet Zeiss-design, men med en række træk man ikke forbinder med Zeiss, f.eks. horisontal stofspaltelukker og gevindfatning. Udløseren har et skråt afsæt fra forsiden af kameraet ved siden af objektivet - et bygningstræk som fortsætter helt frem til vore dage på nogle af **Praktica**-modellerne.

Contax S og **D** har i en årrække kun én eneste seriøs konkurrent blandt spejlreflekskameraer på verdensmarkedet, nemlig **Kine Exakta** fra fabrikken **Ihage** i Dresden (Internationale Handelsgesellschaft). Denne fabrik er ikke nationaliseret, men bliver p.gr.a. de stadig mere besværlige politiske forhold i Europa i praksis henvist til at anvende objektiver fra det folkeejede **Carl Zeiss** i Jena.

De fælles objektivtyper til **Contax S/D** og **Exakta** er for en dels vedkommende de samme som til **Contax II/III**. Men **Biogon** og de korte 5cm-Sonnarer kan ikke anvendes, fordi de rager for langt bagud. Med **Flektogon** 1:2,8/35mm laver **Carl Zeiss** et virkeligt scoop, "den omvendte tele", model for alverdens senere japanske vidvinkelobjektiver. For første gang er det lykkedes at fremstille et egentligt vidvinkelobjektiv til spejlrefleks (retrofokus-objektiv).

Med **Contax F**-serien fra 1957 tages et gevaldigt spring frem mod vor tid. Med fresnel-linse, snitbilledfelt, og forbedret matskive skabes et meget lyst og tydeligt søgerbillede. Samtidig indføres springblændeteknikken (med optræk). Tilbehøret er meget omfattende og indbefatter foruden de berømte Zeiss-objektiver i brændvidder fra 35 til 500mm og med lysstyrke op til 1:1,5, også nærindstillings- og stereoudstyr.

Men et stort problem er under opsejling og tilspidnes i løbet af 50'erne: navnet. Fra 1958 opgiver **Contax**-fabrikken i Dresden frivilligt anvendelsen af alle Zeiss-varemærker og går i stedet for **Contax** over til betegnelsen **Pentacon** (**Pentagon-Contax**). Som varemærkesymbol vælges et stiliseret billede af **Ernemanns** tårnbygning i Dresden. 1968 bliver **Pentacon** det nye navn for **Zeiss Ikon VEB** og de tidligere **Contax**-modeller smelter sammen med **Praktica**-modellerne til **Praktica**.

Carl Zeiss, Jena opgiver ikke for stedse sin identitet, men leverer i en lang årrække til **Pentacon** objektiver med betegnelser som 1:2/58mm B Jena (læs **Biotar**, **Carl Zeiss**, Jena). Først i begyndelsen af 80'erne genoptages brugen af **Carl Zeiss**-navnet i fuldt omfang, fra 1985 som den overordnede betegnelse for alle de folkeejede kamera- og optikfabrikker i DDR.

Man kan undre sig over at østtyskerne har givet så meget køb på dette punkt. De har bøjet sig for kapitalens og juraens ret over produktionsmidlerne. Og det kan ikke siges at være passende for en socialistisk stat. De har haft deres indlysende ret til navnet, fordi de har besiddet hovedparten af produktionsapparatet og medarbejderne. Det er også dem, der på Zeiss' vegne har afstået det oprindelige **Contax**-program og rettet sig efter 4-magtsaftalerne - i modsætning til vesttyskerne.

Men de har altså alligevel bøjet sig for vesttyskernes krav og bygget deres nye industri op under nyt navn.

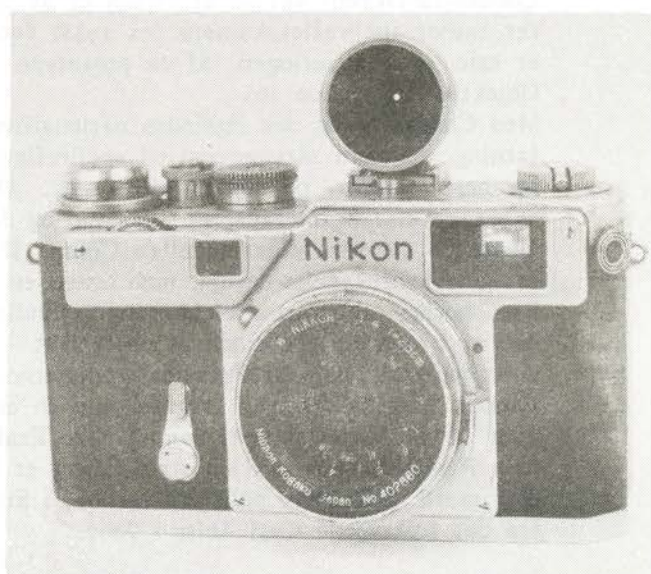
I dag er **Pentacon** nedlagt (pr. 31/12 1990) og **Carl Zeiss**, Jena sammensluttet eller "genforenet" med **Carl Zeiss**, Oberkochen. Men inden det er kommet så vidt har **Pentacon** faktisk i en årrække været Europas største kamerafabrik med et kæmpemarked i østlandene. **Pentacon/Carl Zeiss**, Jena beskæftiger i sine bedste år mere end 30.000 medarbejdere.

Udnyttelsen af Zeiss-patenterne

Den mest vidtrækkende følge for **Zeiss Ikon** af Hitlers tabte krig er ikke tabet til Sovjetunionen af den vigtigste del af produktionsapparatet, ej heller tvedelingen af koncernen med jerntæppet, men de allieredes beslutning om at stille de tyske patenter til rådighed for hele verden.

NIKON S (1951-54).

NIKON S3 (1958).

Muligvis har man i England, Frankrig, og USA gjort sig forestillinger om at kunne overtage Tysklands rolle som dominerende kamerakonstruktør. **Kodak** gør i hvert fald en hel del for det i årene lige efter krigen, specielt med deres ambitiøse **Ektra**-program (småbilledkamera med målesøger af snitbilledtypen, spaltelukker, og udskiftelige **Ektar**-objektiver).

Men det er Tysklands allierede under krigen, Japan, som forstår at udnytte situationen.

Canon (Seiki Kogaku Kenkyujo) fremstillede allerede i sidste halvdel af 30'erne en række **Leica**-lignende kameraer baseret på **Leica**-teknik (som ikke var patenteret i Japan) og med objektiver fra **Nikon** (Nippon Kogaku) baseret på **Zeiss**-patenter (som var gældende i Japan. Men **Nikon** ændrede akkurat så meget at, der ikke var tale om plagiat). Efter krigen påbegynder både **Canon** og **Nikon** en kamera- og objektivproduktion hvor konstruktionerne direkte overføres fra henholdsvis **Leitz** og **Zeiss**.

Den første japanske **Contax**, **Nikon I**, kommer på markedet i 1948. Den er så udpræget **Contax**-agtig i sit design at ingen kan være i tvivl om at dette er en rigtig **Contax** med et forkert navn. Alle ydre træk er fælles incl. den meget specielle bajonetfatning og det lille fokuseringshjul foran udløserknappen. Men teknikken bag det smukke ydre har strengt taget ikke meget med **Contax** at gøre. Der rådes i Japan på dette tidspunkt ikke over den fornødne ekspertise til at fremstille den yderst komplicerede **Contax**-målesøger og den endnu mere besværlige metaljalousispaltelukker. I stedet vælges en simpel spejlafstandsmaal og en stofspaltelukker af **Leica**-type uden hæmværk.

Det afgørende for **Nikon** i den allerførste efterkrigstid er ikke fabrikation af kameraer, men af objektiver. Det kopierer alle **Carl Zeiss**'s berømte modeller og i en så god kvalitet at de via de amerikanske reportere på besøg i landet kan sælges til et sultent marked først og fremmest i USA og Canada. Objektiverne er forsynet med **Contax**-, **Leica**-, og **Exakta**-fatninger og introduceres på et tidspunkt hvor det ikke er muligt at skaffe et originalt **Leitz**- eller **Zeiss**-objektiv.

I modsætning til russerne er japanerne yderst konstruktive. De videreudvikler meget hurtigt det tyske arvegods. Objektiverne opnår i løbet af det kommende tiår større lysstyrke og er kvalitetsmæssigt næsten på højde med **Zeiss**'s egne.

Den mest avancerede "**Contax**" der nogensinde er fremstillet hedder **Nikon SP** og kommer på markedet i 1957. Den har lysrammesøger efter **Leica M3**-princippet (dog ikke med automatisk billedfeltskifte) og en ekstra indbygget lysrammesøger til vidvinkel. Teknisk er den kraftigt forbedret og forfinet i forhold til den første **Nikon** og er først og fremmest ment som et svar på **Leica M3**, dengang verdens succesrigeste professionelle småbilledkamera. Prisen i 1961 med 1:1,4 objektiv kr. 2.370.

Netop som **Nikon** med **SP** igen bliver konkurrencedygtigt med tyskerne, opgiver det kamerateypen og lancerer **Nikon F** i 1959. Det bygger på de ideer som kendes fra de tyske kameraer **Exakta** og **Contax D**, og er ligesom **SP** hovedsagelig udstyret med objektiver af **Zeiss**-type. Men mens russerne har overtaget den originale **Contax**, og tyskerne ikke kan blive enige om hvilken tysk fabrik, der laver de ægte **Zeiss**-produkter, kaster **Nikon** med **Nikon F** en model baseret på **Zeiss**-teknik og -optik på markedet som i løbet af de næste 10 år bliver totalt dominerende blandt professionelle reportagefotografer og som altså også reducerer **Zeiss**'s gamle modpol **Leitz** til en raritet for Liebhaber (Leica M3/M2 solgt i 335.000 eksemplarer, **Nikon F** i 2.500.000).

Det nye Zeiss Ikon og Carl Zeiss, Oberkochen

Der går mange historier om den amerikanske besættelse af Thüringen, den delstat i Tyskland hvori Jena ligger. Med alle mulige forbehold for rigtigheden ser der ud til at være sket følgende af betydning for **Zeiss Ikon**:

En meget stor del af instrumenterne hos **Carl Zeiss** demonteres og fragtes til USA. Det samme gælder en lang række forsøgsmodeller af både kameraer og objektiver fra **Zeiss**'s udviklingsafdeling.

Ved amerikanernes tilbagetrækning fra Thüringen 1. juli 1945 "medtages" 80 førende teknikere og installeres i en udtjent fabrik i Oberkochen i nærheden af Stuttgart i den amerikanske besættelseszone. Stedet er valgt p.g.a. den gode og rigelige vandkvalitet. Amerikanernes plan er at opbygge et nyt optisk værk med de bedste fagfolk fra **Schotts** glasværker og **Carl Zeiss** med henblik på fremstilling af brilleglas, objektiver, mikroskoper, og andre optiske instrumenter af bedste kvalitet man kan opnå her på jorden. Den kolde krig er allerede begyndt. Det nye værk bliver året efter navngivet **Opton**.

I årene 1945-48 består den gamle firmastruktur formelt stadig. Ledelsen af **Zeiss Ikon** og **Carl Zeiss** forestås af **Carl Zeiss Stiftung** (selvejende institution/fond). Men det er ikke let at være fondsbestyrelse, når hovedsædet **Carl Zeiss** er totalt demonteret og det reelt ikke er muligt for den at styre noget som helst i den russiske besættelseszone, hvor størsteparten af **Zeiss Ikon** ligger. I årene 1946-48 genopbygges afdelingerne i Dresden og Jena ved medarbejdernes egen kraft og med accept fra den russiske besættelsesmagt. Selv om det formelt først sker i 1948 er de allerede fra 1946 at betragte som nationaliserede. I 1948 er medarbejderstaben oppe på 6000.

I Vesttyskland ligger kun den væsentlig mindre fabrik i Stuttgart som før krigen har fremstillet **Zeiss Ikon**'s rullefilmkameraer i mellemformat. Også her går medarbejderne igang igen, men under overholdelse af de kapitalistiske spilleregler. Her er fondsbestyrelsen stadig bestyrelse.

Det første kamera sendes på markedet i 1947, et **Ikonta** i småbilledformat. Ved nationaliseringen af **Carl Zeiss** i Jena i 1948 tager fondsbestyrelsen konsekvensen af det og flytter hovedsædet til Oberkochen.

Samme år gennemføres valutareformen (D-marken) som kun gælder i de vestlige besættelseszoner, og i 1949 oprettes de to tyske stater. Håbet om at **Zeiss Ikon** igen kan samles under én ledelse svinder.

I de kommende år gøres et stort arbejde for at overbevise alverdens fotokunder om at **Zeiss** i Stuttgart og **Opton** i Oberkochen er mindst lige så meget **Zeiss** som **Zeiss** i Jena og Dresden. Senere bliver tonen skærpet og **Zeiss Ikon**, Stuttgart hævder qua sin tilflyttede bestyrelse for **Carl Zeiss Stiftung** at være den eneste legitime **Zeiss Ikon**-fabrik med ret og pligt til at føre virksomheden videre til de gamle højder.

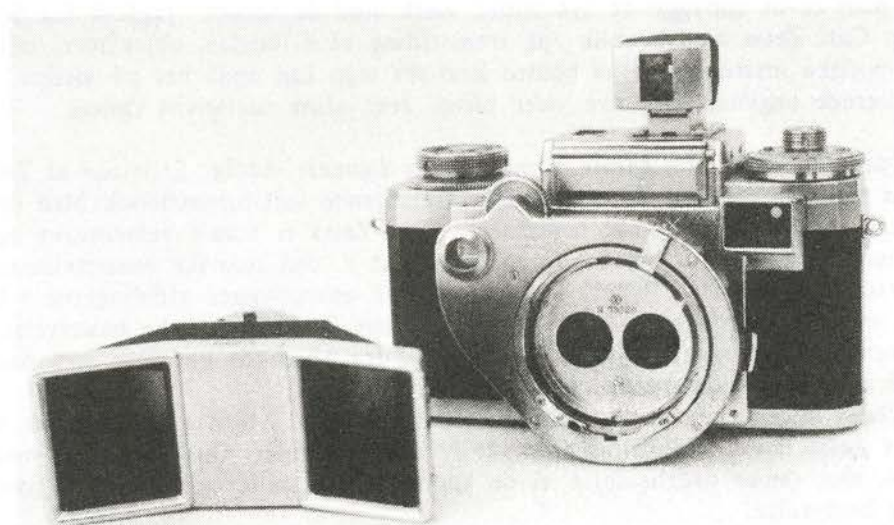
Ejendommelig nok begynder produktionen med småbilledkameraer. Efter **Ikonta 24X36** kommer det fine lille **Contessa** med drejekileafstandsmålere og indbygget lysmåler. Begge kameraer er nykonstruktioner uden grundlag i arkiveret udviklingsarbejde eller gamle arbejdstegninger; for de findes ikke. Ej heller det nødvendige produktionsapparat. Specielt **Contessa** har en ejendommelig detalje: Objektivet er en **Tessar** fra **Carl Zeiss**, Jena. Det er simpelthen det eneste sted, hvor man kan få et objektiv af den fornødne "Zeiss-kvalitet". Værket i Oberkochen, nu kaldt **Zeiss Opton**, er endnu ikke i stand til at levere objektiver af så høj kvalitet.

I løbet af meget kort tid markedsføres en række modeller af samme typer og med de samme navne som før krigen, mellemformatrullefilmkameraer som **Nettar**, **Ikonta**, og det tidligere så succesrige **Super Ikonta**, desuden det 2-øjede spejlreflekskamera **IkoFlex** og kasseapparatet **Box-Tengor**. De 2 sidste fremstilles på det genopbyggede Goerz-værk i Vestberlin.

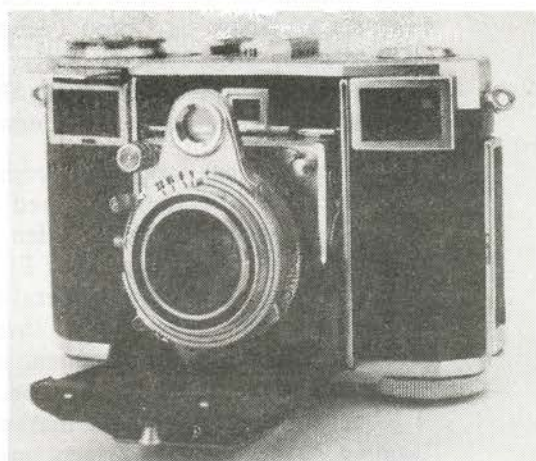
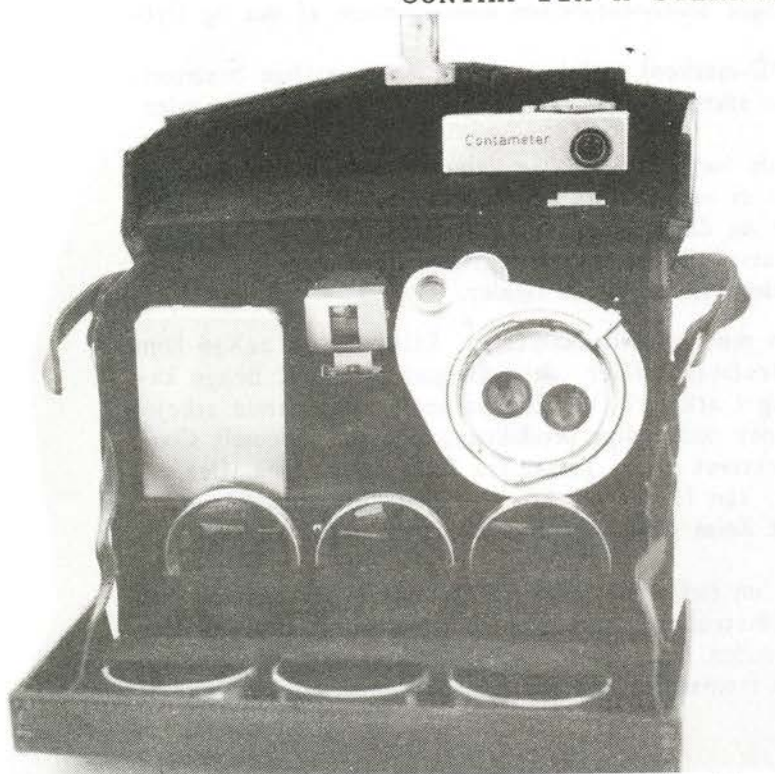

CONTAX IIA (1950-61).

CONTAX IIIA (1947-81).

CONTAX IIA X STEREOTAR C. (1950-61).

CONTESSA

I Kiel fremstilles småfilmsoptagere, tidligere en specialitet fra **Ernemann-fabrikken** i Dresden.

Afgørende for fabrikken er det at fremstille et prestigekamera af højeste tekniske perfektion, med andre ord **Contax**, og i modsætning til **Zeiss Ikon** i DDR følger **Contessa**-mærket sig ikke bundet af aftaler med russerne.

Den nye vesttyske **Contax IIa** kommer på markedet i 1950. Der er ikke tale om en tro kopi af **Contax II**. Fabrikkens teknikere har ganske vist startet udviklingsarbejdet med at købe en **Contax** og skille den ad for at se hvordan det hele fungerer og ser ud (et ondt rygte som blev udspremt af fabrikken selv). Resultatet bliver et lidt mere kompakt kamera (for at kunne konkurrere med **Leica**) med en væsentlig mere reparationsvenlig opbygning. De enkelte komponenter kan udtages som unitter. Men derudover er der tale om nøjagtig den samme koncept som før krigen. Den nye **Contax** bringer intet væsentligt nyt ud over synkroniseringen, og min vurdering som mangeårig bruger er at **Contax IIa** er et ringere kamera end **Contax II**, først og fremmest p.gr.a. målesøgeren som har et mindre tydeligt afstandsmålerfelt (mindre størrelse, kortere målebasis, ringere lysstyrke). Den er i øvrigt fremstillet af en underleverandør, **G.Rodenstock**, München.

Objektiverne leveres alle af **Carl Zeiss**, Jena, men omfatter ikke det fulde program fra før krigen, kun **Sonnar**-objektiverne 5-13,5cm og **Tessar** 1:3,5/5cm. Desuden kan man få spejlhus med teleobjektiver fra 18-50 cm og stereo-objektivet **Stereotar** ligeledes fra **Carl Zeiss**, Jena.

Året efter følger **Contax IIIa** med indbygget, men stadig ikke koblet, belysningsmåler. Det samme år begynder produktionen af **Zeiss Opton**-objektiver som, type for type, bortset fra teleobjektiverne 18-50cm afløser de østtyske. Fra 1954 fremstilles i Oberkochen, et nyt og forbedret stereo-objektiv **Stereotar C** (det bedste der nogensinde er fremstillet til noget småbilledkamera) og et nyt spejlhus **Panflex**. Men det er ikke nær så smart som det østtyske **Flektometer** fra 1951, som med sin snitbilledafstandsmåler og fuldstændige sammenkobling med kamerahuset mere end foregriber det senere **Visoflex II** fra Leitz. Den eneste epokegørende nyskabelse til **Contax** er supervidvinklen **Biogon** 1:4,5/21mm fra 1953, verdens første af sin art og konstrueret af Ludwig Bertele, **Sonnar**-objektivernes skaber.

Fra 1953 antager fabrikken i Oberkochen navnet **Carl Zeiss, Oberkochen**. Det bliver indledningen til en massiv kampagne for retten til navnet og til en stribe retssager i flere lande, anlagt af henholdsvis **Carl Zeiss, Oberkochen** og **Carl Zeiss, Jena** (ved den sovjetiske besættelsesmagt). Udfaldet af disse sager tvinger **Zeiss** i DDR til at markedsføre sine produkter i en række exportlande under andet navn. Fra 1958 opgiver det helt brugen af **Zeiss**-varemærket for en ca. 20 årig periode. Men der er ikke tale om, at der med retssagen er kommet nogen internationalt gyldig afklaring af, hvem der har retten på sin side.

I foråret 1954 sker noget for **Contax** helt afgørende:

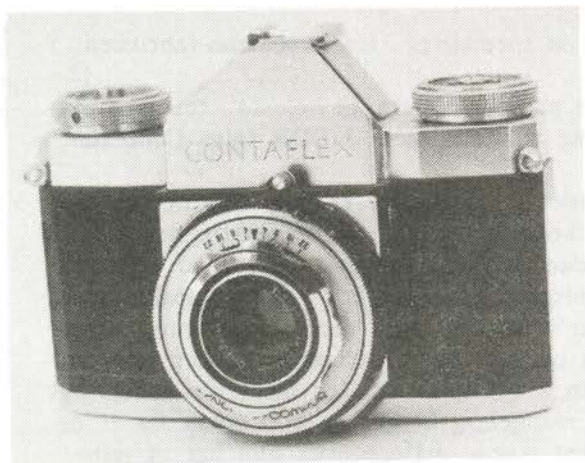
Den altdominerende konkurrent **Ernst Leitz** gør med **Leica M3 Contax** til en antikvitét. På fabrikken i Stuttgart er fremstillet en række forsøgsmodeller til en ny **Contax**. De bliver lagt i skuffen. Reelt besluttet det allerede på dette tidspunkt at opgive målesøgertypen og i stedet at udvikle en afløser i form af et avanceret - meget avanceret - enøjet spejlreflekskamera.

I 1958 går **Contax** ud af produktion, men forbliver på salgslisterne i endnu 2 år, fordi afløserkameraet er blevet forsinket. Denne forsinkelse bliver desværre katastrofal - en skæbne som synes at forfølge **Zeiss Ikon**. **Contax** kom på markedet i 1932, da **Leica** havde sat sig på det. I 1960, hvor **Zeiss Ikon** er klar til et nyt fremstød med et virkeligt topprodukt, er japanerne langt inde i billedet.

ZEISS-IKONS STORHED OG FALD

Mens fornyelsen af **Contax** kan synes en smule forfejlet og i hvert fald ikke opnår den forventede succes, går det strygende for **Zeiss Ikon** på alle andre områder. Ligesom før krigen er massefabrikation afgørende for økonomien, mens topmodellen primært har noget med prestige at gøre. Medarbejderstaben vokser og kommer for det samlede vesttyske **Zeiss** op på 20.000.

Fra 1950 tilbyder **Zeiss Ikon** et bredt udvalg af kameraer i småbilled- og mellemformat i alle prisklasser; men traditionen tro er alle produkter præget af kvalitet og kan derfor ikke tilbydes til bundpriser. Det viser sig i løbet af 50'erne at interessen for mellemformatkameraer er vigende. **Super Ikonta**, **Ikonflex** m.fl. glider ud igen. Kun et enkelt konfirmandkamera i formatet 6x6 er forblevet i programmet omkring 1960.

CONTAFLEX I (1953-58).

CONTAFLEX SUPER BC. (1967-70).

Fra midten af 50'erne og frem til Zeiss Ikons ophør drejer det sig så godt som udelukkende om småbilledkameraer - hen mod slutningen af perioden suppleret med modeller til 126-kassetter for de forbrugere der ikke kan klare at sætte film i og spole den tilbage igen.

Det største salg ligger i de små fikse Contina- og Continette-søgerkameraer som fås i talrige varianter. Som de ser ud i 60'erne med mulighed for Tessar-objektiv, afstandsmåler, hel- eller halvautomatik, og altid forsynet med lysrammesøger og belysningsmåler er der tale om virkelig attraktive familiekameraer som kan tage "knivskarpe" billeder til albummet.

Ligeså stor en betydning for økonomi og renommé får den nye Contaflex, et enøjet spejlreflekskamera med centrallukker. (Den har med andre ord ikke noget tilfælles med den første Contaflex fra 1935).

Contaflex er ment som et tilbud til den ivrige amatørfotograf som vil have spejlrefleks og kvalitet, men samtidig et letbetjent kamera til en rimelig pris.

Det gennemgående objektiv på alle modellerne er Tessar 1:2,8/50mm eller 45mm, Carl Zeiss' gode tilbud til menneskeheden på på dette tidspunkt - helt klart det bedste man kan få til en rimelig penge. Der bliver en overgang solgt en billigserie med Pantar-objektiver (og Prontor lukker); men det er ikke her solget ligger.

Søgeren i Contaflex er uovertruffen lystærk og tydelig. Syncro-Compur lukkeren er næsten lydløs og har en effektiv synkronisering også på hurtige tider.

Ved introduktionen kan man vælge mellem en model uden og en model med belysningsmåler (ikke koblet). Men snart bliver kameraet halvautomatisk (1959) og til sidst med model Super BC, fuldautomatisk med lysmåling gennem objektivet (1965).

Disse data er mere avancerede end på noget japansk kamera. Men Contaflex har en grundlæggende fejl sammenlignet med konkurrenterne i samme og lavere prisklasser: det har ikke udskiftelig optik, kun mulighed for forsatsobjektiver. I slutningen af 60'erne får den "ivrige amatør" lyst til større variationsmuligheder. Og dermed er Contaflexes dage talte. Men inden det kommer så vidt runder Contaflex millionen i 1967.

Contarex afløser hedder Contarex. De direkte forberedelser til denne model begynder samtidig med det nye Zeiss Ikon, Stuttgart i 1948, og de første patenter udtages i 1950.

I 1959 udsendes en meget flot brochure på mange sprog - også på dansk. Den hedder "Contarex - I hele verden imødeset med største spænding" og på bagsiden "Det betaler sig at vente på Contarex". Det har det sandelig gjort.

Men de fleste har ikke gjort det alligevel.

Prisen ved introduktionen er kr. 2480 med standardobjektivet Zeiss Planar 1:2/50mm (Sammenlign f.ex. Contaflex Super med Tessar 1:2.8/50mm kr. 1050 eller Leica M2 med Summicron 1:2/50mm og Leicameter MC kr. 1905). Zeiss Ikon gentager salgsprincippet fra Contax i 30'erne:

Jo dyrere desto mere attraktiv. Men det holder ikke længere stik. Contarex sælges i sin 15-årige produktionstid kun i 55.000 eksemplarer, hvortil kommer 120.000 objektiver. Prisen stiger i løbet af disse år til det ca. 3-dobbelte. Der findes ikke noget andet småbilledkamera til tilnærmelsesvis den pris - og det må siges at have været for meget.

Af andre dårlige egenskaber ved Contarex kan man kun hæfte sig ved 2 ting. Det er lovligt stort og tungt (1.14 kg) og det larmer en del. Alt andet er positivt og mange detaljer epokegørende.

CONTAREX SPECIAL (1960-66).

CONTAREX /tyreøje).

Udseendet på især den 1. model er meget særpræget og det er i mine øjne en kvalitet i sig selv sammenlignet med vore dages uniformerede SLR-kameraer. Adskillige objektiver fra **Contax** går igen; men nye kommer til. **Carl Zeiss**, Oberkochen har nået de gamle højder som verdens førende optiske fabrik. Med i programmet hører spejl- og zoomobjektiver foruden extra supervidvinkel (110°) og fiskeøje. Alt det vi senere møder på de japanske kameraer.

TTL-måling indføres med model **S** i 1967 (altså 2 år senere end på **Contaflex**) og elektronisk styring har verdenspremiere med model **SE** i 1968. Samme model har desuden motorkobling, fjernudløser m.m.

I begyndelsen fremstilles 2 parallelmodeller, **Contarex** og **Contarex Special**, hvor den første har udvendig selenmåler (Tyreøje) og fast pentagonprisme, mens den anden har udskifteligt søgersystem à la **Exakta**. Fra 1964 bortfalder specialmodellen, fordi man nu - trods det faste prisme - kan skifte matskiven.

Udskifteligt filmmagasin er en anden væsentlig detalje ved alle modeller (og ved de nyere **Contaflex**er), men en detalje som mærkelig nok ikke har slået an hos konkurrenterne og som i dag kun findes ved mellemformatkameraer.

Designet er udpræget **Contax**-agtigt. Selv det karakteristiske fokuseringshjul foran udløseren er bevaret, men rigtignok med en ganske anden funktion. Man indstiller blænden med det.

Man kan med rette sige om **Contarex** at det er et banebrydende kamera med et væld af nyskabende detailler, langt flere end dem jeg har nævnt.

Men det kan ikke redde **Zeiss Ikon**s skrantende økonomi. Fusionen med **Voigtlander** i 1966 kan heller ikke (reelt et opkøb fra 1956).

Små japanske kameraer, for ikke at tale om **Kodaks** massefabrikation af **Instamatic**-apparater, får salget af gedigne tyske familiekameraer med skarpttegnende objektiver til at skrumpes ind, og de mange japanske spejlreflekser får - med rette - **Contaflex** til at fremstå som utidssvarende.

Alligevel virker det overraskende og drastisk da **Carl Zeiss** i 1971 offentligt kundgør at **Zeiss Ikon** (incl. **Voigtlander**) vil indstille produktionen i 1972 bortset fra modellen **Contarex** med tilbehør. Den vil nu blive fremstillet hos **Carl Zeiss**.

I praksis bliver produktionen af **Contarex** indstillet i 1972. I de følgende 3 år løber kun 200 kameraer af samlebåndet.

Efterskrift

For **Carl Zeiss**, Oberkochen er tiden ikke løbet ud. Trods lukningen af **Zeiss Ikon** er der brug for **Zeiss**-objektiver på adskillige andre kameraer, f. ex. så berømte navne som **Hasselblad**, **Linhof**, og **Rollei**. Desuden fremstiller **Carl Zeiss** så meget andet end lige objektiver til almindelige kameraer. Det har astronomisk optik, røntgen- og TV-objektiver, mikroskoper og kikkerter, alverdens måleinstrumenter, foruden brilleglas på programmet. Faktisk bliver det lige fra 1953, hvor det antager navnet **Carl Zeiss**, Oberkochen, regnet for verdens fineste optiske fabrik og bliver det stadig.

Navnet **Zeiss Ikon** forsvinder i 1972 og rettigheden til det overføres ikke til andre. Men det dukker alligevel op igen i 80'erne, hvor man kan købe billige lysbilledapparater af navnet **Perkeo** (egentlig et **Voigtlander**-varemærke) og med firmanavnet **Zeiss Ikon** præget

i plastickabinettet. Det drejer sig om apparater fra den opkøbte projektorfabrik Zett i Braunschweig. Men det bliver kun for en kort periode. I 1990 overtager Leica fabrikken og fremstiller nu sine lysbilledapparater der.

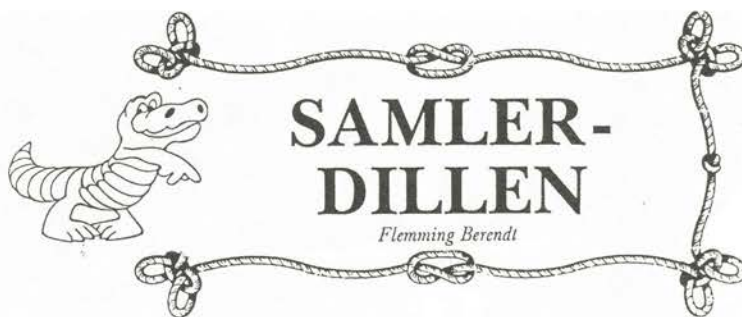
Siden 1974 har man kunnet købe et japansk spejlreflekskamera under navnet Contax. Det er fremstillet af Yashica, formgivet af Porsche, og har objektiver fra Carl Zeiss. Nogle af objektiverne fremstilles trods navnet i Japan.

Den nye Contax er uden tvivl et udmærket kamera; men det er ikke et Zeiss Ikon kamera og hører derfor ikke med til beretningen om giganten der forsvandt.

Litteraturkilder:

- Zeiss Ikon 1926-44 I-III, Danmarks Fotomuseums kildeskriftsamling med bl.a. hovedkatalogerne, pressemeddelelser og -artikler, interne meddelelser, og det interne medarbejdertidsskrift "Brücke"
- Ludwig David: Ratgeber im Fotografieren, Ica, Verlag Wilhelm Knapp, Halle 1919
- Der Kenner und die Contax, Zeiss Ikon 1933
- Die Zehn Objektive der Contax, Zeiss Ikon 1933
- Die Zusatzgeräte zur Contax, Zeiss Ikon 1934
- Contaxphotographie, Zeiss Ikon 1937
- I Zeiss Ikons Spejl, 75 års jubilæumsskrift, Zeiss Ikon 1937, oversat til Dansk Fotohistorisk Selskab 1991
- Hans Hempel: Contax Kurzschnelle, Verlag Carl von Lams, München 1933
- H.Freytag: Contax-Praxis, Verlag Wilhelm Knapp, Halle 1938
- Dr.Otto Croy: Das Contax-Buch, Heering Verlag, Seebruck 1956
- O.R.Croy: Bogen om Contaflex, Skrifola 1956
- Heinrich Freytag: Das Contarex-Buch, Verlag Die Schönen Bücher, Stuttgart 1969
- Hans Jürgen Kuc: Contax Geschichte I-II, eget forlag 1981 og -82
- Hans Jürgen Kuc: Contaflex Contarex, eget forlag 1988
- D.B.Tubbs: Zeiss Ikon Cameras 1926-39, Hove Camera Books, UK 1977
- Dr.A.Neill Wright & Ivor Matanle: The Collector's Checklist of Contax m.m., Camera Collector Books, UK 1986
- Cameras from Dresden 150 Years, VEB Pentacon, Dresden 1989
- Roger Rössing: Fotografie mit der Praktica, VEB Fotokinoverlag, Leipzig, 1985
- Richard Grittner: Kamerakunde, Verlag Luitpold Lang, München 1954
- Lancelot Vining: My Way with the Miniature (Foto 24x36), Kongsbak & Cohns Forlag, 1948
- Camera's uit Rusland 1930-1987, Provinciaal Museum voor Fotografie, Antwerpen. 1988
- Peter Dechert: Canon Rangefinder Cameras 1933-68, Hove Foto Books, UK 1985
- Peter Dechert: The Contax S Camera Family, Historical Camera Publications, USA. 1991
- Robert Rotoloni: The Nikon Rangefinder Camera, Hove Foto Books, UK 1983
- Instruktionsbøger for Contax IIa, Contax IIIa, Kiev IV og IVa (med tillæg for IV M og IVa M), Zorki 4K, og Zenit EM
- Leica Fotografie International, nr.7 1990 (ang. Zett)
- Diverse brochurer og prislistes fra Zeiss Ikon, Pentacon, Nikon, og Kiev.

KUK - i - KASSEN!

En del medlemmer samler på stereoskopbilleder, og for at kunne nyde billederne må man også have en stereoskop-betrakter. Ydmyg eller flot, alt efter smag og behag. Men en enkelt (eller flere?) samler på Magic Stereoscope, Brewster's kasse-stereoskop, Mirror Stereoscope, Pontis Megaletoscope, navnene er mange, variationerne endnu flere. Hermed har man påtaget sig en svær opgave. Disse kostbare sager er sjældne. I Danmark er udbuddet begrænset,

hvorimod de ofte optræder i auktionskatalogerne fra Christie og Cornwall.

Man kan også, som John Philipp, rejse til Berlin og besøge "MUSEUM FÜR VERKEHR UND TECHNIK", Trebbiner Str. 9, KREUZBERG. Åbent tirsdag-fredag 9-17:30, søn- og helligdage 10:00-18:00. På dette museum står alverdens herligheder, som J.P. har været så venlig at fastholde med sit kamera.

Indgangen til "Kejserpanorama" i Berlin ca. 1880. Seriestereskopet blev konstrueret af August Fuhrmann. Apparatet var fremstillet i ædelt træ og der var plads til 25 personer ad gangen!

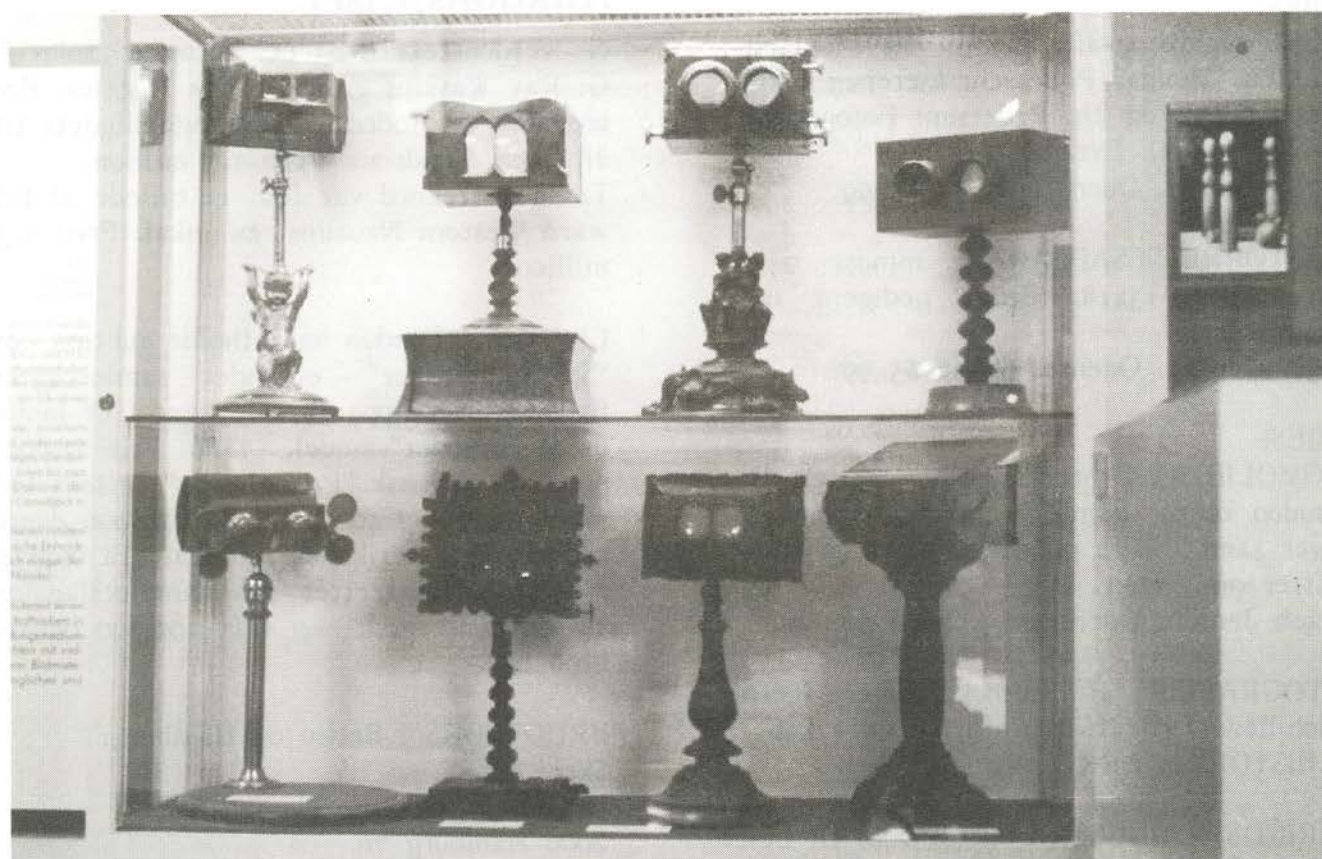
John Philipp har sat sig tilrette ved det nykonstruerede kæmpepanorama - en af museets mange attraktioner!

Øverst ses en model af Sir Charles Wheatstone's spejlstereoskop fra 1838. Originalen står på Science Museum i London.

Forskellige udgaver af linse- og kikkert stereoskoper. Nogle malede andre smukt dekoreret med elfenben og ibenholt.

8 bordbetragtere - nogle kunstfærdigt udskåret og dekoreret - placeret på et bord i salonen, var det tidens TV-apparat.

KONTAKTEN

Redaktion: Gert Pedersen

Køb og salg

Sælges:

Gamle numre af KAMERA (1956) evt. bytte. Jørgen Jensen. 65 92 65 99.

LIFACOLOR farvekonversionsfiltre, sæt á 6 stk. i originale æsker, inc. liste over forlængelsesfaktorer. Ole E. Riisager. 42 89 11 48

LANDSKABSOBJEKTIVER i messing til stereofotografering monteret på mahognibrædt, samt 2 sæt stikblændere.

PÅSTIKSGARDINLUKKER til stereo i træ. Kr. 800,-. Evt. bytte med Leica udstyr.

Aften: 31 70 70 36. Dag: 44 94 98 40.

KØBES:

BØGER om fotografi, danske og udenlandske. Bl.a. Thomas Pedersen: Lærebog i Fotografi (1952) og Th. Pedersen: Fotografisk Håndbog (1962). Evt. bytte.

Jørgen Jensen. Odense. 65 92 65 99.

FORSTØRRELSESAPPARAT, mindst 9x12, 10x15 eller 13x18. Brugt gedigent og ukompliceret.

Jørgen Jensen. Odense. 65 92 65 99.

SØGES:

BROMOLIETRYK-interessererede efterlyses! Desuden købes gamle remedier, pensler, farver samt - ikke mindst - bøger og tidskrifter om emnet.

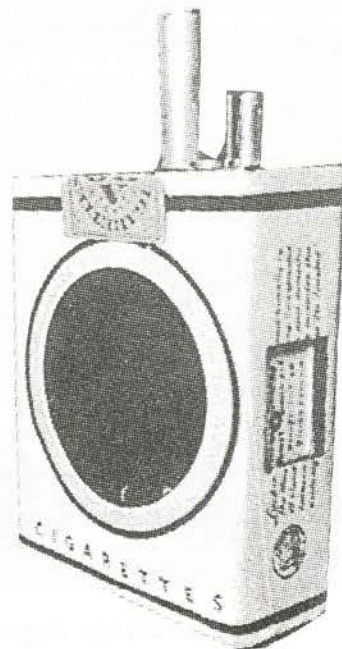
Jørgen Jensen. Odense. 65 92 65 99.

FOTOGRAFIER af motorkøretøjer (gerne gadebilleder) til affotografering eller køb.

BILHISTORISK ARKIV. 42 89 11 48

NÆRINDSTILLINGSBRILLE (SPDoo) til Leica Summicron 50 mm.

31 55 21 23.

Auktionspriser

Ny verdensrekord på et fotografi solgt fra G. Ray Watkins galleri i Los Angeles. Fotografen er André Kertész og billedets titel er Chez Mondrian. Pris: 1,7 million. Tidligere rekord var for et billede af Edward Weston: Nautilus, en skal. Pris: 1,3 million!

Christies i London har afholdt auktion over "Spion-kameraer" - et yndet samlerobjekt. Et Lancaster apparat indbygget i et lommeur af "krydder"-model, 1880. Pris 22.000 pund! Et japansk "Peace Baby" refleks kamera gik for 1.400 pund lig 20.000 danske kroner. Et amerikansk spionkamera indbygget i en pakke cigaretter fik hammerslag ved 18.700 pund, godt og vel 200.000 danske kroner.

BRUGTBØRS i Berlin og Hamburg:

Skriv til:

Heinfried Schmidt, Blumenau 88, 2000 Hamburg 76.

Telf: 009-402 51 21 30.

Fax: 009-402 50 68 84.

Foto Mekanisk Museum!

Arne Reimann svingede 360°, og rettede søgeren mod

Flemming Berendt

Sejerø kro!

De mekaniske "klenodier" er smagfuldt anbragt i de nyrestaurerede lokaler. I forgrunden er et lokalt loppemarked arrangeret.

FOTOMEKANISK-MUSEUM i Abel Cathrines Gade har holdt flyttedag. Med håb om økonomisk støtte - ikke mindst sponsorering - blev fundamentet til en idé om et fotomuseum i Hovedstaden startet op. Desværre skulle det hurtigt vise sig, at tidernes ugunst, økonomisk stagnation, men især bankernes uvilje mod at tilgodese projekter som Reimann's, fik ham til at dreje nøglen om. En personlig indkomst var bydende nødvendig.

Som en handlingens mand blev alt stuvet sammen i en stor flyttevogn, og kursen sat mod øen Sejerø ud for Kalundborg.

Sejerø's kro fra 1780 var Nykredit's

tilbud til en "arbejdsløs" fotomekaniker. To fluer med et smæk - kro som levebrød og fotomekanik som trækplaster!

Yvonne og Arne Reimann smøgede ærmerne op, og i løbet kort tid stod kro og museum klar til at modtage de første gæster.

Fotomekanisk Museum's mange klenodier er beset og beskrevet i dette blad - men den skønne ø, de smukke omgivelser og kroens kulinariske nydelser suppleret med de fotomekaniske rariteter er rigelig en udflugt værd.

Ikke alt går som præsten prædiker, men sjældent går det helt galt. Held og lykke endnu engang!!

TELEFON: 53 49 01 06. 53 49 02 96.

EFTERLYSNING!

Jesper Johnsen

Til et forskningsprojekt på Nationalmuseets Bevaringsafdeling søges oplysninger om hvad der i virkeligheden foregik bag de lukkede døre til mørkekamrene!

EFTERLYSNING!

Jeg har fået mulighed for at gennemføre et FORSKNINGSPROJEKT på Nationalmuseet. Her vil jeg forsøge at fastlægge, hvilke betingelser, der skal være til stede for at negativer bliver misfarvede og ublegede. Vi er overbeviste om, at der findes mange ældre fotografier og fotointeresserede, der ligger inde med viden, som vil være værdifuld for projektet.

På Nationalmuseet og andre institutioner findes mange bevaringsværdige negativer, som trænger til konservering og restaurering for gode kopier kan fremstilles.

Skaderne ses ofte i form af helt eller delvis UBLEGEDE og MISFARVEDE negativer. I andre tilfælde er EMULSIONEN gået løs fra glaspladen. På CELLULOID- og ACETATNEGATIVER kan selve basen være krympet eller gået i opløsning.

I de tilfælde, hvor negativerne er ublegede eller misfarvede, skyldes det sandsynligvis, at der er kemikalierester fra fremkaldelsen tilbage i emulsionen. Det kan være fra fremkalderen, fixerbadet eller fra brug af afsvækker eller forstærker.

Når man gennemgår en negativsamling, er skaderne påfaldende tilfældigt fordelt blandt negativer med samme forhistorie.

I nogle tilfælde kan man konstatere, at skaderne opstår hyppigere, når fotografen har haft travlt.

I andre tilfælde, at der eksempelvis er 20 misfarvede negativer ud af en samling på 100 i samme kasse. De 20 beskadigede negativer vil dog ofte være spredt tilfældigt blandt de gode. Det virker som om fotografen har været utilfreds med bestemte optagelser, som han derfor måske har afsvækket for at kunne kopiere optimalt.

For at bevare negativerne bedst muligt, for at vælge de rigtige konserveringsmetoder, skal projektet bruges til at undersøge, hvad der ligger gemt i det enkelte negativ, som kan starte misfarvningen eller ublegningen. Sådanne undersøgelser kan ske gennem at studere og afprøve gamle opskrifter og recepter, eksempelvis fra Eder: Ausführliches Handbuch der Photographie. Det kan så suppleres med fysiske og kemiske undersøgelser i et laboratorium.

Hvad man ikke kan læse eller afprøve i laboratoriet er, hvad der egentlig skete bag de lukkede døre i mørkekammeret. Hvilke af de mange tusinde opskrifter der findes, har egentlig været brugt, og hvor ofte har anvisningerne været fulgt. Hvilke små "tricks" har fotografen selv udviklet.

De personer, jeg ønsker kontakt med, er folk, som har lyst til at fortælle eller skrive om egne arbejdsmetoder og erfaringer, hvordan og med hvilke materialer, man har arbejdet gennem tiderne. Selvfølgelig med hovedvægten på glaspladerne og de lidt ældre filmnegativers periode.

Jeg tænker også på oplysninger om hvilke plader og film (fabrikat og type), man har anvendt, hvordan de blev fremkaldt, i hvilken fremkalder, hvordan man har fixeret og skyllet negativerne, hvordan og hvilke FORSTÆRKER/AFSVÆKKER man har anvendt, samt hvordan man i det hele taget kunne forbedre negativer, som var fejleksponeret eller fejlfremkaldt.

Jeg ønsker kontakt med personer med kendskab til fotografarkiver og tilhørende PROTOKOLLER, DAGBØGER, REGNSKABSØGER eller lignende, hvor det er muligt at sammenholde skadede negativer med optagelsestidspunktet eller andre oplysninger om opskrifter, kemikalier og deres anvendelse eller lignende.

Jeg vil være meget taknemmelig for henvendelse fra alle, der er interesseret i at give OPLYSNINGER til forskningsprojektet. På forhånd tak.

Jesper Stub Johnsen
Nationalmuseet
Bevaringsafdelingen
Postbox 260
2800 Lyngby
42 85 34 75 lokal 226.

Vi præsenterer et medlem:

Gert Petersen

Hvis man fra hovedstaden "forvilder" sig med S-toget til Køge, kan man med mellemrum være heldig, at finde et køreklart østbanetog holde klar på stationen. Placerer man sig i dette togs sidste vogn, ja, så kan man faktisk ende i Store Heddinge, Stevns Herred.

Således vel ankommet til "staden", som i parentes bemærket, består af en hel del huse, samt tilhørende mennesker - man ser dog kun dem - som er med toget. På adressen i Egestræde 4, bor et af DFS' kendte og skattede medlemmer, Mogens Ørsted-Bagger!

Hvorledes Mogens, for mange år siden, er endt i St. Heddinge, er iøvrigt en ganske spændende historie. Vi nøjes med at nævne nogle hovedpunkter:

Årgang 1921 fra Vanløse, tømrerlære i København og udlært 1939. På valsen i Svejs og Frankrig, hvorefter han strandede på hjemturen, midt under krigen, i Kiel.

Under opholdet; involveret i illegale aktiviteter mod nazisterne, og kun ved et mirakel slap til Danmark under en efterfølgende flugt. Fik videreuddannelse som bygningskonstruktør, senere med egen tegnestue i Tordenskjoldsgade i København. Herefter i en årrække bygningstaksator og brandskadesagkyndig på Stevns m.m.

Hvorfor »Rollei«?

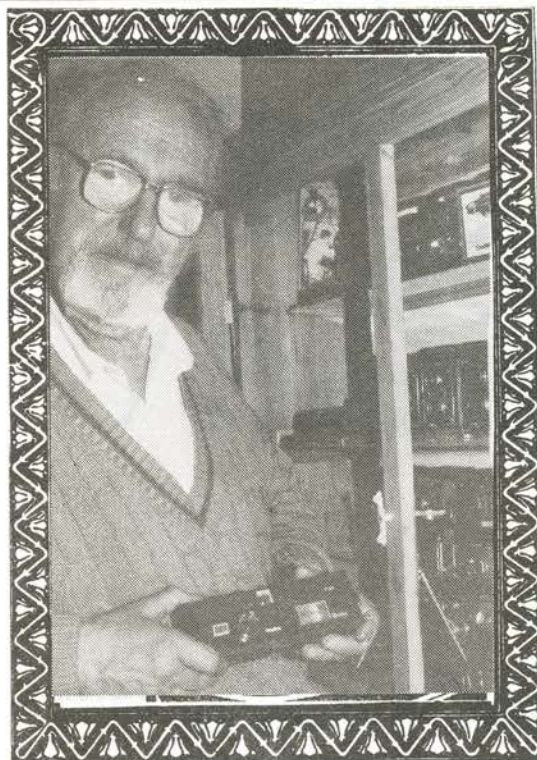
"Hvordan opstod interessen for Rolleiflex-kameraerne hos dig, Mogens?"

"Ja, kuriøst nok var det en japansk to-øjet spejlrefleks, der gav anledning til min interesse specielt for denne type kameraer. Jeg havde allerede fotograferet i en del år, da jeg en dag havde lejlighed til at prøve en Yashica-Flex hos min fotohandler i Valby, og både kameratype og kvaliteten af negativet tiltalte mig. Dette førte til, at jeg ret hurtigt opdagede, at der var noget som hed Rolleiflex, med en endnu bedre kvalitet. Men, det er sikkert ligeså meget det to-øjede kameraprincip, som selve Rollei-navnet og kvaliteten, der har tiltalt mig, og på den måde givet anledning til min store Rollei-interesse".

Man tror iøvrigt gerne, at de to har nogenlunde samme temperament - Rolleiflexen og Ørsted-Bagger. Det er mit indtryk, at han arbejder med en klassisk Rolleiflex, velovervejet, seriøst og sindigt.

Ørsted-Bagger fortsætter:

"Som håndværker er jeg efterhånden blevet så imponeret af Rolleiflex-effekternes gennemførte kvalitet, at min interesse natur-

Mogens Ørsted-Bagger

ligvis har bredt sig videre ud over Rolleiflex-sortimentet. Jeg kan glæde mig over en Rolleiflex A26 på samme måde som over en Tele-Rolleiflex, eller min favorit - Rolleiflex T."

Ørsted-Bagger er en ægte "liebhaber" på det kamerahistoriske område. Han samler primært hverken efter investering eller komplethed i samlingen - derimod ting, som tiltaler ham og siger ham noget, som han føler glæde ved at eje og arbejde med. Man kommer uvilkårligt til at tænke på den fødte håndværkers glæde ved et smukt stykke arbejde.

Der er da heller ikke nogen akademisk stivhed over Ørsted-Baggers samling. Tværtimod er samlingen sikkert mest karakteristisk ved sin bredde - der er næppe nogen genre, som ikke er repræsenteret i huset i Egestræde.

Et af klenodierne er afdøde fotograf Åge Remfeldts rejsekamera. Et beskedent 16x21 cm mahognikamera. Oprindelig udrustet med et ca. 2" Petzval-hoved, senere med en 15 cm vidvinkel fra Goerz - alt sammen i original læderkuffert.

Der rundes af i Rolleiflex-afdelingen: "En af mine seneste erhvervelser er denne "Magnar 4x" teleforsats til Rolleiflex og Rolleicord fra Carl Zeiss i Jena. Et kuriøst stykke, som jeg var så heldig at erhverve rimeligt på en auktion i Stockholm". Vi prøver om den lader sig anvende fornuftigt. Konklusion: Absolut muligt, men med omtanke og besindighed.

Ørsted-Bagger, som har rundet de 70, er i besiddelse af et ungdommeligt sind - som måske kunne skyldes Franke & Heidecke Werke i Braunschweig?

»Dit og Dat«

Referat. November-mødet

En særdeles veloplagt lektor civilingeniør G.O. Glistrup holdt de næsten 50 fremmødte medlemmer tryllebundet i en forelæsning om Danmarks største film- og fotopapirproducent MERKUR. Efter foredraget fik redaktøren overdraget manus, samt tilhørende billeder, som vil blive bragt i Objektivs september-nummer!

En varm TAK for en velforberedt og gennemarbejdet beskrivelse af firmaets historie og G.O. Gistrups andel i dets succes.

Referat: December & Januar-mødet

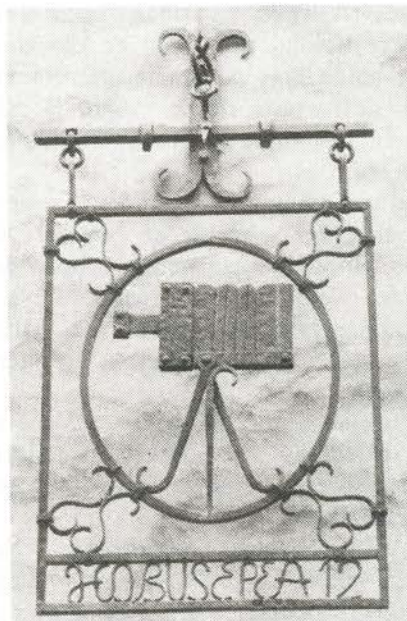
Julemødet var efter gammel recept. Om-sætning på formidlingssalget godt 20.000 kroner.

JANUAR-mødet var uden foredragsholder, derimod masser af "SKROT" og hygge.

Referat: Februar-mødet

Februarmødets foredragsholder, Mogens von Haven, har været på en 6.000 km lang køretur gennem Rusland i en 2-takt Wartburg (uden punktering), flot bedrift af en 75-årig pressefotograf-veteran!

Med lune og ironi fik de mange fremmødte en skildring af et rige under opløsning og genrejsning. Et land, som kan sende en Sputnik omkring jorden på 30 minutter, men hvor det tager 1 time at få benzin på bilen. En serie fotografier vist på epidiaskop var den fotohistoriske del.

Mogens von Haven har fanget et smedejernsskilt, som er Robert Jacobsen værdig!

Rigsarkivet
biblioteket
Rigsdagsgården 9
1218 København K.

FOTO-AVISEN
Per Sørensen
Kallestrupvej 99
9632 Møldrup.

Jørgen Jensen
Thujavej 139
5250 Odense SV.

Johanne Maria Jensen
Helgesvej 24. 3.tv.
2000 København F.

Søren Koustrup
Stationsvej 22
3520 Farum.

The Photographic
Historical Society
of Canada
1712 Avenue Road,
P.O. Box 54620
Toronto, Ontario M5M 4N5
Canada.

Jan Persson fotografi
Odensegade 18
2100 København Ø.

Fotomuseet i Falkenberg
Salomons Væg
311-38 Falkenberg.

Roar Birger Andersen
Rørsangervej 4
3460 Birkerød.

Mikkel Østergård
Skt. Annægade 51.st.tv.
1416 København K.

Palle Fogtdals forlag
Østergade 22
1100 København K.

Nye medlemmer - VELKOMMEN!

DANSK FOTOHISTORISK SELSKAB FORMIDLINGSSALG

Fortegnelse over de af medlemmerne udbudte fotografica
ved formidlingssalg d.5.12.91. i Østerbro Medborgerhus.

Nr.	Beskrivelse	tilstand.	min.kr.	h-slag.
1.	Alu-kuffert til foto	C		100.-
2.	Reinette l.b.koblet lysmåler, B-taske	B	150.-	150.-
3.	Yashica "Electro", BT	B	150.-	•
4.	Pentax "spotmatic" m.skakt i sted.f.prism.35 mm.obj.	BC	200.-	140.-
5.	Chinon 35 F-A. Autofocus m.indb.blitz	B	150.-	•
6.	Kiev "contax 11 a kopi" 2/50, BT	B	500.-	•
7.	Refleeta, ital. 24X36 spejlrefl. m.første pentaprisme samtidigt m. Contax S, m. "Filotocnica" 3.5/35, BT	B	995.-	1000.-
8.	Leitz prado 250, m.dimarion 2.8/100	BC	125.-	180.-
9.	Kodak Cine 8 fra ca.1939, m.taske	B	100.-	150.-
10.	Rodekasse, bl.a.: Leitz-dåser, gl.objektiver, gl.fotoapp, mv.	C		210.-
11.	Zorki 10, russ. app. m. afst.måler + lysmåler	B	100.-	70.-
12.	Kodak 6 x 9, No. O, Kodon, ca. 1930 "art deco" etui	B	180.-	180.-
13.	Rollei 16 S, tessar 2.8/25 mm., BT	AB	300.-	300.-
14.	Zeiss Contina, Novar 3.5, 527/24	A	160.-	160.-
15.	Gl. stativ, gedigen kvalitet.	AB	250.-	220.-
16.	Ikonta 520/18, Dervel	AB	500.-	500.-
17.	Zeiss Ideal 520/3, 6 x 9, tessar 10.5, kass.	AB	780.-	780.-
18.	Kodak Film Tank, lille model, 120 og 127	AB	200.-	200.-
19.	Ica IDEAL piedecamera, 6x9 m.tessar 4.5/120 (Abring 265)	C	320.-	320.-
20.	Emil Wüenschel tropecamera TROPICA, kvadr.klapcamera 9x12 -teaktræ m. mess.besl. Wenche-obj. i mess. lukker o. 1908.	C	1500.-	•
21.	Welta DUBIA Zweiverschluss-camera 10x15 klapp 4/15, comp.	B	500.-	700.-
22.	Ikolut 12 N proj. m. Ikontar 3.5/85 + Steilar 2.8/100	AB	150.-	130.-
23.	Kino-lærred på stativ "Comet" made in Germany	AB		110.-
24.	Braun D 15 D proj. m. Maginon 2.8/ 85	B		100.-
25.	Bessamatic, Voigtl.-spejlrefl. 24x36, color-sk. 2.8/50, BT	AB	500.-	500.-
26.	Gossen Colourometer, defekt, ellers:	A	100.-	100.-
27.	Rodekasse m. spejlsk. kameraer, blitz o.a.			220.-
28.	Hasselblad 1000 F m. 3.5/135. Dærlig på lange tider	C	500.-	500.-
29.	Leica-Fotografi 7 årsgange: 70-76. indbundne, som nye	A	150.-	150.-
30.	Kopi af Leitz vekselslæde, 3 gl. Leica-kass. Leitz trådu			125.-
31.	Leitners fotokole + kreativ fotografer Leitz ges.kat-71	B	500.-	500.-
32.	Stort antikv. forst. app. dobb. kond. 20cm. 13x18, nyere obj.	B		400.-
33.	8 mm. Bauer T-4 fremviser, viewer og Fujica filmspliter	B	udgækt	udgækt
34.	3 stk. årets pressefoto, 1977, -78 og 84/85			40.-
35.	"Fra undertryk. til befrielse, DK-cavalk. + 2 rovale bøger			60.-
36.	Nikon F med photonic (hus).	B	800.-	850.-
37.	Ilfospeed 4250 - tørremaskine til plastikpapir	BC	300.-	160.-
38.	Xenar 4.5/ 180			10.-
39.	H.Freytag: Contax Praxis 1941			70.-
40.	Cameras: The facts 1959			100.-
41.	Michael Auer Collection 1972			110.-
42.	H.D.Abring 1			300.-
43.	Kamerakavalkade gennem 150 år (fornemt tryk)			400.-

Nr.	Beskrivelse	tilstand.	min.kr.	h-slag.
44.	M. Auer: Kameras gesternd und heute 1979			500.-
45.	Gl. kikert m. modlysdrekk	B		75.-
46.	Viewmaster, ebonit m.lys, samt 46 stk billedhjul	B	200.-	340.-
47.	Picolette Vestpocket	B	125.-	200.-
48.	Russ. Hasselblad 500 C, ekstra magasin, kan tilp.sv.H-b.	B	2500.-	•
49.	Agfa Flexilette, 2-ølet	A	125.-	160.-
50.	Kodak Retina 1 a	B	125.-	150.-
51.	Rodekasse	ABC		50.-
52.	Rodekasse	ABC		80.-
53.	Neofot, dansk fotoapp. m.taske			110.-
54.	10 æsker glasplader		100.-	50.-
55.	Leica 111 F 45/523 + Elmar 3.5/50, BT, lukker skal renses	A	1400.-	400.-
56.	Elmar 4/90, sort, 295 681		300.-	400.-
57.	Summicron 2/50, gev. coll. 1.304 196	A	700.-	1000.-
58.	Summaron 3.5/35 gev. 1.305 966	A	600.-	675.-
59.	Leitz universalseger no: 63 236			250.-
60.	Leitz selvdreker i original etui.			180.-
61.	Leitz Cinovid fremviser no: 610 649			100.-
62.	1 stk. album m.ca.100 billeder		100.-	130.-
63.	1 stk. album m. ca. 100 billeder		100.-	220.-
64.	Zeiss Ikon Super Ikonta 530/2 m.Tessar, BT	C	800.-	•
65.	" - " - Ikoflex 1 a 854/16 m. opton tessar	B	800.-	•
66.	" - " - Symbolica (1. udgave) m.tessar, BT	B	300.-	•
67.	" - " - Contessamat m.color-pantar, BT	B	250.-	•
68.	Exakta Varex 11 b, skaktsøger, Lydith 3.5/30	B	250.-	525.-
69.	Rodekasse			200.-
70.	Fin æske med forsatslinser t:Contax/Contaflex, diagram	A	200.-	330.-
71.	Gl. 35 mm. filmfremviser			50.-
72.	Skandia atelier kamera med sokkel, dansk bygget, Schneider Xenar 4.5/50			300.-
73.	Stereoskopkasse i maghoni m.plads til 50 billeder	B		700.-
74.	"In Deutschland, dokumentar fotografier+Ford Gilbreath, USA			30.-
75.	"Foto verdensudst." + "The family of man" pocketudg.			25.-
76.	Alt om portr.falt om det færd.bill.+Gevaerts fotohåndb.			30.-
77.	Zenit TTL, Heilos 2/58			150.-
78.	Kasse med 9 effekter			60.-
79.	Mørkekammermåler, Paterson cds	A		260.-
80.	Canonet QL 25 + BT	B		50.-
81.	Minolta AL-F + BT	B		40.-
82.	Rolleiflex 2.8 F, Xenotar	C	1500.-	1500.-
83.	Russ.plade 9x12 Fotokor, 4.5/135, certificat 11/1 1935	B	500.-	•
84.	9 x 12 plade, unifocal 5.4/135 Ibsø lukker	BC	250.-	•
85.	Goertz Tenax 9 x 12 Syntor 6.8/135 compur. 2 kass.org.	BC	400.-	•
86.	Lloyd 675 8 1/2 x 13, film 8 plader, tessar 6.3/150, compur BC	BC	300.-	•
87.	Icarrette 6 x 9 Zeiss preminar 4.5/105 compur	B	300.-	•
88.	Rodekasse		100.-	220.-
89.	Edixa arkadett, m. 7.8/50 + 3 teler, gossen lysm.		1200.-	•
90.	Leitz, isoflex, m. 7.8/50 + 3 teler, gossen lysm.		1200.-	•
91.	Rodekasse		500.-	•
92.	Linhof fotostativ			20.-

EKSKURSION!

Dansk Fotohistorisk Selskab inviterer hermed medlemmer og pårørende til en usædvanlig ekskursion - målet er:

DET PHYSISKE CABINET

LØRDAG DEN 9. MAJ 1992,
på Sorø Akademi, Søgade 17.A.

AFREJSE:

Københavns Hovedbanegård, klokken: 10:33.
Hjemrejse: Når vi er færdige.

TILMELDNING:

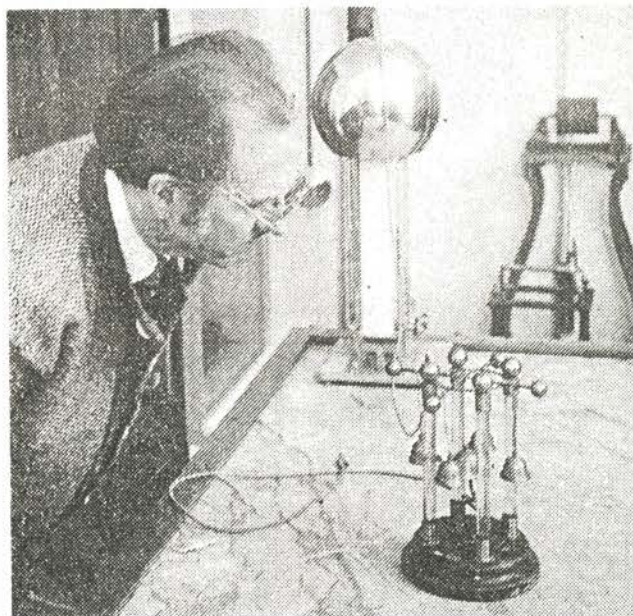
Svenn Hugo, Poulsvej 1, 4040 Jyllinge. Tlf: 46 73 27 44
eller F. Berendt. Tlf: 42 19 22 99.

SENEST DEN 4. MAJ.

Pris for togrejse m.m. Kr.100,-.
Betalning ved afrejsen!

9. Maj

Lektor Hemming Andersen, ved et 200-årigt el-drevet klokkespil.

I "Hauchs physiske Cabinet" ejer Danmark en videnskabshistorisk perle af international karat, beskrevet som: Glemte verdenssensationer eller "Fysiske rariteter".

Denne samling af fysiske og kemiske instrumenter skænktes i 1827 af Frederik 6 til Sorø Akademi, hvor den siden 1976 har været under opstilling og istandsættelse efter at have stået på pulterkammer i 75 år!

I sidste nummer af OBJEKTIV har vi kunnet se og læse om den store humanist og videnskabsmand A.W. Hauch - nu er chancen der for at se disse fantastiske instrumenter, hvoriblandt eksemplarer af camera obscura har vor særlige interesse.

Lektor Hemming Andersen vil fortælle og demonstrere de enkelte instrumenter som omfatter: SAVERY's DAMPMASKINE, "MECHANICAL POWERS", NEWTONS PRISMEFORSØG, CAMERA OBSCURA, BEYERS GLOBER, ELEKTRICER-MASKINE m.m.

Samlingen er IKKE ikke offentlig tilgængelig - GRIB CHANCEN - din nabo får den aldrig at se!

VELKOMMEN TIL ÅRETS EKSKURSION!

Svenske kabinets-billeder

Flemming Berendt

Et typisk svensk fotoatelier fra tiden!
Emma og Adolf Rosengren i deres flotte atelier 1903. Søn og sønnesøn fører i dag forretningen videre, som Malmös ældste portrætatelier!

"Henriette"

Kabinetsformatet blev indført i Danmark og Sverige i årene 1866/68. De københavnske fotografer var tøvende med at anvende det nye format. Det prisbillige visitkort-format var allerede godt indarbejdet og passede bedre som "visitkort".

Det skulle blive kongelig hoffotograf Georg E. Hansen (1821-1892), som i Den Photographiske Forenings Tidende i juli 1867, som bilag, lancerede et kabinets-portræt af forfatteren Erik Bøgh, de øvrige københavnske fotografer fulgte efter.

I Sverige var udviklingen næsten den samme. Stockholm, Göteborg og Malmö blev de førende steder, hvor det mere luksuriøse format slog an. Specielt blev fotografier af de berømteste teater- og variete-stjerner en udbredt salgsvare.

Fotograf Axel Sjöberg fra Malmö og Alfred Peterson fra Göteborg var fremragende til at nuancerer deres optagelser. Deres billeder udstråler engagement og indlevelse - helt blottet for den ellers rådende konvention og stereotype udtryksform.

De ti kabinetsfotografier er fine eksempler på godt fotografisk håndværk - som bærer en tradition helt frem til vor tid!

Kabinetsformatet blev lanceret i London ca. 1864 og holdt sig på markedet helt frem til 1920'erne. Billedets mål skulle være 14x10,3 cm, på karton 16,6x10,7 med 2,3 cm's rand foruden til fotografens navn. Ofte er bagsiden prydet med logo og evt. hæderspriser.

Fru. Rönblad

Axel Sjöberg

Polaroid®

The Total Imaging Company

Polaroid a.s. Blokken 75, 3460 Birkerød, Tlf. 42817500

Fru. Rönblad

Axel Sjöberg

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. - 31 54 55 90.

Alfred Petersen

KAMERASPECIALISTEN

v/ Ib Holsted Larsen

Frederikssundsvej 136 - 2700 Brønshøj - 31 60 63 17. Giro 552 84 37

Alfred Peterson

DANSK MUSEUMSTJENESTE

Istandsættelse af Ancient Fotografi, Daguerreotypier
og Grafik for Arkiv, Forskning og Udstillinger, m.m.

RØDKÆLKEVEJ 118. DK 2600. Tlf. 42 45 65 85.

Christianshavns

Alfred. Peterson

FOTO

brugt foto
købes -
køb - salg -
bytte

FILM fremkaldes
og kopieres

artikler TORVEGADE 55

Alfred Petersen

KAMERASPECIALISTEN

v. Ib Holsted Larsen

Frederikssundsvej 136 - 2700 Brønshøj - 31 60 63 17. Giro 552 84 37

Alfred Peterson

HERBST & PREUSS FOTO

ØSTERBRUGADE 64 . 2100 KØBENHAVN Ø . TLF. 31 42 71 17.

FOTO KÆDEN

Alfred Peterson

FOTO-SLARAFFENLAND

Platan Foto

VESTERBROGADE 179

Telefon 31 21 44 76 - Telefax 31 31 14 16

Åbent: ma.-to. 9-17.30, fr. 9-19, lø. 9-13
50% RABAT PÅ FOTOARBEJDE - POSTORDRE

Alfred Peterson

 COLOR FOTO

Color Foto Frederiksberg
Color Foto Lyngby
Color Foto Espergærde
Color Foto Engrosafdeling

Godthåbsvej 32
Hovedgaden 47
Espergærde Centret
Hovedgaden 12

Alfred Peterson

Apparater fra tiden

FAG-FOTO

Frb. Allé 29

KØB-SALG-BYTT
31 22 44 91

Spalte-lukkeren

ÅRETS FOTO-TORSK!

Hans Otto Bisgård fra DR-TV var i stand til at indstille skarpt uden brug af matskive på sit salon-kamera anno 1910 lørdag den 7. marts kl.20:03. Bravo!

AMATØRFOTOGRAFI I DANMARK 1839 - 1965.

REDAKTIONEN ved TUNE LAUG efterlyser fotografier, dokumenter, gamle breve, kvitteringer, interessante vidnesbyrd omkring emnet: At være kunde i Københavns eller provinsens fotoforretninger i perioden 1920-30-40-50erne.

Specielt søges materiale om Kongsbach & Cohn, Thorkild Henriksen, Fotomagasinet, Okholm m.fl. Alt materiale ønskes lånt til affotografering. Doneringer overgives efter brug til Danmarks Fotomuseum.

EFTERLYSNING

Redaktionen søger et medlem til indsamling og renskrivning af fotohistoriske data. Blandt andet historisk kronologi.

F.B. 42 19 22 99.

KODAK - GRAFISK DIVISION

Redaktionen har til "ønskepris" modtaget en fremkaldermaskine IMAGEMATE til streg-raster og fotosats. TAK til KODAK!

BYTTE POSTKORT?

En norsk samler efterlyser norske og svenske postkort. "Jeg tænkte, vi ku' bytte med danske" - skriv til: Arne Mjålands. 4760 Birkeland. Norge.

FOTOGRAFIER PÅ LOUISIANA

Fra 23. maj - 23. august kan man opleve Spanien i fotografi, design og arkitektur. Spanien har verdensudstilling i Sevilla og Olympiade i Barcelona; men kan også fejre 500 års dagen for Columbus første kontakt med Den ny Verden. I den anledning er alle sejl sat til for at vise omverdenen, hvad det nye demokrati formår i et gammelt kulturland - fotoudstillingen i Humlebæk vil blive et tilløbsstykke.

Fra den 6. juni - 9. august kan man yderligere opleve en udstilling med titlen "BLOW-UP". Tidsbilleder af Jeff Wall - man må sandelig sige at Louisiana har fået ØJE på fotografiet!

VERDENS STØRSTE FILMARKIV

To timers kørsel fra Moskva, ligger det russiske statsarkiv, hvor Det Danske Filmmuseum, ved Marguerite Engberg, har fået adgang til at lede efter gamle danske film.

Man søger bl.a. efter Th. Dreyer's Der Var Engang fra 1922 samt halvdelen af Glomdalsbruden fra 1925. Man søger også stumfilm fra tiden 1910-14, samt film Asta Nielsen lavede i Tyskland i 20'erne. Man be'r til, at de kan findes på hyl-derne i statsarkivet.

REDAKTION: Objektiv udsendes i april, sept., og dec.
Gamle numre kan købes.
Henvendelse: **Flemming Berendt.**

Økonomi: Kontingent: 200,-.
Periode: 1. april - 31. marts.
Girokort udsendes sammen med sept-nr.
Betalingsfrist: 1. november.
Herefter ophører levering af Objektiv.
DFS' gironr.: 1 50 64 47.
Henvendelse: **Niels-Ove Rolighed.**

Adresseændring: Ca. hvert andet år udsendes en opdateret
medlemsliste.
Indholdsfortegnelse over alle numre af
Objektiv kan rekvireres.
Henvendelse: **Niels-Ove Rolighed.**

Formidlingssalg: Tilmelding af fotografika senest 1/3 og 1/II.
Medlemsskab af DFS er obligatorisk for at kunne
deltage i køb og salg. Sælger og køber betaler
hver 10% i salær til DFS. Skriftligt bud
fremsendes til formidlingssalgslederen.
Formidlingssalg afholdes på generalforsamlingen i
april og på december mødet.
Derudover loppemarked i april og september.
Henvendelse: **Tune Laug.**

Møder: 3. torsdag i måneden kl 19.30 i sæsonen:

Østerbro Medborgerhus
Århusgade 103
København Ø.
31 38 12 94.

Bestyrelse:

Formand
Niels Resdahl-Jensen
Rygårds Alle 33A
2900 Hellerup
31 62 09 62

Redaktør
Flemming Berendt
Teglgårdsvej 308
3050 Humlebæk
42 19 22 99

Gert Pedersen
Albjergparken 1, 15-4.
2660 Brøndby Strand
42 73 53 74

Vest for Storebælt
Kaj Kempel
Overager 10
7120 Vejle Øst
75 81 45 11

Næstformand
Tune Laug
Vanløse Alle 80
2720 Vanløse
31 79 07 15

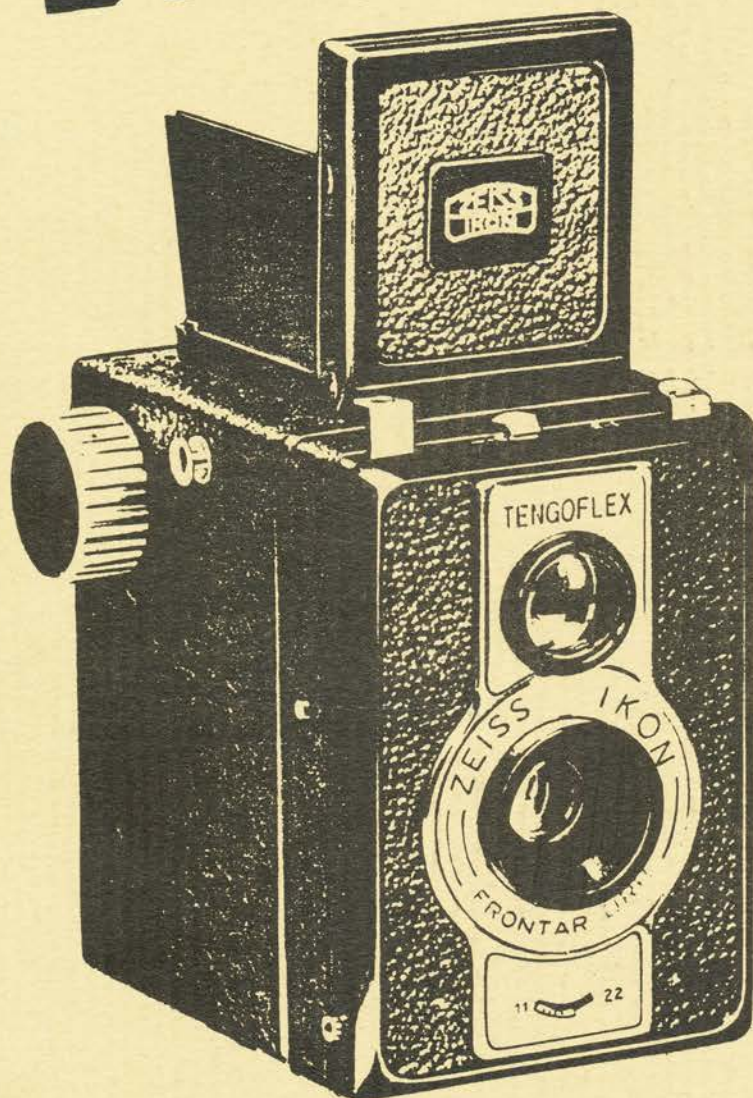
Kasserer
Niels-Ove Rolighed
Terpetvej 585
9830 Taars
98 96 15 41

Svenn Hugo
Poulsvej 1
4040 Jyllinge
46 73 27 44

Æresmedlemmer
Flemming Anholm
Sigfred Løvstad

TENGOFLEX

6x6

Med venlig hilsen
PHOTOGRAFICA

Skindergade 41 · Tlf. 01 - 12 62 52